

Bütün Dünya

192297 SAYI: 2024 09

FIYATI: 35 TL

“İlim ve Fen İçin
Kayıt ve Şart
Yoktur.”

H. Atatürk

Bursa'da
Öğretmenlere Nutuk
(27 Ekim 1922)

Bilim İnsanları

Prof. Dr. Haberal'ın Öncülüğünde İstanbul'da Buluşuyor

Yaşar Öztürk:
**Yüz Yıl
Önce
Yeniden
Samsun'a
Çıktı Gazi
Mustafa
Kemal** s: 7

Cengiz Özakıncı:
**Lozan Barış
Konferansı'nda
İngiltere'nin
'İstanbul Kozu'**
s: 15
Erdem Akyüz:
**Atatürk ve
Anılar** s: 11

Gürbüz Evren:
**Trump
ABD
Başkanı
Seçilirse
Ne Olur?** s: 42
Cihangir
Dumanlı:
Arap İsyanı s: 23

Tekin
Özertem:
**Sanat ve
Siyaset** s: 67

Nice
100
Yıllara

Bilim İnsanları Prof. Dr. Haberal'ın Öncülüğünde İstanbul'da Buluşuyor

TTS2024

İSTANBUL TURKEY

September 22-25

+ Virtual October 21-23

Nice
100★
Yillara

Bütün Dünya

2000

Başkent Üniversitesi

Adına Sahibi:

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Anısal Yönetmen:

Mete Akyol

Yayın Genel Yönetmeni:

Ufuk Akyol

Görsel Yönetmen

ve Yayın Genel Yönetmeni

Yardımcısı:

Turgut Keskin

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Gülçin Orkut Akyol

Teknik Yapım Yönetmeni:

Faruk Güney

Yayın Danışmanı:

Yaşar Öztürk

Eğitim Danışmanı:

Dr. Fatma Ataman

Düzeltilme Sorumlusu:

Nükhet Alicikoğlu

Abone Servisi:

Hatice Taygan

*Bütün Dünya 2000 dergisi,
Başkent Üniversitesi'nin
kültür hizmetidir.*

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (Anısal Başkan)

Prof. Dr. Ahmet Mumcu

Prof. Dr. Solmaz Doğanca

Prof. Dr. Sevil Öksüz

Prof. Dr. Ender Varinlioğlu

Prof. Dr. Okay Eroskay

Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu

Prof. Dr. Sedefhan Oğuz

Prof. Dr. Levent Peşkiricioğlu

Kaya Karan, İlhan Banguoğlu,

Ahmet Aydede, Ertan Karasu, Manuel Bilos

Sürekli Yazarlar:

Yahya Aksoy, A. Erdem Akyüz, Sabriye Aşır,

Nuray Bartoschek, Kaya Boztepe, Vahap Candan,

Ali Tekin Çam, Dr. Cihangir Dumanlı, Barbaros Eneç,

Konur Ertop, Gürbüz Evren, Dr. Murat Molu,

Filiz Leloğlu Oskay, Cengiz Önal, Cengiz Özakıncı,

Dr. Tekin Özertem, Yaşar Öztürk, Necdet Pamir,

Dr. Sezin San Sungunay, Reha Tartıcı,

İzlen Şen Toker, Cemal Türkmen, Necef Uğurlu,

Mehmet Ünver, Mustafa Yıldız, Berk Yüksel

Yönetim Merkezi:

10. Sokak No: 45, Bahçelievler, Ankara

Tel: (0312) 212 80 16

Faks: (0312) 212 31 33

İletişim Adresi:

Burhaniye Mah. Burhaniye Abdullah Ağa Cad. No:103

Üsküdar, 34662 İstanbul

Tel: (0216) 422 22 67

Abone Servisi:

Tel: (0541) 725 74 11

abone@butundunya.com.tr

Baskı: Sonsöz Gazetecilik Matbaa San. ve Tic. Ltd. Şti.

İvedik OSB. Mah. 1341 Cad. No:56 Yenimahalle / Ankara

Matbaa Sertifika No: 50737

Basım Tarihi: 27 / 08 / 2024

www.butundunya.com.tr • butundunya@butundunya.com.tr

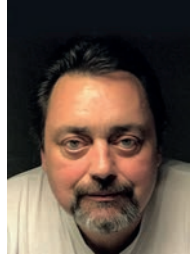
- 3 Tarih Bunlarla Dolu**
Dr. Ufuk Akyol
- 4 Bilim İnsanları, Prof. Dr. Haberal'ın Öncülüğünde İstanbul'da Buluşuyor.**

7 Yüz Yıl Önce Yeniden Samsun'a Çıktı Gazi Mustafa Kemal Yaşar Öztürk

- 11 Atatürk ve Anılar**
Av. Ahmet Erdem Akyüz
- 15 Lozan Barış Konferansı'nda İngiltere'nin İstanbul Kozu**
Cengiz Özakıncı
- 23 Arap İsyanı** *Dr. Cihangir Dumanlı*
- 31 İstanbul'un İşgali Üzerine Türk Ulusu'na Yapılan Duyuru!** *Cengiz Önal*
- 35 Hakimiyeti Milliye Yazıları**
- 37 Cano ile Sürmeli** *Mete Akyol*
- 39 Savaş** *Prof. Dr. Cengiz Kuday*
- 42 Trump ABD Başkanı Seçilirse Ne Olur?** *Gürbüz Evren*
- 47 Denizlerimizin Stratejik Önemi ve "Mavi Vatan"**
Necdet Pamir
- 54 1984** *Ali Tekin Çam*
- 61 Maliye Vekaleti Binası**
Vahap Candan
- 67 Sanat ve Siyaset**
Dr. Tekin Özertem
- 71 Oğul Aleksandre Dumas**
Songül Saydam

- 77 Hiçlikte Her Şey**
Odaya Yılmaz Güller
- 79 Süreç mi Sonuç mu Daha Önemli?** *Aybars Kuday*
- 83 Abbas Sayar** *Yahya Aksoy*
- 87 Sosyal Medya Sosyal İletişim** *Tayfun Yılmaz*
- 89 Kemik Kıran Sivrisinekler!**
Cemal Türkmen
- 95 Türkiye'de Kadın Olmak**
Dr. Murat Molu
- 99 Hızlı Okuma Yavaş Okuma ve Farkındalıklı Okuma**
Sabriye Aşır
- 102 Bulgur Palas İzlen Şen Toker**
- 107 Voila İşte!** *Berk Yüksel*
- 109 Yeşil Büyüme ve Sürdürülebilir Kalkınma ile Yaşanan Değişim** *Reha Tartıcı*
- 113 Bir Başkadır Sonbahar**
Mehmet Ünver
- 117 Prof. Gary Saul Morson**
Demir Aytaç
- 124 Prof. Dr. Afet İnan**
- 125 Şiirin Doruklarında**
Sabri Kemal
- 129 Gerçek Bir Ütopya: Savaşmadan Gelişen Antik Uygurluk** *Deniz Bener*
- 136 Lüksün Gizli Tehlikesi**
Sabriye Aşır
- 142 Neden Hıçkırırız?** *Deniz Bener*
- 146 Neler Olmuyor ki Dünyada**
Dr. Sezin San Sungunay
- 30 İlk Dersimiz Türkçe**
- 82 Bilginizi Denetleyin**
- 141 Sudoku**
- 151 Çözümler**
- 152 Yarının Büyükleri**
- 154 Bulmaca**
- 156 Satranç**
- 158 Bize Gönderilen Kitaplardan**
- 160 Bir Fotoğraf Bin Sözcük**

Tarih Bunlarla Dolu

Kitlenin karşısında durmak öyle herkesin harcı bir şey değildir.

Kitle öfkeli, parçalamak ister.

Kitle açtır, daha ister.

Kitle kıskançtır, burun sürtülsün ister.

Kitle kurnazdır, arada kendi hesabı da tutsun ister.

Kitle adaletsizdir, yıkmak ister.

Kitle cahildir, ne istediğini kendi bile bilmez.

Koskoca Roma imparatorları tribünlerdeki ayak takımının arzularına boyun eğmiş, ölsün dediklerini öldürmüş, yaşasın dedikleri yaşamış.

Haset kadınlar köy meydanına çıkıp hep bir ağızdan **“Cadı bunlaar! Büyücü bunlaaar!”** diye ortalığı birbirine katmış, masum insanları kitle canlı canlı yakmış.

Örnekleri bitmez ki...

Tarih bunlarla dolu.

Ama insan gerilese de insanlık gerilemez.

Medenileşebildikçe toplumları bu kitlesel hareket çılgınlığından kurtarmaya çalışan gerçek kahraman ruhlu bireyleri de olmuş toplumların.

Herkes **“Suçlu”** diye yaftalayıp aşağılamak isterken, çıkıp, tüm bağırtıya, çağırıtıya göğüs gerip Dreyfuss’u sonuna kadar savunan, gazetesine **“Suçluyorum”** diye manşet atıp kendi suçlarını gizlemeye çalışanları gösteren **Emile Zola** gibi...

Tarih tekerrürden ibaret.

Gündeminize tekrar bir göz atın.

Bu örneklerden de bolca göreceksiniz. •

ufukakyol@butundunya.com.tr

Bilim insanları, Prof. Dr. Haberal'ın Öncülüğünde İstanbul'da buluşuyor

TTS2024

ISTANBUL TURKEY

September 22-25
+ Virtual October 21-23

30. International Congress of the
Transplantation Society

Organized in partnership with

Endorsed by

Dünya Organ Nakli Derneği'nin 30. Uluslararası Kongresi, Başkent Üniversitesi Kurucusu Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın öncülüğünde ve ilk kez ülkemizin ev sahipliğinde İstanbul'da gerçekleştirilecek. 22-25 Eylül 2024 tarihlerindeki kongrede ayrıca Dünya Organ Nakli Derneği'nce Prof. Dr. Mehmet Haberal'a, organ nakli alanındaki en seçkin dünya ödülü Medawar Ödülü de takdim edilecek.

Dünya Organ Nakli Derneği 30. Uluslararası Kongresi, 22-25 Eylül 2024 tarihlerinde İstanbul'da gerçekleştirilecek. En büyük küresel transplantasyon kongresi olma özelliğini taşıyan kongre, ilk kez ülkemizin ev sahipliğinde ve Başkent Üniversitesi Kurucusu, Dünya Organ Nakli Derneği 2018-2020 dönem Başkanı Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın öncülüğünde yapılacak.

Dünyanın dört bir yanından,

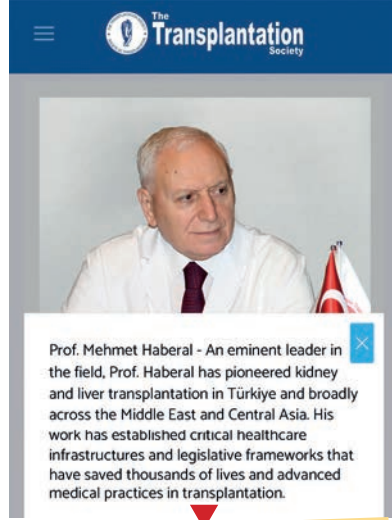
transplantasyon alanında uzman yüzlerce bilim insanının bir araya geleceği ve ICC İstanbul Kongre Merkezi'nde gerçekleştirilecek bilimsel kongre, Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın kurduğu Ortadoğu Organ Nakli Derneği (MESOT), Türk Dünyası Transplantasyon Derneği (TDTD) ve Türkiye Organ Nakli Derneği'nin (TOND) destekleriyle Dünya Organ Nakli Derneği tarafından düzenleniyor. »

Prof. Dr. Haberal'a Medawar Ödülü Takdim Edilecek

Geçtiğimiz Nisan ayında, Atina Akademisi'nin Yunan olmayan bir bilim insanına verdiği ilk Yüksek Şeref Ödülü'ne layık görülen ve akademiye üye olarak kabul edilen Prof. Dr. Mehmet Haberal'a, Mayıs ayında ise Rusya Transplantasyon Derneği tarafından Demikhov Madalyası takdim edilmişti.

Yine Mayıs ayında Dünya Organ Nakli Derneği (TTS), organ nakli alanındaki en seçkin dünya ödülü olan Medawar Ödülü'ne Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın layık görüldüğünü açıklamıştı. İlk kez bir Türk bilim insanının, Başkent Üniversitesi Kurucusu Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın layık görüldüğü Medawar Ödülü, Dünya Organ Nakli Derneği'nin İstanbul'da 22-25 Eylül 2024 tarihlerinde gerçekleştirilecek 30. Uluslararası Kongresi'nde Prof. Dr. Haberal'a takdim edilecek.

Dünya Organ Nakli Derneği Medawar ödülü sahiplerini, "Transplantasyon alanına olağanüstü katkılardan dolayı toplum tarafından verilen en büyük onur olan prestijli 2024 Medawar Ödülü'nün kazananlarını duyurmaktan gurur duyar" başlığıyla resmi internet sitesi üzerinden duyurmuş ve bu duyuruda "Ödül, organ nakli alanında katkıları üstün bir etkiye sahip olan seçkin araştırmacılara veriliyor. Medawar Ödülü evrensel olarak bilimsel başarı için en seçkin dünya ödülleriyle eş değer

Prof. Mehmet Haberal - Alanında seçkin bir lider olan Prof. Haberal, Türkiye'de ve genel olarak Orta Doğu ve Orta Asya'da böbrek ve karaciğer nakline öncülük etmiştir. Çalışmaları, binlerce hayatı kurtaran ve nakilde gelişmiş tıbbi uygulamaları sağlayan kritik sağlık altyapıları ve yasal çerçeveler oluşturmuştur.

Dünya Organ Nakli Derneği Prof. Dr. Mehmet Haberal'a verilen Medawar ödülünü internet sitesinden duyurdu.

olarak kabul edilmektedir." ifadelerine yer verilmişti. Duyuruda, Prof. Dr. Mehmet Haberal ile ilgili şu satırlara yer verilmişti: "Alanında önde gelen ve tanınan bir lider olan Prof. Haberal, Türkiye'de, Ortadoğu'da ve Orta Asya'da böbrek ve karaciğer nakli alanlarında önderlik yapmıştır. Çalışmaları, önemli sağlık hizmetlerinin alt yapısına ve yasal çerçevelere katkıda bulunarak binlerce hayatı kurtarmış ve organ nakli konusunda ileri düzeyde tıbbi uygulamalar oluşturmuştur."

Yüz Yıl Önce Yeniden Samsun'a Çıktı Gazi Mustafa Kemal

Yüz yıl önce Eylül ayında Mustafa Kemal yeniden Samsun'a çıktı. Bu kez ülkeyi, ulusu yok olmanın eşiğine sürükleyen iç işgale, cehalet, geri kalmışlık, yoksulluk, yolsuzluk, bürokrasi, yerel bölgesel çeteleşmelere karşı. Bulduğu her fırsatta halkla bir arada olmaya çalışan Gazi Mustafa Kemal, Anadolu yollarındaydı. Kurtuluş günlerini kutlamak, kuruluşa yükselmek için halk onu bekliyordu.

Gazi 10 Eylül'de Bursa'da halka seslendi:

"İfade olunan bütün takdirler,

benim şahsımdan ziyade, beni de başında bulundurduğunuz kahraman Türk ordularının yüksek kumanda ve subaylar heyetlerine ve fedakar askerlerine, en nihayet bütün bu kahramanların anası, babası, velinimeti olan büyük Türk milletine aittir. Bir memleketin, bir memleket halkının düşmandan zarar görmesi acıdır. Fakat kendi ırkımdan büyük tanıdığı ve başlarında taşıdığı insanlardan vefasızlık, felaket görmesi ondan daha acıdır. Bu, kalp ve vicdanlar için onulmaz yaradır. İnkılabımız

Türkiye'nin asırlar için refahına, saadetini kefindir. Bize düşen, onu idrak ve takdir ederek muhafazası için çalışmaktır.”

15 Eylül'de Trabzon'daydı:

“Vatanın birliğini, hürriyet ve bağımsızlığını temin eden, milleti-mizi Cumhuriyet idaresine kavuşturan inkılabımız, iktisadi refah ve saadetimizi, medeniyet aleminde layık olduğumuz mevkiyi de temin edecektir.”

“Halkımız yüksek şuurlidir; her türlü ilerlemeye kabiliyetli ve müstahaktır; fedakârdır, saygıdeğerdir.”

Giresun'da gençlerle görüştü: *“Bu memleketi ve bu milleti asırlardan beri berbat edenler çoktan ölmüştür. Bütün gençlik buna iman etmelidirler. Bizim başlarımız gümedikçe, bizim kanımız akmadıkça bunlar bir daha dönmeyeceklerdir.”*

Beş yıl sonra yeniden Samsun'a çıkan Mustafa Kemal, “Memleket ve milletin hakiki selamet ve saadetini temine çalışmak” için yollardaydı: *“Bu maksada götüren yol bence birdir ve bellidir. O da Cumhuriyet'i takviye etmek ve sağlamlaştırmakla beraber, fikri ve toplumsal inkılapla ve medeniyet ve yenilik*

yolunda milletin seri, azimkarane ve muvaffakiyetle yürümesini temine aracı olmaktadır. Halkımız yüksek şuurlidir; her türlü ilerlemeye kabiliyetli ve müstahaktır; fedakârdır, saygıdeğerdir.”

Samsun Çarşamba Demiryolu temelinin atılışına katıldı:

“Vatandaşlarımızın milli sermaye ile memlekette demiryolu inşa etmek teşebbüsü, izaha muhtaç olmayan birçok bakımlardan fev-

kalade mühimdir. Böyle milli teşebbüslerin Cumhuriyet hükümetimiz ve riyaset tarafından ne kadar büyük memnuniyet ve iftiharla karşılanmakta olduğu kolaylıkla tahmin edilebilir. Demir-

yolu yapmakta ilk milli teşebbüsün tatbikatına başladığını bizzat görmek fırsatı, benim için cidden mesut bir tesadıftür. Memleketimizin asırlardan beri yolsuz bırakıldığı ve bir demiryoluna olan ihtiyacın şiddeti düşünülürse, bu hususta müteşebbis olanları ne kadar takdir etmek ve onlara ne derece destek olmak lazım geleceği pek güzel anlaşılır:

Dün liva olan bugünkü vilayetlerimizde yedi yüz senede yedi yüz kilometre yol yapılamaz mıydı? Daha basit ifade edeyim, senede bir kilometrelik yol yapılamaz mıydı? Bu hesabı bütün milletin yapması ve bunun sebepleri üzerinde

her gün daha derin düşünmesi lazımdır. Bu hesap ve değerlendirme bugünkü idare adamları hakkında insaflı bulunmaya da dayanak olur. Bu münasebetle şunu da beyan edeyim ki, memleket idaresinde yüksekte atarcasına, muğlak, karışık fikirlerle ne yapmak arzu ettiğini bilmeyenlere, halkın akliselimine müracaatı tavsiye etmelidir. Halk, köylüler, bana her yerde iş programını şu iki kelime ile hatırlattılar: Yol, mektep. Hatta yoldan bahsederlerken, yol köylünün kanadadır demeleriyle her şeyden evvel ona ehemmiyet verdikleri anlaşılıyor. Hakikaten bütün iktisadiyat birinci kelimenin ve her şey ikinci kelimenin özündedir.”

Ulusuna güveniyordu Gazi:

“Türk milleti kendi benliğini, kendi dimağını, kendi ruhunu unutur gibi olmuş ve bütün mevcudiyetiyle herhangi bir maksada, neticesi zillet olan, esaret olan, karşılık beklemeksizin köle olmaya götüren hakir bir hedefe sürüklenmiştir. Millet ne yazık ki bu gaflet halini çok sürdürdü. Bu yüzden her türlü sefaletlere ve mahkûmiyetlere uğramaktan kendini kurtaramadı. Bütün bu tebaiyetleri, aldığı millî olmayan terbiyenin icapları olduğunu fark etmeksizin, sağlam bir terbiyenin eseri olduğu kanaatiyle tatbik ediyordu.”

Nereden ilham ve kuvvet aldığı sorusuna yanıt verdi Gazi:

“Bugünkü uyanışı, düne, maziye borçluyuz. Her halde babalarımızın, analarımızın, öğretmenlerimizin ruh ve beyinlerimizin gelişiminde feyizli tesirleri vardır. Gerçi biz, belki burada bulunanların tamamı dünyaya geldiğimiz zaman bu topraklar üzerinde yaşayanlarla beraber, kahredici bir istibdadın pençesi içinde idik. Ağızlar kilitlenmiş gibi idi. Öğretmenler yalnız bir noktayı kafalara yerleştirmeye mecbur tutulmakta idi: Benliğini, her şeyini unutarak bir heyulaya boyun eğmek, onun kulu, kölesi olmak. Bununla beraber, hatırlamak lazımdır ki, o tazyik altında dahi, bizi bugün için yetiştirmeye çalışan hakiki ve fedakar öğretmenler eksik değildi. Onların bize verdikleri feyiz elbette esersiz kalmamıştır.

Bir insan memleket ve milletine faydalı bir iş yaparken, gözünden bir an uzak bulundurmamaya mecbur olduğu düstur milletin hakiki eğilimidir. İlham ve kuvvet kaynağı milletin kendisidir.

Bir milletin fertlerinde hakim olması, riayet edilmesi icap eden milletin müşterek arzusu, ortak fikirdir. Bir insan memleket ve milletine faydalı bir iş yaparken, gözünden bir an uzak bulundurmamaya mecbur olduğu düstur

milletin hakiki eğilimidir. İlham ve kuvvet kaynağı milletin kendisidir. Milletin müşterek eğiliminin, genel fikri olduğunu inkar edenler de vardır. Bu gibileri hepiniz çok işitmişsinizdir. Bu gibiler, memleket ve milletle alakasız ve gafil insanlardır. Memleketimizin ve milletimizin başına gelmiş olan bunca felaketler hiç şüphe etmemelidir ki, bu gafil insanların memleketin talih ve iradesini ellerinde tutmuş olmalarından ileri gelmiştir. Varlığımızı, bağımsızlığımızı kurtaran bütün fül ve hareketler, milletin müşterek fikrinin, arzusunun, azminin yüksek tecellisi eserinden başka bir şey değildir.

Bugün ulaştığımız netice şüphe yok, çok memnuniyet ve ümit vericidir. Fakat bu memnuniyeti mahfuz tutabilmek için, ümitleri fiiliyat sahasına koyabilmek için bundan sonra dikkat edilecek noktalar da çoktur.”

Ne yazık ki yukarıdakileri kızdırmamak adına aşağıdakileri oyalayarak mesaiyi tamamlamayı alışkanlık edinen ağır, hantal çalışan ve kimi yerlerde duran devlet çarklarını harekete geçirmek savaşındaydı genç Cumhuriyet. Gazi, Erzurum yolunda deprem ve eğitimdeki yıkıntının altından kalmak için çabalyordu.

Ankara’ya dönüşünün beklenmeden acil olarak “Kız ve erkek meualim mekteplerine lüzum görülen ders aletlerinin, tekel vaziyetinde bulunan Almanyada Trup adlı ders aletleri imalathanesinden ve Rasathane’ye gerekli aletlerin tekel vaziyetinde bulunan fabrikalardan pazarlık suretiyle satın alınması için Bakanlar Kurulu

karanımı” onayladığını bildirdi.

Erzincan’a varan Gazi, “Şahsım hakkında dile getirilen takdirler hepimizin mensubu olmakla iftihar ettiğimiz millete aittir. Erzincanlıların, yapılan inkılapları, bütün mana ve kapsamı ile idrak ve takdir etmiş ve yenilik yolunda

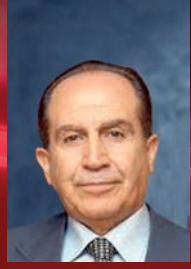
yüksek idrak ve kabiliyet ile yürüme-ye azmetmiş bulunduğunu görmekle çok bahtiyarlık hissettim. Erzincan memleketimizin doğu kısımlarında çok mühim bir merkezdir. Bu merkezin fikir, irfan ve kültür sahası geniştir. Erzincan’ın az zamanda layık olduğu ve Cumhuriyet’in kendisinden beklediği mertebede nur merkezi, feyiz kaynağı olacağına tamamen kanıyım” dedi.

Eylül ayının son günü deniz ve karadan yol açarak yanında eşi Latife Hanım’la Erzurum’a depremezdelelerin acısını dindirmeye varabildi Gazi Mustafa Kemal. •

yasarozturk@butundunya.com.tr

Bilmek Gerek

Av. Ahmet Erdem Akyüz

Atatürk ve Anılar 1

Mustafa Kemal Atatürk, dünya tarihinin gördüğü en büyük kişilerden biridir. Askeri dehasının yanında devrimler yapmış, bütün dünyaya örnek olmuştur. Çalışma ve başarıları, tarihin sayfalarına geçmiştir. Ancak bütün bunlara ek olarak, günlük yaşantısında gösterişten uzak, sıradan bir insan gibi yaşamını sürdürmüştür. Kazandığı rütbe, nişan, makam gibi yüksek mevkilerin verdiği olanakları ve olağanüstü

yetkileri hiçbir zaman kullanmamıştır. Her zaman, her türlü gösterişten uzak olmuştur. Halkın her kesimine eşit davranmış, sevgi ve saygı göstermiştir.

Ömrünü askerlikte ve savaş alanlarında geçiren Mustafa Kemal Paşa'nın, vatani kurtarmak için Samsun'a gidişinden kısa süre sonra 9 Temmuz 1919 sabahı askerlikten ayrıldığı zaman giyecek ikinci bir takım sivil elbisesi yoktur. »

Arkadaşlarından ödünç alınarak bulunan bir takım sivil elbise, bir terzi tarafından olabildiğince ve çabuk bir şekilde düzeltilerek Paşa'ya verilir.

Aynı Paşa, Cumhuriyeti kurduktan ve Cumhurbaşkanı olduktan sonra bir müze ziyaretinde vatandaşlarla birlikte sıraya girmiş o sırada öğle tatili nedeniyle müze kapıları kapanmış, müze kapısının açılması için açılış saatine kadar halkla birlikte beklemiştir.

Bu yazımızda sunduğumuz ve önceki yazılarımızda bir kısmına değindiğimiz üzere halkla, vatandaşla, öğrencilerle, gençler ve çocuklarla çok yakın ve sıcak ilişkiler kurmuştur. Unutulmayacak anılar bırakmıştır.

■ BİS BİS!

Bir Antalya seyahati sırasında yolda mola verilir. Yakın bir yerden türkü sesi gelmektedir. Türkü söyleyen bir çobandır. Çobanın yanına giden Ata'nın isteği üzerine çoban bir türkü daha söyler. Türküyü çok seven Atatürk, çocuğa bir miktar para verir ve "Bis, bis!" der.

Çocuk bir şey anlamaz, etraflıklar bu sözcüğün beğeni anlamına gelip "tekrar, tekrar" demek olduğunu söylerler. Yeni bir türkü söyleyen çoban, türkü bittikten sonra gülümseyerek elini uzatıp "Bis,-bis..." der. Gülümseyen Atatürk "İşte Türk gençliği bu kadar zeki, akıllı ve esprilidir." diyerek halka duyduğu sevgi ve yakınlığın bir örneğini daha vermiş olur.

■ ATATÜRK VE KÜÇÜK ARTIN

Bir yaz günü Atatürk, Florya Köşkü'ne giderken otomobil arıza yapar ve durur. Aracın bakımı sırasında inen Atatürk'ü, etrafta oynayan çocuklar görürler, merak ve heyecanla izlemeye başlarlar. Çocuklardan biri ilerleyerek Atatürk'ün karşısında esas duruşa geçer ve hazırolda selam verir. Atatürk küçük çocuğu yanına çağırır ve sorar:

"Niçin bana selam veriyorsun? Sen, beni tanır mısın?"

Çocuk bütün saflığı ile ve düşünmeden soruyu

cevaplar:

“*Elbette tanırım ya!.. Sen hepimizin babası Atatürk değil misin?*”

Atatürk tekrar sorar:

“*Peki!...Ama sen daha önce beni hiç görmüş müydün?*”

Çocuk cevap verir:

“*Hayır!.. Fakat benim annem yatağımın baş ucuna senin resmini yerleştirmiştir!.. İşte seni o fotoğraf sayesinde tanıdım ve saygı borcumu yerine getiriyorum!..*”

Atatürk, şöyle cevap verir:

“*Evet!.. Ben Atatürk'üm!.. Fakat, sen kimsin!*”

Çocuk büyük bir safiyetle cevap verir:

“*Benim adım Artin!...*”

Bir Ermeni yetim çocuğun bile sevgi ve saygısını kazanan Atatürk, onunla konuşur ve görevliler ile evine yollar. Görevliler dönüşte Atatürk'e, çocuğun yatak odasında ve başucunda asılı olan bir Atatürk resmi olduğunu söylerler.

■ BİR SEYYAR SATICI

Bir öğle yemeği sırasında, pencereden dışarıya bakan Atatürk, kaldırımında sırtında güğümü ile su ve limonata satan bir seyyar satıcıyı görür. İleri yaşta, ter içinde ve yorgun durumda olan satıcı, sırtında içi içecek dolu güğümü ile beklemekte,

önünde durarak içmek isteyen kişilere güğümün ucundaki musluğu açarak, doldurduğu bardağı uzatmakta ve aldığı bir miktar parayı cebine koymaktadır.

Atatürk, garsonu yollayarak satıcıyı içeri davet eder, masasına oturtur, yemek söyler ve beraberce yerler. Satıcı büyük bir şaşkınlık, hayret ve mutluluk içindedir. Konuşurlar. Atatürk, satıcıya bir isteği olup olmadığını sorar.

Satıcı “*Atatürk'ün beni masasına davet edip, oturtması en büyük hediyedir. Ömrüm boyunca unutmayacağım ve çocuklarıma miras bırakacağım.*” der.

Seyyar satıcı masadan kalkarken, Atatürk de kalkar ve içi içecek dolu güğümü kaldırarak adamın sırtına almasına yardım eder.

Yedi düvele yani dünyanın bütün devletlerine ders veren ve örnek olan, ömrü savaşlar içinde geçen, nice şehit ve gaziler gören, ülkesine bağımsızlık kazandıran, devrimler yapan, laik, demokratik bir Cumhuriyet kuran Mustafa Kemal Atatürk, günlük yaşantısında gösteriden uzak, halkı ile bütünleşen bir insandı.

Onu unutmayız, unutamayız. •

erdemakyuz@butundunya.com.tr

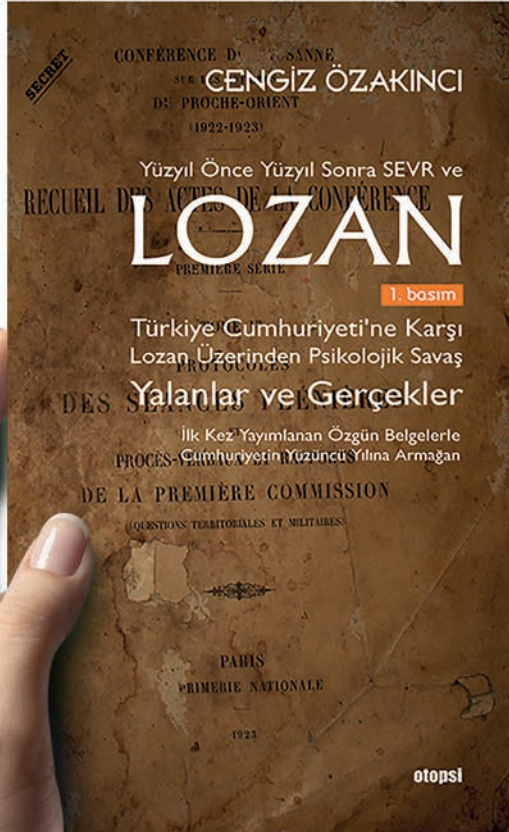
“*Dünyanın bize hürmet göstermesini istiyorsak evvelâ bizim kendi benliğimize ve milliyetimize bu hürmeti hissien, fikren, fiilen, bütün iş ve hareketlerimizle gösterelim; bilelim ki millî benliğini bulmayan milletler başka milletlerin avidir.*” **M. Kemal Atatürk**

Yüzyıl Önce Yüzyıl Sonra SEVR ve LOZAN
Türkiye Cumhuriyeti'ne Karşı Lozan Üzerinden
Psikolojik Savaş

Yalanlar ve Gerçekler

İlk Kez Yayınlanan Özgün Belgelerle
Cumhuriyetin Yüzyüncü Yılına Armağan

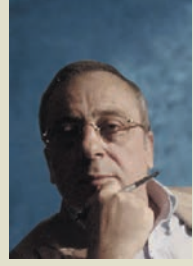
Otopsi Yayınları

LOZAN
Yalanlar ve
Gerçekler

3

Otopsi
Cengiz Özakıncı

LOZAN BARIŞ KONFERANSI'NDA İNGİLTERE'NİN 'İSTANBUL KOZU'

İstanbul'u işgal eden İngiliz birlikleri, (16 Mart 1920) [1]

30 Ağustos 1922 Büyük Zafirimiz ve ardından 9 Eylül 1922'de İzmir'i geri alarak Yunan ordularını Anadolu'dan kovardumuz, Doğu Trakya'yı da Yunan işgalinden kurtarmak üzere Çanakkale Boğazı'na yönelmişti. Müttefikler ordumuzun ilerleyişini ancak Doğu Trakya'yı Yunan'dan arındırıp

TBMM Hükümeti'ne bırakmak ve İstanbul'u **Barış Antlaşması imzalandıktan sonra** boşaltmak vaadiyle durdurabildiler.

Doğu Trakya'yı hemen TBMM Hükümeti'ne teslim edecek olan Müttefikler, İstanbul'u neden hemen boşaltmadılar da **Barış Antlaşması'nın imzalanmasından sonra**

bıraktılar; amaçları neydi? Bu sorunun yanıtını İngiliz Devlet Arşivleri'nde, gizli yazışmalarda buluyoruz.

Tarih, 17 Ekim 1922: İngiltere'nin İstanbul Yüksek Komiseri Sir Rumbold'dan Dışişleri Bakanı Lord Curzon'a yazı. No. 903:

- "Türkiyede genel durum: Kemalistler Anadolu'da Yunanlıların hesabını gördükten sonra, gelişmelerin ağırlık merkezi Boğazlar'a ve Trakya'ya kaydı ve Mudanya konferansına gidildi. **Kemalistler savaştan önce Doğu Trakya'yı kazandılar, karşılığında verdikleri taviz ise kalıcı değildir. Türkler Misaki Milliden taviz vermek niyetinde değildir. Ama karşılığında İngiltere vardır.**

Sevr antlaşması ölmüştür ancak şimdi Müttefikler Misaki Milli ile boğuşmak durumundadırlar:

İngiltere Dışişleri Bakanı Lord Curzon.

İngiltere'nin İstanbul'daki Yüksek Komiseri Sir Horace Rumbold.

Sınırlar çizilirken Kemalistler Batı Trakya'da plebisit diyecekler, Musul'u geri almak isteyecekler, Suriye sınırında düzeltme yapılınsın diye direnecekler, Boğazlar sorusunda İstanbul'un güvenliğini öne sürecekler, mali ve ekonomik kontrole karşı çıkacaklar, kapitülasyonlar konusunda hiç boyun eğmeyeceklerdir ve hep Türkiye egemen ve bağımsız olmalıdır diye cevap vereceklerdir. Bu durumda İngil-

tere bu bölgedeki kuvvetlerini azaltmamalı, Yunanistan da Batı Trakya'daki kuvvetlerini arttırmalıdır." [2]

Rumbold, TBMM Hükümeti'nin Lozan Barış Konferansı'nda neler isteyeceğini birer

Rumbold'un Lord Curzon'a Lozan Barış Konferansı'nda İstanbul işgalini koz olarak kullanma önerisi.

birer sayıp döküyor ve İngiltere'nin Misaki Milli'ye dayanan bu Türk isteklerini reddedip kendi istemlerini kabul ettirebilmesi için İstanbul vs. yerlerdeki işgal güçlerini pekiştirmesini öneriyordu. İstanbul'un Barış Konferansı süresince İngiliz işgali altında bulundurulması, İngiliz önerilerini Türklere kabul ettirmek için bir koz olarak kullanılacaktı. Selahi R. Sonyel, "İngiliz Yüksek Komiseri Sir Horace Rumbold'un Türk Ulusal Akımı'na Karşı Tutumu" başlıklı makalesinde bu gerçeği şöyle anlatıyor:

- "Rumbold 14 Ekim'de Lord Curzon'a gönderdiği özel ve gizli telyazısında, onu, **barış imzalanmadan, Boğazlar ve İstanbul'daki (İngiliz) kara, deniz ve hava güçlerinin sayısında indirme yapılmasını önlemeye** çağırıyor; İngiliz işgal gücü başkomutanı General Harington'la deniz gücü komutanı amiralin bu konuda kendisiyle aynı görüşte olduklarını iddia ediyordu. Rumbold'a bakılacak olursa, **Türkleri Mudanya'da akıllıca davranmaya zorlayan etkinin İngilizlerin güç gösterisi ve bu gücü son kertede kullanmaya anık (hazır) oldukları inancının** olduğuna değinerek şöyle diyordu: "Türk güvencelerine hiç güvenilemez; aynı zamanda, **konferansta (Lozan Barış Konferansı'nda-c.ö) Türk taleplerine karşı direnmede** Bağlaşıklarımızın kesin desteğine güvenimiz yoktur. Türkler, Fransa ile İtalya'nın kendilerini her konuda destekleyeceklerini biliyorlar ve konferansta bundan azami

biçimde yararlanacaklardır. Trakya'ya ayak bastıkları için ve Yunan ordusunun, kendilerine saldıramayacak kadar uzlaşmış bulunması, durumlarını Mudanyadakininden daha güçlü yapacaktır. **Konferansta (Lozan'da-c.ö) başlıca kozumuzu, İngiliz işgal gücünün varlığı oluşturacaktır.**"^[4] (...) Lozan Konferansı (28 Ocak 1923'te) kesintiye uğradıktan (...) sonra Rumbold, 30 Ocak'ta Henderson'a gönderdiği yazıda şöyle diyordu:

'Hayatım boyunca bu kadar domuz kafalı (pig-headed, inatçı), ahmak (stupid) ve can sıkıcı (irritating) kişilere (people) asla raslamadım... Kendi görüşümüzce, **İstanbul'u Türk baskısı altında bırakmak, siyasi bir felaket olacaktır.** Tehditlere boyun eğilmemelidir. **İngiliz askerleri korunmalı, İngiltere'nin durumu güvence altına alınmalıdır.** (Rumbold burada birkaç gün önce iki İngiliz askerinin İstanbul'da öldürülmesi olayına gönderme yapıyor.-c.ö.) Biraz enerji gösterilmesini iyi karşılayacağız.'

(...) Öte yandan, Henderson, ciddi biçimde bir güç gösterisi yapılmasını öneriyor, 30 Ocak'ta (1923) Rumbold'a gönderdiği yazıda şöyle diyordu: "**Barışı sağlamak için en ivedi yol, Türklere, gerçekten savaşmaya anık (hazır-c.ö) olduğumuzu göstermektir.** İddia ve akl-ı selimin onlar için bir anlamı yoktur, ama ne kadar çekingen olursa olsun, **İngiltere'nin onlara karşı yeniden savaşacağına emin olmaları, onları, anlaşmayı imzalamaya**

inandıracaktır." [5]

İstanbul'daki İngiliz Yüksek Komiseri Rumbold ile Dışişleri Bakanı Lord Curzon ve İngiltere'nin İstanbul'daki Yüksek Komiser Yardımcısı Nevile Henderson arasındaki gizli yazışmalar İngiliz isteklerinin

İngiliz işgal kuvvetleri donanmasına ait Iron Duke zırhlısı subay ve askerleri, Amiral Sir John Robeck ile birlikte. 1922 İstanbul.

İstanbul'da Nişantaşı'nda Sait Paşa yalısına yerleşen İngiliz işgal kuvvetleri karargâhının subayları General Harington'la birlikte. [6]

Lozan'da Türklere, konferansı terk edip savaşa yeniden başlamak ve de İstanbul'u boşaltmamak tehditleriyle kabul ettirilmeye çalışıldığını, İstanbul işgalinin Lozan'da İngiltere'nin elinde Türkiye'ye karşı bir koz olarak kullanıldığını

gösteriyor. İngiltere'nin İstanbul kozu, yalnızca bu gizli yazışmalarda değil, Lozan Barış Konferansı Tutanaqları'nda da saptanmıştır:

- "Sir Horace Rumbold, boşaltmaya [tahliyeye] ilişkin olarak, daha önce de ayrıntılarıyla anlatmış olduğu bir tezi, yeniden açıklamakla yetinmiştir." (...)"Rumbold bu sorunun (İstanbul ve çevresinin boşaltılması sorununun- c.ö.) çözümünün, henüz askıda bulunan öteki sorunların çözümüne bağlı olduğunu yeniden söyledi." (...)"Bir kez öteki sorunlar üzerinde anlaşmaya varılırsa, boşaltma sorununun hemen ele alınacağı"nı belirtti. [7]

İsmet Paşa ve delegelerimiz Lozan Barış Konferansında, (üstte)

İsmet Paşa ve Dr. Rıza Nur, Lozan Barış Konferansı'nda. (yanda)

"Sir Horace Rumbold, şunun kesinlikle bilinmesi gerektiğini söyledi: [İngiliz] Hükümeti, kendisine, **ayrıcılıklar sorunu bir çözüme bağlanmazdan önce, boşatma [tahliye] sorununu ele alma izni vermeyecektir.**" ^[8] "Sir Horace Rumbold, boşaltma sorununun en sonra tartışılacağını yeniden belirtmek zorunda olduğunu üzülenek bildirdi. Bu konuda hükümetinden kesin yönergeler almıştır; bunu İsmet Paşa da bilmektedir." ^[9] (...) Rumbold "boşaltma konusunda güçlükler ortaya çıkarsa, genel çözümün tümüyle etkilenmesinin söz konusu olacağını, son bir kez hatırlatmak istemektedir." ^[10]

İngiltere Lozan'da önerilerini "İstanbul kozu" ve "yeniden satış" tehdidiyle kabul ettirmeye

çalışırken, Ankara'dan İsmet Paşa'ya gönderilen 13 Temmuz 1923 günlük telgrafın içeriğini öğrenince, bu politikaların sökmeyeceğini anladılar.

İsmet Paşa konferansın son günlerinde Ankara'ya gönderdiği 12 Temmuz 1923 tarihli telgrafta, Müttefiklerin barış imzalanmasına engel olarak gösterdikleri son uzlaşmazlık konularının neler olduğunu birer madde ile bildirdi. Müttefikler, İstanbul'un hangi tarihte nasıl boşaltılacağı; Regie Generale ve Armstrong şirketlerinin ekonomik imtiyazlarıyla rüçhan hakları; ve Turkish Petroleum şirketinin durumuyla ilgili istemlerde bulunmuşlar, İsmet Paşa'nın karşı önerilerini kabul etmemişler ve eğer istemleri reddedilecek olursa barış antlaşması

imzalamayacaklarını bildirmişlerdi. İsmet Paşa 12 Temmuz 1923 tarihli telgrafında: "Müttefikler, hükümetlerinin talimatı (nın) kat'i (kesin) olduğunu, bu tekliflerimizi kabul edemeyeceklerini, (...) sulh (barış) olmayacağını, inkıta olacağını (Konferansın kesileceğini) söylediler ve vaziyeti düşünüp düşünmediğimizi sordular. Mufassalen izah (ayrıntılı olarak açıklama) ve nokta-i nazarımızda (görüşümüzde) ısrar ettik (direttik)" diyor ve telgrafını: "Barış olmazsa sebep bunlar olacaktır. Acilen suret-i hareketimizin iş'arı müsterhamdır (nasıl davranacağımızın çarçabuk yazılı olarak bildirilmesini rica ederiz," diye bitiriyordu.^[11]

Bu telgraf üzerine TBMM Hükümeti hemen toplanıyor ve verilen kararları hemen ertesi gün İsmet Paşa'ya bildiriyordu. İsmet Paşa'ya gönderilen Başbakan Hüseyin Rauf (Orbay) imzalı 13.07.1923 tarihli telgrafta:

- "Mesele Gazi Müşir Mustafa Kemal Paşa Hazretleri'nin huzuruyla münakaşa edilerek (görüşülüp tartışılarak) atideki (aşağıda yazılı) karar verildi. (...) devletimizin hay-siyetini (onurunu, saygınlığını) kes-reylemek hususunda (küçültmeye yönelik) ısrar (diretmeleri) yüzünden inkıta olursa (konferans kesilirse), buraya (Ankara'ya) hareketiniz ve sulhun (barışın) ne gibi esbabdan naşi (hangi nedenlerden dolayı) husul bulmadığını (sağlanmadığını) cihana (dünyaya) icabı (gerektiği)

gibi ilan ve irae edecek (duyuracak ve ortaya koyacak) beyanatta (açıklamalarda) bulunmanız lüzumu ta-biidir (gerekir)" deniyordu.^[12]

Özetle, TBMM Hükümeti Gazi Maresal Mustafa Kemal Paşa Başkanlığında toplanmış; karışımızdaki devletlerin, reddetmemiz halinde barış antlaşması imzalamayacaklarını -yani savaşacaklarını- bildirdikleri önerilerini incelemiş; bizim bu konulardaki karşı önerilerimizi madde madde sıralayarak, Müttefikler bu önerilerimizi reddedecek olurlarsa İsmet Paşa'nın konferansı terk ederek Ankara'ya dönmesine karar vermişti. TBMM Hükümeti'nin 13 Temmuz 1923 günlü telgrafla İsmet Paşa'ya bildirdiği bu karar; Müttefikler bu konularda savaşa hazır ise, biz de bu konularda savaşa hazırız, anlamına geliyordu. Telgraflarımızı ele geçiren İngiliz İstihbaratı, Ankara'nın -eğer önerileri reddedilirse- konferansı kesip savaşıma karar verdiğini öğrenmişti.^[13] "İstanbul kozu" ve "savaş tehdidi"nin işe yaramadığını anlayan Rumbold ve Müttefikler, İsmet Paşa'nın 16/17 Temmuz 1923 tarihli telgrafında belirttiği üzere,^[14] aralarında İstanbul'un boşaltılmasının da yer aldığı uzlaşmazlık konularında Türk önerilerinin pek çoğunu kabul ederek Lozan Barış Antlaşması'nı imzalamış ve İstanbul'u da yine Türkiye'nin istemine uygun biçimde hazırlanan^[15] tahliye protokolünde belirtilen koşullara uyarak boşaltmışlardı.

İşgal kuvvetleri komutanları sancağımızı selamlayarak İstanbul'dan ayrılıyor.^[16]

Sonuç olarak, "İngilizler, istedikleri rejimi Lozan'da "şey yaptıkları" için İstanbul'u tek silah atmadan boşattılar" propagandası gerçeğe aykırıdır. İngiltere Lozan'da yabancılara adli ve mali kapitülasyon ve yerli gayrimüslim topluluklara devlet içinde devlet ayrıcalığı tanıyan Osmanlı rejiminin TBMM Hükümeti'nce sürdürülmesini istemiş, Türkiye'nin laik Medeni Hukuka yönelmesine şiddetle karşı çıkmış; ancak savaşı göze alan ve bunu çeşitli biçimlerde belli eden Türkiye, İngiltere'nin rejime ilişkin önerilerini reddetmiştir. •

(Sürecek)

cengizozakinci@butundunya.com.tr

[1] Atilla Oral, "İşgalden Kurtuluşa İstanbul", Demkar y., 1. basım, Ağustos 2013, s. 160

[2] Bilal N. Şimşir, İngiliz Belgelerinde Atatürk, TTK y., 2005, c. 5, s. XLVII, s. 11.

[3] Atilla Oral, "Charles Harington", Demkar y. 2. basım 2014, s.465.

[4] FO 371/7903/E 11094: Rumbold'dan Curzon'a

kapalı telyazısı, no. 564, özel ve gizli, İstanbul, 14.10.1922'den aktaran: Selahi R. Sonyel, "İngiliz Yüksek Komiseri Sir Horace Rumbold'un Türk Ulusal Akımı'na Karşı Tutumu", Belleten, TTK, Nisan 1994, c. 58, sayı: 221, s. 175. Selahi R. Sonyel'in "koz" olarak çevirdiği sözcük, İngiliz belgesinde "card" olarak geçiyor. "They will also have had plenty of time in which to collect a strong army on border of Ismid zone. Chief, if not the only, card in our [group omitted] at the conference will lie the presence of British forces of occupation, and I am much impressed by absolute necessity of preventing any reduction of them."

[5] Martin Gilbert, "Sir Horace Rumbold: Portrait of a diplomat" Londra 1973, s. 283'ten aktaran, Selahi R. Sonyel, a.g.m. s. 177, 178.

[6] Atilla Oral "İşgalden Kurtuluşa İstanbul", Demkar y., 1. basım, Ağustos 2013, s. 501.

[7] Seha L. Meray, "Lozan Barış Konferansı Tutanaklar Belgeler", AÜSBF y. c. 7, 23 Haziran 1923 günlük toplantı. s. 142, 143.

[8] Seha L. Meray, a.g.e., s. 152.

[9] Seha L. Meray, a.g.e., s. 154.

[10] Seha L. Meray, a.g.e., s. 202.

[11] Bilal N. Şimşir, "Lozan Telgrafları", TTK Basımevi 1994, c. 2, s. 565, 566. İsmet Paşa'nın 12 Temmuz 1923 günlük telgrafı.

[12] Bilal N. Şimşir, "Lozan Telgrafları", TTK Basımevi 1994, c. 2, s. 566, 567, 568. Ankara'dan İsmet Paşa'ya 13 Temmuz 1923 günlük telgraf.

[13] Rauf Orbay'ın Haturaları", Yakın Tarihimiz, c. 2, s. 55.'ten aktaran: Selahi R. Sonyel, a.g.m., s.183

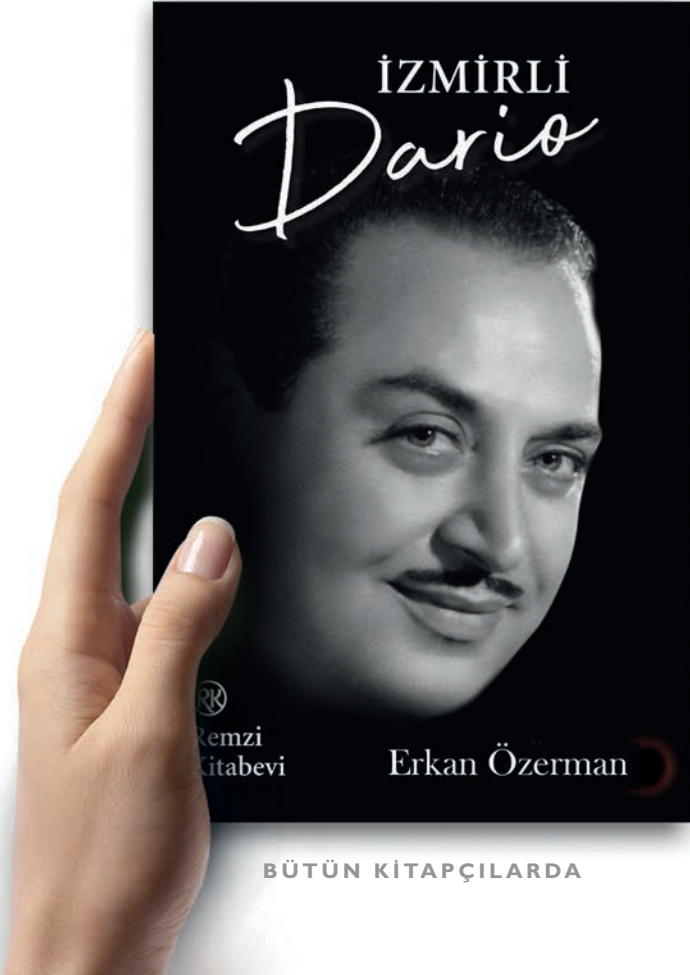
[14] Bilal N. Şimşir, "Lozan Telgrafları", TTK Basımevi 1994, c. 2, s. 578, 579.

[15] Seha L. Meray, a.g.e., s. 194, 195.

[16] Atilla Oral, "İşgalden Kurtuluşa İstanbul", Demkar y., 1. basım, Ağustos 2013, s. 504.

DARİO MORENO 100 YAŞINDA

Türk dizi ve sinema sektörüne sayısız yıldız isim kazandıran ünlü Menajer Prodüktör, Organizatör Erkan Özerman, dünyada büyük bir popülariteye sahip olan Türk Şarkıcı ve Sinema Oyuncusu Dario Moreno'nun yaşamını "İzmirli Dario" adını verdiği kitabında anlattı. Dario Moreno'nun yaşamının son on yılında en yakın dostlarından biri olan Erkan Özerman 60'lı yılların müzik dünyasında da bugüne kadar bilmediklerimizi, duymadıklarımızı ilk kez bu eserinde tüm samimiyetiyle ilk kez açıklıyor. Kitabın Fransızcasını da diploması dünyasının saygın mütercimlerinden, Paris'te yaşayan Kerem Topuz tarafından hazırlandı. İzmirli Dario böylece ölümünden 55 sene sonra müzik severlerle tekrar buluşuyor. 100'üncü yaş günü kutlu olsun.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Arap İsyanı

Osmanlı İmparatorluğu Birinci Dünya Savaşı'nda sekiz cephe-
de savaşıyordu. İmparatorluğu parçala-
yarak kendi aralarında paylaşma
anlaşmaları yapan emperyalist dev-
letler bu savaşta Osmanlı uyruğun-
daki etnik grupları da emperyalist
amaçları için kullanmışlardır. Bu
kapsamda Çarlık Rusya, Doğu Ana-
adolu'da Ermenileri, Fransa güney-
de yine Ermenileri kendi askeri

harekâtlarını kolaylaştırmak ve böl-
gedeki menfaatlerini gerçekleştiri-
mek için Osmanlı devleti aleyhine
kullanmışlardır (Kurtuluş Savaşı'n-
da da aynı şeyi Yunanistan yerli
Rumları kullanarak yapacaktır).

Birinci Dünya Savaşı'nda Os-
manlı ordularını en çok meşgul
eden etnik grup Hicaz, Filistin, Su-
riye cephesinde İngilizlerle işbir-
liği yaparak ayaklanan Osmanlı

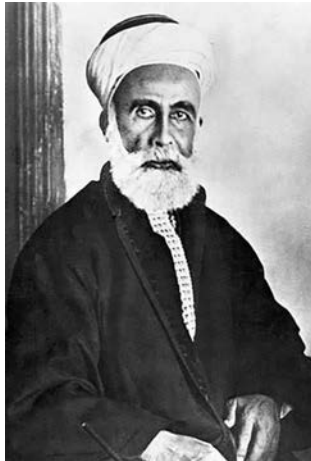

Hicaz demiryolunun yapımı

vatandaşı Araplardır.

19. yüzyılın ortalarından itibaren Arap milliyetçiliği ülküsü etrafında gizli Arap örgütleri kurulmuştur. II. Abdülhamit zamanında Hicaz demiryolunun yapımı (1900 -1908) ile imparatorluğun Arap topraklarındaki kontrolünü artırması sonucunda, o zamana kadar hac yolunun emniyetinden kazanç sağlayan Arapların bu kazançlarından mahrum olmaları Arapların memnuniyetsizliğini artırmıştır. Ancak Arapların Osmanlı İmparatorluğu'na karşı ciddi ve büyük çaplı ayaklanmaları Birinci Dünya Savaşı esnasında Hicaz, Filistin ve Suriye cephelerinde olmuştur.

Arap ayaklanmalarının lideri Mekke Şerifi Hüseyin kendisi veya oğulları

Mekke Şerifi Hüseyin

vasıtası ile savaşın başından itibaren İngilizlerle bağlantı kurarak Osmanlı'ya karşı ayaklanmada İngiliz desteğini almıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nun Almanya ile yakınlaştığını gören İngiltere de savaşın başından itibaren Osman-

lı'yı arkadan vurmak için Mekke Şerifi Hüseyin'le temas kurmuştur. Bir dizi yazışma ve görüşmeler sonucunda iki taraf arasında Haziran 1916'da bir uzlaşmaya varılmıştır.

İngiliz- Arap işbirliğini öğrenen Fransa, İngiltere ile Ortadoğu'nun paylaşılması konusunda bir anlaşma yapmak istemiş, bunun sonucunda 1916 yılında İngiliz Dışişle-

ri Bakanı Sykes ile Fransız Dışişleri Bakanı Picot arasında Sykes-Picot anlaşması imzalanmıştır. Bu anlaşmaya göre:

- Suriye'nin Akka'dan itibaren bütün kıyı bölgeleri Fransa'ya;
- Bağdat-Basra arası (Irak) İngiltere'ye verilecek;
- Geri kalan topraklarda bağımsız bir Arap devleti veya

Arap devletleri konfederasyonu kurulacak;

- Akka -Kerkük çizgisinin kuzeyi Fransa'nın nüfuz alanı, güneyi İngiltere'nin nüfuz alanı olacak;
- İskenderun serbest liman olacak;
- Filistin'de milletlerarası bir bölge kurulacaktır.

Haziran 1916'da Şerif Hüseyin-İngiltere arasında yapılan ve Arapların, vatandaşı oldukları Osmanlı İmparatorluğu'na karşı ayaklanmalarını öngören anlaşmada ilgili tarafların stratejik hedefleri şöyle idi:

Şerif Hüseyin:

- Bütün Arap yarımadası, Suriye ve Irak'ı kapsayan bölgede kendi krallığında bağımsız bir Arap devleti kurulması,
- Hilafetin padişahattan alınması.

İngiltere:

- Arap topraklarını ele geçirmek, daha sonra Fransa ile yaptığı Sykes-Picot anlaşmasına göre Fransa'nın payına düşen bölgeleri bu ülkeye devretmek,
- Mümkün olduğu kadar fazla Osmanlı kuvvetini Arap bölgesine çekerek diğer cephelerde (özellikle Çanakkale'de) İngiliz kuvvetlerini rahatlatmak;
- Osmanlı ordusu içindeki Arap askerlerini ayaklandırarak orduyu zayıflatmak,
- Hilafeti kendi kontrollerinde bir kişiye (Şerif Hüseyin'e) vermek,
- Arabistan Yarımadası'ndaki petrol kaynaklarına hakim olmak,

- Avrupa'da (Marn'da) tıkanan savaşı sona erdirebilmek için Osmanlı Arap bölgesinde kısa sürede kesin sonuç almak, Osmanlı'yı bir an önce savaş dışı bırakmak.

Osmanlı İmparatorluğu:

- Ülke bütünlüğünü korumak,
- Halife sıfatıyla kutsal yerlerin yabancılara geçmesini önlemek.

Bu amaçlarla Arap gizli örgütleri, Osmanlı'ya karşı isyanın Şerif Hüseyin liderliğinde başlatılmasını kabul ettiler ve İngiltere'nin Kahire'de bulunan ve Arap bölgesinden sorumlu olan Arap Bürosu ile çeşitli görüşme ve yazışmaların sonunda "Şam Protokolü" denilen bir anlaşma yaptılar. Şam anlaşmasının özü Şerif Hüseyin

Hicaz Emiri İbni Suud

öncülüğünde Arapların Osmanlı İmparatorluğu'na karşı ayaklanması karşılığında, Şerif Hüseyin'in krallığında bağımsız bir Arabistan kurulması idi. Oysa aynı İngiltere, Arap topraklarını garantiye almak için aynı zamanda Hicaz Emiri İbni Suud ile de görüşmüş ve Hicaz bölgesinde bağımsız bir Suud krallığına onay vermişti. İngiltere Sykes-Picot anlaşmasında da aynı toprakları (Akka-Kerkük çizgisinin güneyini) kendi nüfuz alanı olarak ayırmıştı. Aynı İngiltere 1917 Balfour Bildirisi ile bu bölgede bir Yahudi devleti kurulmasını destekleyeceğini açıklayacaktır.

Dördüncü Ordu Komutanı ve Arabistan'dan sorumlu vali Cemal Paşa, gizli Arap örgütlerinin faaliyetlerini öğrenince örgüt üyelerinin bir kısmını idam ettirdi bir kısmını da diğer cephelere gönderdi.

Nisan 1916'da Cemal Paşa duruma hakim olmak amacıyla seçilmiş askerlerden oluşan 3500 kişilik bir kuvveti Hicaz'a doğru yola çıkardı. Bunu öğrenen Şerif Hüseyin öncelik olarak Haziran 1916 ayının ilk haftasında isyanı başlattı ve Ekim ayında kendisini "Arap Kralı" ilan etti. İngiltere Şerif Hüseyin'in krallığını hemen tanıdı. Arap isyanı Halife/

Sultan Reşat'ın, savaşın başında (14 Kasım 1914) ilan ettiği "kutsal cihat"a rağmen başlatılmıştı. Hüseyin isyana gerekçe olarak İttihat ve Terakki yönetiminin Türklük politikasını göstermişti.

İlk isyanın hedefi Hicaz'ı (Mekke, Medine) ele geçirmektir.

Hüseyin'in emrindeki kuvvetler çeşitli Arap aşiretlerinden oluşuyordu kuvvetleri 16.000 kadardı. Eğitimleri, disiplinleri ve kendi aralarında uyumları zayıftı. Topçu ve makineli tüfekleri bulunmayan

bu birlikler düzenli Osmanlı birlikleri karşısında ancak gayrinizami harp yapabilirlerdi. Aşiret kuvvetlerini bir araya getiren şey, "Arap davası"na inanmalarından çok, "Türk düşmanlığı" idi.

Arap aşiret birliklerini bir arada tutabilmek için bunlara para vermek ve karınlarını doyurmak gerekiyordu. Bu maksatla İngiltere 11 milyon sterlin harcamıştı.

Kahire'deki İngiliz-Arap Bürosu'nun elemanlarından İngiliz ajanı Lawrence, savaşın başından itibaren İngilizlerle işbirliği yapabilecek Arapları tespit etmiş, bunlara para, silah ve cephane yardımı yapmış ve isyan esnasında da yönetmiştir.

İngiliz donanması Arap

Cemal Paşa

Mekke'yi savunan Fahrettin Paşa bir taraftan İngiliz deniz topçusu ve uçakları, diğer taraftan Arap aşiret birlikleri arasında kalmış, anavatandan takviye yolu da kesilmişti.

Fahrettin Paşa

Yarımadası'nın batı kıyısında Kızıldeniz'e hakim olduğundan ayaklanmacıları deniz topçu ateşi ile destekledi. Arap gerillaları Halep'ten Medine'ye kadar uzanan Hicaz demiryolunu keserek ve tren katarlarına baskınlar düzenleyerek Osmanlı ordusunun Mekke'deki kuvvetlerini takviye etmesini engellediler. Mekke'yi savunan Fahrettin Paşa bir taraftan İngiliz deniz topçusu ve uçakları, diğer taraftan Arap aşiret birlikleri arasında kalmış, anavatandan takviye yolu da kesilmişti. Buna rağmen Mekke'yi 72 gün boyunca büyük özveri ile kahramanca savundu. Fakat ikmal yolları kesilen Osmanlı birlikleri daha fazla dayanamayınca Mekke isyancıların eline geçti. İsyancılar bilahare Cidde, Taif, Yanbu ve Akabe'yi ele geçirerek Medine'yi kuşattılar. Medine, Hicaz demiryolunun terminal istasyonu olması ve isyancıların müteakip harekatı için çıkış arzisi teşkil etmesi bakımından isyancılar için; Peygamber'in mezarının bulunması bakımından Osmanlı

ordusu için önemli idi.

Fahrettin Paşa komutasında Medine'yi savunan birlikler ikmal yollarının kesilmesi ve açlığa rağmen Medine'yi 2 yıl 7 ay büyük bir özveri ile savundular, sonunda 7 Ocak 1919'da, (Mondros Ateşkesi'nin imzalanmasından 70 gün sonra) Padişah Vahdettin'in emri üzerine teslim oldular. Böylece Medine savunucuları en son teslim olan Osmanlı birliği oldu. Fahrettin Paşa bu direnişinin bedeli olarak İngilizler tarafından Malta'ya sürüldü.

İsyan Haziran 1916'da ilk kez Mekke'de ortaya çıkınca Osmanlı Genelkurmayı Hicaz'daki isyana müdahale etmek ve kutsal yerlerin İngilizlere geçmesini önlemek için "Hicaz Heyet-i Seferiyesi" adı altında bir birlik oluşturdu ve 2. Ordu Komutanı Mustafa Kemal'i bu kuvvetin komutanlığına atamak istedi.

Mustafa Kemal bu vazifeyi reddeder. Mustafa Kemal gerçekçidir. Ne Hicaz'ın kutsallığına, ne hilafetin değerine inanır. Arabistan

Mustafa Kemal, Hicaz'ı savunmaktansa Türklerle meskûn Anadolu topraklarını savunarak Suriye'deki birlikleri takviye etme fikrini Enver Paşa'ya kabul ettirir.

yarımadası zaten Türklerle meskûn değildir ama devletin hazinesini ve Anadolu ve Rumeli Türklerinin kanını durmadan emer. Mustafa Kemal'e göre Hicaz'ı savunmaktansa Türklerle meskûn Anadolu topraklarını savunmak, bu maksatla Suriye'deki birlikleri takviye etmek daha önemlidir. Bu fikrini Enver Paşa'ya kabul ettirir.

Osmanlı ordularının Birinci Dünya Savaşı'nda Arap coğrafyasındaki harekâtı dört safhada cereyan etmiştir:

- Osmanlı ordusunun Sina Çölü'nü geçerek Süveyş Kanalı'na yaptığı, başarısızlıkla sonuçlanan birinci kanal harekâtı (1915),
- İkinci başarısız kanal harekâtı (1916),
- Filistin sınırına kadar ilerleyen İngilizlerin kuzeye taarruzu (1917),

• İngiliz taarruzunun bütün Arabistan'ı kapsayacak şekilde genişletilmesi Irak ve Suriye hudutlarına kadar ilerlemesi ve Osmanlı ordusunun yenilmesi (1918).

Arapların İngiliz ordusu ile işbirliği halinde Osmanlı ordusunu arkadan vurmaları yukarıda anlatılan 1916 Hicaz Ayaklanması ile sınırlı değildir. İngilizlerin 1917 ve 1918 taarruzlarında da bu işbirliği devam etmiştir.

1917 Kasım ayında yapılan İngiliz taarruzunun hedefi Noel'den önce Kudüs'ü ele geçirmektir. General Allenby komutasındaki bu taarruz başarılı olur ve İngilizler 9 Aralık'ta Kudüs'e girerler. Bu harekâta Mehmetçik kutsal topraklar için göğsünü Hristiyan İngiliz'e siper ederken, sırtından Müslüman Arap kurşunu yemiştir.

Suriye cephesinde 3. Kolordu

Komutanı olan İsmet İnönü, hatıralarında “*Suriye müdafasında ehemmiyetli meselelerden biri Medine ile Suriye arasındaki irtibatın muhafazasına (demiryolunu kesen Arap isyancılara karşı C.D.) çalışmak ve günden güne muntazam şekil almaya başlayan Arap tecavüzlerine karşı koymaktı*” diye yazmaktadır.

İngilizlerin 1918 Eylül ayında başlattıkları kesin sonuçlu taarruzları esnasında da Arap ihaneti devam etmiştir. İngilizler 1918 taarruzundan önce muharebe sahasının hazırlanması kapsamında Araplara Türkler aleyhinde yoğun propaganda yapmışlardır. Yine İnönü’nün yazdığına göre, “*İçinde yaşadığımız halk dört seneden beri zehirlenmiş, dört yüz seneden beri içinde yaşadığı Türk milletine zorla düşman haline getirilmişti.*”

Bu harekâta Yıldırım Ordular Grubu’nun orta bölgesini savunan 7. Ordu Komutanı Mustafa Kemal ordusunu başarı ile Halep kuzeyine çekmiş, diğer ordular (4. ve 8. Ordular) ise dağılmışlardır. Bu iki ordunun dağılmasında ordu geri bölgesindeki Arap isyancılarının gayrinizamî hareketi etkili olmuştur. Mustafa Kemal ordusunu Şam’a getirdiğinde kendisi ve karargâhı yerli Arapların büyük husumeti ile karşılaşmış, ordu komutanı olarak asi

Bedevileri Şam sokaklarında bizzat kılıcı ile kovalamak zorunda kalmıştır.

1918 İngiliz taarruzu sonunda Osmanlı İmparatorluğu ateşkes istemek zorunda kalmış ve 30 Ekim 1918’de Mondros Ateşkesini imzalarak savaştan çıkmıştır. Ateşkesle rağmen Medine’yi savunan Osmanlı birliği 70 gün daha (7 Ocak 1919’a kadar) savunmaya devam etmişlerdir.

Sonuç:

Birinci Dünya Savaşı esnasında Osmanlı vatandaşı olan Araplar, imparatorluğu parçalamak isteyen İngiltere ile işbirliği yaparak, Osmanlı ordularını iki cephede savaşmak zorunda bırakmış, savaşın uzamasına ve yitkilerin artmasına neden olmuş, sonunda da savaşın Suriye cephesinde kaybedilmesinde önemli bir rol oynamışlardır.

Savaşta diğer cephelerde Osmanlı orduları Hristiyan askerlerle çatışmasına rağmen, sadece Hicaz, Filistin, Suriye cephelerinde İngilizlerin yanında Müslümanlarla çatışmak zorunda almıştır.

İngiliz-Arap işbirliğinin maddî sonuçlarından çok manevî sonuçları önemlidir. Bu ihanet uzun süre unutulmamış ve Cumhuriyet dönemi Türk-Arap ilişkilerinde hatırlan tutulan bir etken olmuştur. •

cihangirdumanli@butundunya.com.tr

“Bizim yolumuzu çizen, içinde yaşadığımız yurt, bağrından çıktığımız Türk milleti ve bir de milletler tarihinin binbir facia ve ıstırap kaydeden yapraklarından çıkardığımız neticelerdir.” (1920) M. Kemal Atatürk

Hazırlayan:
YİĞİT EREN GÜNEY

İlk Dersimiz Türkçe

Bu ay köşemizi dilimizde yer etmiş yabancı sözcüklerin karşılıklarına ayırdık. Bilginizi sınavın.

1- Antre (Fr.)

- a-Karlanmaz
- b-Onurluk
- c-Giriş
- d-Tekel

2- Joystick (İng.)

- a-Hücum
- b-Yönetme kolu
- c-Fırsatçılık
- d-Bindirim

3- Konsolide (Fr.)

- a-Baskı
- b-Saygınlık
- c-Getirim
- d-Pekiştirilmiş

4- Marjinal (Fr.)

- a-Aykırı
- b-İyimserlik
- c-İmceli
- d-Kavrayış

5- Meditasyon (Fr.)

- a-Köktencilik
- b-Gergin
- c-Ergilik
- d-Derin düşünme

6- Klon (İng.)

- a-Benzetim
- b-Kopya
- c-Tedavi
- d-Üstlenim

7- İllüzyonist (Fr.)

- a-Düzenleyici
- b-Göz bağıcı
- c-Örtülü
- d-Aktarım

8- Hijyenik (Fr.)

- a-Germe
- b-Yazılım
- c-Tınlaşım
- d-Sağlıklı, temiz

9- Ekspozisyon (Fr.)

- a-Hayalci
- b-Gösteri
- c-Sergileme
- d-Yıldız

10- Filtre (Fr.)

- a-Süzgeç, süzek
- b-Tekli
- c-Oturum
- d-Yansıtıcı

11- Devalüasyon (Fr.)

- a-Sabitleştirilmiş
- b-Kışkırtma
- c-Değer düşürümü
- d-Yapboz

12- Çekap (Fr.)

- a-Seslikçi
- b-Çıkmalık
- c-Dar, küçük
- d-Tam bakım

13- Alternatif (Fr.)

- a-Yönleyici
- b-Seçenek
- c-İyimser
- d-Gölgeleyici

14- Tripleks (Fr.)

- a-Askısız
- b-Şişkinlik
- c-Seviyesiz
- d-Üç katlı

15- Tayming (İng.)

- a-Zamanlama
- b-Mevsim
- c-Dalancılık
- d-Edebiyat

(Fr.) Fransızca, (İng.) İngilizce

Yanırdar:
151.
sayfada

Atatürk'ün Dünyası
Cengiz Önal

Mustafa Kemal Atatürk'ten

NUTUK

(15-20 Ekim 1927)

64

İstanbul'un İşgali Üzerine Türk Ulusu'na Yapılan Duyuru!

Efendiler!

İstanbul'un işgal edilmeye başlanması üzerine, ortaya çıkabilecek olumsuz hareketlerin önüne geçebilmek ve ulusumuzu da bilgilendirmek amacıyla, öncelikle her şeyden önce, Türk ulusuna şu duyuruda bulundum:

"İvedidir.

**Ankara, 16 Mart 1920,
Bütün Vali ve Mutasarrıflar'a,
Sivas'ta Üçüncü Kolordu, Bandırma'da
On Dördüncü Kolordu,
Ankara'da Yirminci Kolordu, Erzurum'da On Beşinci Kolordu,
Konya'da On İkinci Kolordu,**

Diyarbakır'da On Üçüncü Korlodu Komutanlıklarına,

İzmir Cephesinde Refet Beyefendi'ye,

Balıkesir'de Altmış Birinci Tümen Komutanlığına,

Bütün Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri Merkez ve Yönetim Kurullarına,

Bugünkü duruma göre, uygarlık dünyasının insanca duygularla dolu olan vicdanlarına ve bütün İslam Dünyası'nın ruhsal birliğine güvenmekle birlikte, ulusumuzun, bir süre için de olsa, dost olsun, düşman olsun, bütün resmi dış dünya ile geçici olarak teması kesilmiştir.

Bu günlerde yurdumuzdaki Hristiyan halka karşı göstereceğimiz insanca davranışın değeri pek büyük olduğu gibi, hiçbir yabancı hükümetin eylemli ya da görünüşte kalan yardımını görmeyen Hristiyan halkın dirlik ve düzenlik içinde yaşamaları, soyumuzun yararılışında bulunan uygarlık yeteneğine kesin bir kanıt olacaktır.

Yurt yararına aykırı çalışmalarını görülenlerle dirlik ve düzenliği bozanlar için hangi din, köken ve soydan olduklarına bakılmayarak, yasaların gereğinin eşit olarak uygulanmasını, buldukları yerdeki hükümet örgütüne bağlılık gösteren ve vatandaşlık görev ve sorumluluklarını eksiksiz yerine getiren ve yapanların korunup esirgenmesini önemle diler ve bu dileğimizin bütün ilgililere acilen bildirilmesini ve bütün ulusa

uygun görülecek araçlarla duyurulmasını rica ederim.

Müdafaa-i Hukuk Heyet-i Temsiliyesi adına
Mustafa Kemal."

■ İtilaf Devletleri'nin Resmi Bildirimde Bulunmak İstemesi!

Efendiler!

Bizim yurdumuz ve ulusumuz için gösterdiğimiz bu içten çabalar sürecinde İtilaf Devletleri'nin işgal kuvvetleri de boş durmuyor ve İstanbul telgraf merkezlerini işgal ettikten sonra yurda telgrafla bir Resmi Bildirim'de bulunmak istedikler.

Bu çabanın farkına varır varmaz hemen ilgili yerlerle gerekli teması sağlayarak, uyarılarda bulunmak ve gerekli hatırlatmayı yapmamız üzerine, bu resmi bildirim **-kimi merkezler dışında-** hiçbir yerden alınmadı. Dolayısıyla erken hareket etmemiz işe yarandı...

Sözkonusu uyarıyı alanlar ve yanıt verenler şunlardır:

İzmit Mutasarrıfı Suat Bey ve Konya Valisi Suphi Bey.

İşgal Kuvvetleri Komutanlığının bulunmak istedikleri resmi bildirim ise şudur:

"Beş buçuk yıl önce Osmanlı ülkesinin alinyazısına her nasılsa el koyan İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin ileri gelenleri, Almanlar'ın aldatıcı sözlerine kapılarak Osmanlı Devleti'ni ve ulusunu Genel Savaş'a (I. Dünya Savaşı) soktular.

Bu haksız ve uğursuz siyasetin sonucu herkesçe bilinmektedir.

Osmanlı Devleti ve ulusu, bin türlü felaket geçirdikten sonra, öyle bir yenilgiye uğradı ki İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin ileri gelenleri bile bir Ateşkes Antlaşması yaparak kaçmaktan başka çıkar bir yol bulamadılar.

Ateşkes Antlaşması yapıldıktan sonra İtilâf devletlerine bir görev düştü. İşbu görev, eski Osmanlı ülkelerindeki bütün halkın soy, köken ve din ayırmaksızın, yarıncı mutluluklarını, gelişmelerini, toplumsal ve iktisadi hayatlarını güven altına alacak bir barışın temellerini atmaktı.

Barış Konferansı, bu görevi yapmakla uğraşırken, kaçak İttihat ve Terakki ileri gelenlerinin düşüncelerini yürüten kimi kişiler, "Ulusal Örgüt" takma adı altında bir düzen kurarak ve Pağışah ile İstanbul Hükümeti'nin buyruklarını hiçe sayarak savaşın acı sonuçlarıyla büsbütün tükenmiş olan halkı askerlik için toplamak, çeşitli halk toplulukları arasında geçimsizlik yaratmak,

“Beş buçuk yıl önce Osmanlı ülkesinin alını yazısına her nasılsa el koyan İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin ileri gelenleri, Almanlar'ın aldatıcı sözlerine kapılarak Osmanlı Devleti'ni ve ulusunu Genel Savaş'a (I. Dünya Savaşı) soktular. Bu haksız ve uğursuz siyasetin sonucu herkesçe bilinmektedir.”

ulusal yardım diye halkı soymak gibi işlere kalkıştılar ve böylece, barış değil, adeta yeni bir savaş dönemini başlatmaya giriştiler.

Bu özendirme ve kıskırtmalara karşın, Barış Konferansı görevini sürdürdü ve sonunda İstanbul'un Türkler'in elinde kalmasına karar verdi.

Karar, Osmanlıların gönlünü rahatlatacaktır. Ancak, bu kararlarını İstanbul Hükümeti'ne

bildirdikleri zaman, uygulanmasının ne gibi koşullara bağlı olduğunu da hatırlattılar.

Koşullar;

Osmanlı illerinde bulunan Hıristiyanların canlarını tehlikeye düşürmemek ve bugün İtilâf Devletleri'nin askeri güçlerine karşı durmadan yapılmakta olan saldırılara son vermektir.

İstanbul Hükümeti bu uyarıya karşı, bir ölçüye kadar iyi niyet göstermiş ise de, "Ulusal Örgüt" takma adı altında iş gören kimseler, ne yazık ki, kıskırtmalarından vazgeçmek istemediler. Tersine, hükümetin kendileri ile işbirliği yapmasını sağlamaya giriştiler.

Herkesin sonsuz bir istekle beklediği barış için büyük bir tehlike yaratan bu duruma karşı İtilâf Devletleri, yakında karara bağlanacak barış hükümlerinin uygulanmasını sağlayabilmek için, gerekli önlemleri düşünmek zorunda kaldılar.

Bunun için bir tek çıkar yol buldular. Bu da, İstanbul'u geçici olarak işgal etmektir. Bu karar bugün uygulandıktan; kamuoyunu aydınlatmak için aşağıdaki noktaları açıklamak zorunlu olmuştur:

1) İşgal geçicidir.

2) İtilâf Devletleri'nin isteği, Padişahlığın gücünü kırmak değil, tersine Osmanlı yönetiminde kalacak ülkelerde o gücü desteklemek ve sağlamlaştırmaktır.

3) İtilâf Devletleri'nin isteği,

Türkleri İstanbul'dan yoksun etmemektir. Ama Tanrı korusun, taşrada genel karışıklık ve kırım-yıkım gibi olaylar çıkarsa, bu karar değiştirilebilir.

4) Bu sıkışık zamanda, Müslümanlar ya da başkaları olsun, herkesin görevi, kendi işine-gücüne bakmak, güvenliğin sağlanmasına yardım etmek, Osmanlı Devleti'nin yıkıntısından yeni bir Türkiye yaratmak için yaptıkları delilikle son bir umudu da yok etmek isteyenlerin aldatmalarına kapılmamak ve şimdi de padişahlık başkanı olarak kalan İstanbul'dan verilecek buyruklara uymaktır.

Yukarıda sözü edilen kıskırtmalara katılan kimselerin bazıları, İstanbul'da yakalanmışlardır. Onlar elbette kendi yaptıklarından ve sonra o yaptıklarının sonucu olarak ortaya çıkabilecek olaylardan sorumlu tutulacaklardır.

İşgal Kuvvetleri Komutanlığı. •

cengizozal@butundunya.com.tr

Gelecek Ay: İşgalcilerin Bildirim Girişimine Yanıt ve Protesto Yazısı!

"Türk Milleti yüzyıllardan beri hür ve müstakil yaşamış ve istiklâli yaşamak için şart saymış bir kavmin kahraman evlâtlarından ibarettir. Bu millet istiklâlsiz yaşamamıştır, yaşayamaz ve yaşamayacaktır."

M. Kemal Atatürk

Hakimiyeti Milliye

Zamandan Tasarruf

Ulusal ekonominin düzenlenmesi amacıyla tasarruf söz konusu olduğu bir zamanda, paranın tasarrufu kadar zaman tasarrufunu da göz önünde bulundurmamız gerekir. Zamandan tasarruf kavramı, genel olarak, Doğu ülkelerinde pek anlaşılmamış bir husustur. İngilizler, “Vakit, nakittir!” derler. Doğu’da ise zaman, öldürülmesi gerekli olan gereksiz ve can sıkıcı bir boşluktur.

Zamanında, Uzak Doğu ülkelerinin biri olan Kore’de ilk demiryolu yapılırken, bunun yararları arasında bir Koreli’ye şunu da söylemişler: *“Önceden on günde gittiğin bir yere, şimdi trenle bir günde gidebileceksin...”* Koreli vatandaş da, omuzlarını silkererek, *“Geri kalan*

dokuz günde ne yapacağım...” demiş.

Üretimin ve hatta bütün uygarlık yaşamının başlıca etkeni çalışmaktır. Çalışmanın etki ve güç sınırını çerçeveleyen husus ise zamandır. Çalışmak ve zaman, birbirinden ayrılamayan iki önemli yaşam unsurudur. Zaman kavramı, sadece hareket ve çalışma sayesinde bir değer kazanır. Boş geçen zaman, yaşama değil, dünyaya aittir. Herhangi bir insan için, “zaman öldürmek” ifadesinin kullanılması kadar, gerçek insanlığa aykırı bir husus, bırakalım düşünmeyi, hayal bile edilemez.

“Zaman öldürmek”, bir dereceye kadar, manevi olarak, intihar etmek demektir. Zamanımızdaki uygarlık

Asıl olan, yaşam nasıl sonsuz bir hareketten ibaret ise, manevi yaşam ve onun zevki, mutluluğu da ancak gene sürekli bir hareket demek olan çalışmaya dayanır.

yaşamının en belirgin özelliği, zamanı sıkılaştırarak, yoğunlaştırarak, yaşamı olabildiğince uzatmak ve zenginleştirmektir.

Bizde, bir kısım kuraldışılıklar ayrı tutulursa, genel olarak zamanın değeri henüz takdir edilebilmiş değildir. Hatta eski zamanların bir ürünü olan zararlı alışkanlıkların etkisiyle, bizler boş geçen zamanları daha mutlu sayarız. Bunun için Avrupa ve Amerika'da, sağlığından özveride bulunacak derecede geceli gündüzlü çalışan yaşlı devlet adamlarının, göz nurunu kaybetme tehlikesine düşen laboratuvar bilim adamlarının, her dakikasında bin bir türlü işi yönetme kuşkusunu duyan fabrikatör milyonerlerin yoğun

çalışmalarına şaşarız ve bunlar halen niye böyle çalışıyorlar, uğraşıyorlar diye de düşünürüz.

Düşüncelerimiz arasındaki fark, yaşamın ve mutluluğun sırrını anlayıp, anlamamaktan ileri gelmektedir. Asıl olan, yaşam nasıl sonsuz bir hareketten ibaret ise, manevi yaşam ve onun zevki, mutluluğu da ancak gene sürekli bir hareket demek olan çalışmaya dayanır. Biz, boş zamanlarımızı şu veya bu şekilde eğlence ile geçirmek veya öldürmek istemekle, sadece kendi kendimizi aldattırırız.

Vücudumuz, iskeletimiz belki eğlenir, zevk duyar ama ruhumuz perişandır, işsizlikten ve amaçsızlıktan dolayı üzüntü ve acı içindedir. İnsanlığın asıl becerisi ise, onu zamana sığmayacak, zamandan taşacak şekilde kanatlanırmak ve çalışmaya yöneltmektir.

Genelde az çalışıyor ve dolaşısıyla da zamanın değerini bilmiyoruz. Maddi ve manevi yoksulluğumuzun başlıca nedenlerinden birisi de budur.

Paradan tasarruf, parası olanlar içindir. Fakat zamana herkes sahiptir. Genel ve özel yaşamımızda bir de zamandan tasarruf çarelerini bulabilirsek, yolun en zor olan kısmını başarıyla aşmış oluruz. •

Hâkimiyeti Millîye Gazetesi

28 Aralık 1929

METE AKYOL'DAN YAZILAR

(Düzenzedeler adlı kitabından)

Cano ile Sürmeli

Cano, çift sürer. Sürmeli, hem çift işinde Cano'ya yardım eder, hem de yemeklik hazırlar.

Ali Rıza ise, çocuktur daha. Dolanır, durur, ortalarda. Cano Öztürk, Sürmeli Öztürk ve Ali Rıza Öztürk, üç kardeşirler.

“Bir de Sevim ve Cafer vardır. Onlar ise evdedirler.” Sivas'ın imranlı ilçesinin, Pire Dede Köyü'ndeydik. “Burada köyümüzde, hepsi bu kadar toprağımız vardır” dedi Cano “Bütün bir yıl bu toprak ayakta tutar bizi.” Cano da, Sürmeli de, »

topraklarının yüzölçümünü bilmiyorlardı.

“Bildiğimiz, toprağın boyu değildir, verdiğidir. Senede yüz teneke buğday verir. Yani yüz teneke buğdaylıktır toprağımızın büyüklüğü.”

Cano ondokuzunda, Sürmeli ise onbeşindeydi. İkisi de “yüzölçümü” ne demektir, bilmiyorlardı.

“Çünkü bizim zamanımızda köyümüzde okul yoktu. Dört yıl önce açıldı okulumuz.”

“Yoksa okuma yazma da mı bilmiyorsunuz?”

İki kardeş de başlarını öne eğdiler.

“Ben seneye askere gidiyorum” dedi Cano “Askerlikte nasıl olsa öğreneceğim.”

Pire Dede Köyü’nde okul açıldığında Cano’nun “zamanı geçmişti”

amma Sürmeli henüz onbir yaşındaydı.

“Babam o yaşında göndermedi beni okula” dedi Sürmeli “Oysa zihnim de temizdir. Her çeşit işlemeyi çabuk öğrenirim, aynen öğrendiğim gibi de yaparım. Fakat babamın zihni bulanıktı. Göndermedi beni.”

Simdi Cano’nun umudu askerlikte, Sürmeli’nin umudu da Cano’dadır.

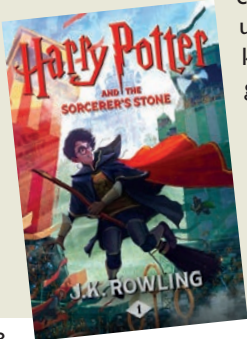
“Ağabeyim askerlikte okuma yazmayı öğrenecek, askerden dönünce de evde bana öğretecek” dedi “Bana şimdilik sabretmek, beklemek düşüyor.”

Cano, askere gideceği günü bekliyordu, Sürmeli ise, Cano’nun askerden döneceği günü bekliyordu okuma yazma öğrenebilmek için... •

J.K. Rowling

J. K. Rowling, Harry Potter’ın büyü dünyasını yaratan beğenilen bir yazar. Edebi başarıları sayesinde edebiyat dünyasını kasıp kavurmuş ve milyarlar olmuştur. Başarıya giden yolculuğu hiçbir şekilde kolay olmamıştır. Hayatı yoksullukla geçen ve geçimini sağlamak için mücadele eden bekâr bir annedir. Yiyecek parası bulamadığı günlerde bile başarı arayışından vazgeçmemiştir Yazabileceğini biliyordu ve başarıya ulaşmaya kararlıydı. Yazdığı

kitaplar on iki kez reddedildi. Editörü ona yazarak geçimini sağlayamayacağını söyledi. Çoğu insanın umudunu kaybedip pes edebileceği bu durumda bile çocuk edebiyatında başarılı olmak için ısrarla devam etti. Ve sonunda hikayesi yayımlanmak üzere kabul edildi. Gerisini biliyorsunuz! Hikayesi bize karşılaştığımız engeller her ne olursa olsun pes etmememizi söylüyor.

Taşındığımı düşündüğüm insani değerler ve uzun yıllardır sürdürdüğüm hekimlik uğraşım gereği savaşa daima karşıyım. Ancak tarihin her devrinde insanlık tarihinin uzun yılları içinde savaşın olmadığı yıllar çok azdır.

SAVAŞ

Yazan: Prof. Dr. CENGİZ KUDAY

Maalesef savaş, politikaların başka araçlarla devamından başka bir şey değildir. Hedef politiktir. Savaş bu konuda araçtır. Savaş insanî

ve ahlâkî açıdan çok acı sosyolojik bir olaydır. Ve sonuçları çok yıkıcı ve trajiktir.

Savaşın kurbanları hiçbir zaman sadece askeri olmaz. Savaşın çocukları başta çocuklar, kadınlar, yaşlılar olmak üzere pek çok masum siviller etkilenir. »

Bugün bunun sıcak örneklerinin komşularımızda ve dünyanın değişik ülkelerinde yaşandığını görürsünüz. Savaş hiç şüphesiz mantığa aykırı bir harekettir.

Gerekmedikçe savaşın bir cinayet olduğunu pek çok savaşa girmiş olan Atatürk söylemiştir. Fakat gerekirse ve savaşla belirli bir hedefe ulaşmak istenirse savaş yöntemine mantık hakim olmalıdır. Almak istediğiniz sonuç elinizdeki araç ve imkânlarla göre ayarlanmalıdır.

Ekonomik, sosyolojik, askeri ve jeopolitik güç, harbe hazırlık için milli güç unsurlarının tümünün yapacağı hazırlıklar tamamıdır.

Asker kazanılamayacak hiçbir savaşa sokulmamalıdır. Asker savaşmak için değil, doğru zaman ve yerde savaşı kazanmak için vardır.

Bariş istiyorsan savaşa hazır ol.
(*'si vis pacem para bellum' hazır ol cenge istiyorsan sulhu salâh*)

Ülkemizi, toplumumuzu gerçek hedefe mutluluğa erdirmek için iki orduya gereksinim vardır.

-Biri yurdun yaşamını kurtaran asker ordusu.

-Öbürü ulusun geleceğini yoğun yönlendiren kültür ordusu.

Asker savaşa her an hazır olmalıdır. Varlık sebebi budur.

Ancak o kazanılamayacak hiçbir savaşa sokulmamalıdır. Yani asker savaşmak için değil, doğru zaman ve yerde savaşı kazanmak için vardır.

Askerlerin savunma ve güvenlik alanıyla sınırlı kalmak üzere siyasi karar alma sürecine yapacağı teklifler, siyasete müdahale olarak değil, ihtisasa ilişkin olumlu bir askeri-politik öneri ve devlet aklına değerli bir katkı olarak değerlendirilmelidir.

Ülkede savaş kararı alınırken yalnız kendi resmi tarihlerini değil reel tarih bilgilerine sahip karar alıcıların olması gerekir.

Ülkelerini yöneten kişi ve kişilerin hem siyasal, ekonomik, hem askeri ve ülkenin sosyolojik yapının yeterli ölçüde bilgi sahibi olmaları şarttır.

Demokrasinin farklı şekilde değerlendirildiği bazı ülkelerde bazı liderlerin ülkenin babası kurtarıcısı gibi görülmesi son derece sakıncalıdır.

Demokrasinin farklı şekilde değerlendirildiği bazı ülkelerde bazı liderlerin ülkenin babası kurtarıcısı gibi görülmesi son derece sakıncalıdır.

Tarihte bunun pek çok örneği vardır. Mesela Roma tarihinde Oğüst diye şöhret olan Oktavius'un elinde kendisi başlangıçta buna karşı olmasına rağmen Roma Cumhuriyeti sessiz sedasız hükümdarlığa döndü.

Oktavius başlangıçta senatoya dikkat ve saygı gösterdi. Kamuya kendini sevdirdi. Fakat senatoya fazla yetkiler tanıdı.

İşte bu yetkileri yavaş yavaş kendinde toplamaya sevk etti. 44 sene devam eden Oğüst devri

cumhuriyet değerlerinin unutulmasına yeterli geldi. Oğüst'ten sonraki devirde imparatorluğun başına gelenleri tarih bilenler daha iyi hatırlayacaklardır.

Günümüzde devletin başkanlığına gelen kişi, bihassa bir şeyi yapma veya başarmaya gücü yeten ve faal kişi olursa devlet ve millete kendi kişiliğine sevgi ve takdir kazandıracak hizmetler yaptığını inandırır ve bunu devlet ve cumhuriyet şekline saygılı ve boyun eğen görüntüsü verirse istemediği halde devletin hakiki şekli değişebilir.

O zaman savaş ve benzeri olaylarda karar yetkisi tek kişide olur. Buna hamaset duyguları da eklenirse neticelerin ne olacağı kestirilemez.

Bugün bölgemizdeki olayların altında enerji, petrol, ticaret yollarının yol açtığı bir takım savaşlar var. Yakın bir gelecekte bu bölgedeki anlaşmazlıklar ve savaşlar su ve su kaynakları yüzünden çıkacaktır. Bu durumda ülkemiz hedef alanları içindedir. Bu sebepten Sn. Cumhurbaşkanının İsrail hakkında verdiği söylevi ileriye dönük bir tehlikeyi işaret ettiği yolunda yorumlamak gerekebilir. •

Kaynaklar:

- 1) Atatürk anlatıyor biz türk milliyetçisiyiz / Yazar: İlker Başbuğ
- 2) İnsan ve Savaş / Yazar: Ethem Büyükkışık
- 3) Kaybedilen Zaferler / Yazar: Feldmareşal Erich V. Manstein

“Türkiye'nin güvenliğini gaye tutan, hiçbir milletin aleyhinde olmayan bir barış istikameti bizim daima prensibimiz olacaktır.” (1931)

Mustafa Kemal Atatürk

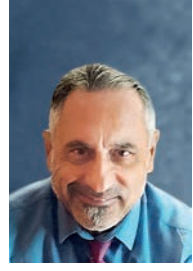
Trump ABD Başkanı Seçilirse Ne Olur?

Amerika Birleşik Devletleri'nde
Kasım 2024'te Başkanlık seçimleri yapılacak.

Evrensel Bakış Açısı

Gürbüz Evren

*Şu bir gerçek;
Amerikan
başkanlarının
uluslararası
kamuoyun-
daki imajları
pek iyi değil.*

Gölgesiyle el sıkışan, koltuk var sanarak boşluğa oturan, eşi sanarak başka bir kadına sarılan ve daha sayamayacağımız birçok tuhaf harekete imza atan mevcut Başkan Biden'ın Demokrat Parti'nin adaylığından çekilmesi yardımcı Harris'in önünü açtı.

Joe Biden

Cumhuriyetçi kanatta ise bir önceki başkan ve 'Deli' lakaplı Donald Trump, uğradığı 'kulak' suikastından sonra parti tarafından aday ilan edildi.

Mevcut anketler ve atmosfer göre Trump bu seçimi büyük olasılıkla kazanacak.

Türkiye'deki tartışmalarda ise öne çıkan soru hangi aday kazanırsa ülkemiz için iyi olur ve dünyada neler değişir?

Trump'ın kazanması halinde ABD'nin Ukrayna savaşındaki rolünü sonlandıracağı, İsrail'e desteğini azaltacağı, Suriye'den çekileceği ve NATO'daki liderliğini bırakacağı, hatta bu ittifakı bitireceği, asıl gücünü Çin ile mücadeleye ayıracağı yönünde değerlendirmeler var.

Hatırlayalım, İran ile savaş tartışmaları gündeme geldiğinde Trump, o dönemki Ulusal Güvenlik Danışmanı John Bolton'dan bahsederek, "Bolton beni İran ile savaşa itti. Neden savaştım ki." demişti. »

Kamala Harris

Ortadoğu'dan çekilme konusundaki tavrı da başta İsrail olmak üzere herkesi şaşırtmıştı.

Şöyle diyordu Trump, "Neden Ortadoğu'ya kaç trilyon dolar gömdük? İsrail'in güvenliği içinmiş. Öyleyse o paranın yarısını İsrail'e verseydik, onlar kendini güvenliğini sağlardı."

Ama Ortadoğu'daki gelişmelere baktığımızda Trump'ın İsrail'e mesafeli davranmasını beklemek hayalcilik olur. Zaten ABD'deki çok güçlü Yahudi lobileri ve onlara destek veren iş dünyası da buna müsaade etmez.

Suriye'den çekiliyoruz açıklamasını yaptığında özellikle Pentagon-ABD Savunma Bakanlığı'ndan gelen uyarıları dikkate almamıştı. Trump'a bu konuda bilgi veren yetkililer, çekilme işlemine başladıklarını birkaç kez kendisine ilemişlerdi.

Trump: "Neden Ortadoğu'ya kaç trilyon dolar gömdük? İsrail'in güvenliği içinmiş. Öyleyse o paranın yarısını İsrail'e verseydik, onlar kendini güvenliğini sağlardı."

Ancak o dönem ABD'nin Suriye Özel Temsilcisi olan James Jeffrey, Trump seçimi kaybettikten sonra gerçeği itiraf etmişti.

Şöyle diyordu Jeffrey, "Trump, Suriye'den çekilin emrini verdi. Tamam efendim gerekeni yapıyoruz diyerek oyaladık."

NATO konusundaki açıklamaları da özellikle Avrupa ülkelerinde endişe yaratmaktadır.

Donald Trump, başkanlığı döneminde, adını açıklamadığı bir NATO ülkesinin liderinin "Faturamızı ödeyemezsek ve Rusya bize saldırırsa ne yaparsınız?"

James Jeffrey

diye sorduğunu söylemişti. Kendisine yanıt olarak “Sizi korumaya gelmeyiz. Hatta Rusya’nın dilediğini yapması için onları teşvik ederim.” dediğini aktarmıştı.

Trump, başkan olduğu sürede, “NATO üyeliğinin faturası” olması gerektiği uyarısında bulunmuştu. “Herkesin masrafını biz karşılamayacağız” diyen Trump, ittifakın ülkelerinin gayrisafi yurt içi hasıllarının yüzde 2’si kadar savunma harcaması yapma vaatlerini yerine getirmeye çağırıyordu.

Nükleer programı ve yaptığı füze denemeleriyle ABD, Güney Kore ve Japonya’yı rahatsız eden Kuzey Kore ile de ilişkiler Trump döneminde farklı bir yola girmişti. Trump 2019’da bu ülkeyi ziyaret eden ilk Amerika Başkanı olmuştu. Trump, seçim kampanyasında yaptığı son konuşmalardan birinde, “Kuzey Kore lideri Kim Jong Un’u özlediğini söylemişti.

Özellikle Avrupa Birliği ülkeleri arasında ciddi bir ayrışmaya neden olan Ukrayna’daki savaş konusunda da Trump’ın çok radikal adımlar atması kimseyi şaşırtmayacak. Bu savaşa ABD bütçesinden harcanan on milyarlarca doların boşa gittiğini savunan Trump, Ukrayna Devlet Başkanı

Zelenski ile bir telefon görüşmesi gerçekleştirdi.

Görüşmede, Rusya-Ukrayna Savaşı’nı durdurma vaadini yineleyen Trump, yaptığı açıklamada, “Başkan Zelenski’ye bana ulaştığı için minnettarım. ABD’nin bir sonraki başkanı olarak dünyaya barış getireceğim ve savaşı sona erdireceğim.” dedi.

Donald Trump en büyük rakip olarak gördüğü Çin ile ise ticaret savaşları üzerinden mücadele etmeyi planlıyor. Trump daha şimdiden, başkan seçilmesi halinde Çin mallarına yüzde 60 vergi getireceğini söylemeye başladı.

Donald Trump en büyük rakip olarak gördüğü Çin ile ise ticaret savaşları üzerinden mücadele etmeyi planlıyor.

Donald Trump’ın bazı özelliklerini vermeden geçmek olmaz. Çünkü kamuoyunun gözünde büyütülen süper güç ya da başka bir deyişle ‘dünyanın efendisi’ Amerika Birleşik Devletleri’nin ne tür insanlar tarafından yönetildiğini ve gelecekte de yönetileceğini görmek gerekiyor.

Tabii bu da bizi acaba ABD Başkanları Beyaz Saray'da kukla da Amerikan derin devleti tarafından mı yönlendiriliyor sorusuna götürüyor.

Trump insanları kazananlar ve kaybedenler olarak tasnif eden bir iş insanı, tüccar kafalı bir başkandır.

Trump, kendi adını taşıyan gökdelenleri ve servetiyle övünen bir kişiliğe sahiptir. Diline adeta yapışmış bir ifade ise “kazananlar ve kaybedenler” olarak bilinir. Yani Trump insanları kazananlar ve kaybedenler olarak tasnif eden bir iş insanı tüccar kafalı bir başkandır.

Golf, Trump'ın en çok sevdiği spordur. Ama golf oyununda bile hile yapmasıyla bilinir ve bununla da övünür.

Trump, bizzat eşi ve kızı üzerinden kadınları nesneleştiren, küçümseyen söylemlerin sahibidir ve bunu yaparken lafını asla esirgemez.

Donald Trump'ın övünerek bahsettiği bir diğer konu ise dedesinin batakhane işlemesi, kendisinin ise Las Vegas'ta kumarhane sahibi olmasıdır.

En büyük takıntısı ise ellerinin büyük olmasıdır. Bununla ilgili laf edilmesinden hoşlanmaz. Kısacası Trump vasat Amerikan toplumunun bir ürünüdür. Kendisine oy veren milyonlarca seçmenin idolü ve onun gibi olmaya özendiği bir karakterdir. Trump denilince akla itibar, statü, ün, imaj, güç ve zenginliğe ilgi duyan insan tipi gelir.

Bu tarifi biraz daha genişletirsek argo konuşmayı, küfür etmeyi, görgüsüzlüğü ve hatta magandalığı normal sayan, sıradanlaştıran Amerikan siyasetçilerine en iyi örneklerin başında Trump'ı sayabiliriz.

TTrump'ın neleri yapacağını, Amerikan derin devletinin hangi konularda devreye gireceğini, Kasım 2024'te yapılacak seçimlerde başkan seçilirse göreceğiz.

Ama şu bir gerçek, Amerikan başkanlarının uluslararası kamuyundaki imajları pek iyi değil.

Gölgesiyle el sıkışmaya çalışan Joe Biden'a ve yukarıda özelliklerini sıraladığım Donald Trump'a bakınca ne demek istediğim daha iyi anlaşılacaktır. •

gurbuzevren@butundunya.com.tr

Denizlerimizin Stratejik Önemi ve “Mavi Vatan”

①

Giriş

Son dönemde, “Mavi Vatan” kavramı üzerine; gerçek anlamını dikkate almadan, ülkemiz için yaşamsal önemini yeterince kavramadan yapılan dar kapsamlı ve çoğunlukla siyasi nitelikteki yazı ve konuşmaların yoğunlaştığı görülmektedir. Bu köşeyi düzenli izleyenler, “Gene mi denizler?”, Gene mi ‘Mavi Vatan’?”

diyebilirler. Evet “Gene denizler” ve özellikle de “Gene Mavi Vatan...”

Hoşgörünüze sığınarak, özellikle enerji güvenliğimiz ile denizlerin ve “Mavi Vatan” kavramının önemine dair görüşlerimi, bir kez daha paylaşmakta yarar olduğunu düşünüyorum. Her zamanki gibi, önce bazı temel verileri anımsayalım. »

Enerji Tüketiminde Kaynakların Payları

Dünyada (2023 yılı sonu itibarı ile) tüketilen enerji miktarı, bu konuda güvenilir bir kaynak olan Energy Institute verilerine göre; 619,63 eksajül'dür (14,79 milyar ton petrol eşdeğeri). Söz konusu tüketimin büyük bölümü (% 81,5) petrol, kömür ve doğal gaz gibi fosil yakıtlarla karşılanmaktadır.

miktarı), görece daha az hacimdedir. Bir diğer ifade ile, üretim ve tüketim noktaları arasındaki yoğun ticaret ve taşımacılık; daha ziyade ham petrol, petrol ürünleri ve doğal gaz ticareti üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu ticaretin de önemli kısmı, denizler üzerinden gerçekleştirilmektedir. Dolayısıyla, öncelikle “denizler ve enerji” denklemindeki bu temel veriyi, bir kenara not ederek, akılda tutmakta yarar vardır.

Bu ticaretin hacmini ve değerini göstermesi açısından, Dünya ham petrol piyasasının (sadece ham petrol piyasası) 2022 yılındaki parasal hacmi 2,1 trilyon dolar

olarak verilmektedir.¹ Bu miktar bir başına, en büyük 10 metal ham madde (demir, altın, bakır, alüminyum, nikel, vb.) piyasası toplam hacminin (967 milyar dolar) iki katından fazladır. Doğal gaz için bu rakam (2022'de) 956 milyar dardır (2023 tahmini büyüklüğü 1 trilyon dolar).²

Petrol ve Doğal Gaz Ticaretinde Denizlerin (Artan) Önemi

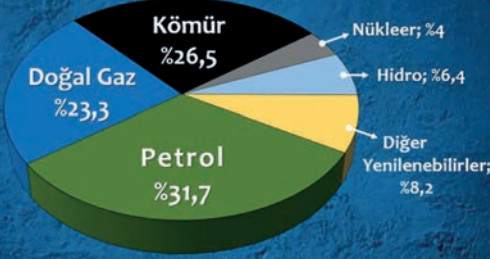
ABD Enerji Bakanlığı'nın 25 Haziran 2024 tarihli raporuna göre;

DÜNYA Birincil Enerji Tüketimi, 2023 sonu

619,63 eksajül = 14,79 milyar ton petrol eşdeğeri (2023 sonu)
607,35 eksajül = 14,50 milyar ton petrol eşdeğeri (2022 sonu)

Petrol + Gaz:
%55

Fosil Kaynaklar:
%81,5

Kaynak: Energy Institute Statistical Review of World Energy, June 2024
Erişim: <https://www.energyinst.org/statistical-review>

Dünya enerji tüketiminin %26,5'lik kısmını karşılayan kömür, fosil kaynaklar içinde en fazla karbon salımına neden olan ve dolayısıyla küresel ısınma ve iklim değişikliğine en fazla olumsuz katkısı olan yakıttır. Bu nedenle de önümüzdeki yıllarda, mevcut payının, önemli oranda azalması beklenmektedir. Ayrıca, petrol ve doğal gaz rezervlerine kıyasla, kömür madenlerinin küresel coğrafi dağılımı, çok daha homojen olduğundan, üretim ve tüketim bölgeleri arasındaki ticareti (bir anlamda da taşınma

dünya toplam petrol arzının (ham petrol + petrol ürünleri) büyük bölümü deniz yoluyla alınıp satılmaktadır. Somutlarsak; 2023 yılında dünya ham petrol ve petrol ürünleri ar-

zı (günde) 101,9 milyon varil olarak gerçekleşirken, bunun (günde) 77,5 milyon varillik kısmı (%76), deniz yoluyla alınıp, satıldı. Söz konusu ticaretin en büyük bölümü Hürmüz Boğazı (Orta Doğu) ile Malaka Boğazı (Asya) darboğazları üzerinden geçiyor.

Küresel doğal gaz ticaretinin ise (2022 yılında) %59,1'i (810 milyar metreküp) deniz yoluyla (LNG) gerçekleştirilirken, boru hatları ile taşınan (ticareti yapılan) doğal gazın

toplam doğal gaz ticaretindeki payı %40,9, miktarı ise 331 milyar metreküptü. Önümüzdeki yıllarda, söz konusu ticarete, deniz yoluyla ticaretin payının hızla yükselmesi bekleniyor. Uluslararası Enerji Ajansı, 2022'de %59 olan bu payın, 2030'da %66,4'e, 2050'de %71,2'ye yükseleceğini öngörüyor.

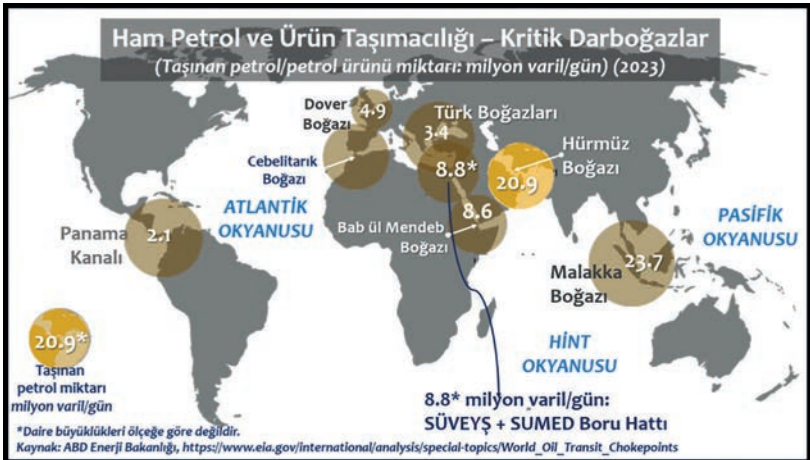
Deniz yoluyla yapılan taşımacılık ve ticaretin, diğer taşıma seçeneklerine göre bir diğer avantajı ise düşük maliyeti. Deniz taşımacılığı;

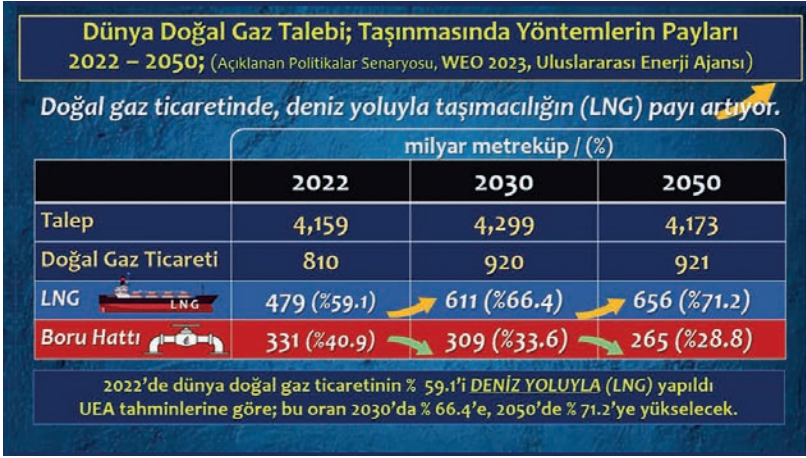
Küresel Enerji Arzında Kaynakların Payları

(Açıklanan Politikalar Senaryosu: STEPS) (2022 – 2050)

ENERJİ KAYNAĞI	2022	2030	2040	2050
Kömür	%27	%22	%17	%14
Petrol	%30	%29	%27	%26
Doğal Gaz	%23	%22	%21	%20
Nükleer	%5	%6	%6	%7
Hidroelektrik	%2	%3	%3	%3
Diğer Yenilenebilirler	%10	%15	%23	%28
Geleneksel Biyokütle**	%4	%3	%3	%2
Fosil Kaynaklar Toplamı	%80	%73	%65	%60

** Odun, odun kömürü, kuru yaprak, tezek, ... KAYNAK: World Energy Outlook, Uluslararası Enerji Ajansı, 2023

demiryolu taşımacılığına göre yaklaşık 3 kat, karayolu taşımacılığı karşısında 7 kat ve havayolu taşımacılığına göre 21 kat daha düşük maliyetiyle büyük avantaj yaratıyor.

Türkiye ve Denizleri

TÜİK verilerine göre, 2022 yılı itibarı ile Türkiye'nin ithalatının %66'sı, ihracatının % 60'ı deniz yoluyla gerçekleştirilmektedir.

Karadeniz, Türk Boğazları'nı

barındıran ve Marmara Denizimiz ile Adalar (Ege) Denizi üzerinden, iki yönlü deniz ticaretini sağlayan stratejik bir denizdir. Enerji sektörü açısından bakıldığında ise kritik bir petrol ve LNG geçiş güzergâhıdır. Son dönemde gerçekleştirilen Sakarya gaz keşfi başta olmak üzere,³ mevcut ve potansiyel hidrokarbon kaynakları (petrol, doğal gaz ve gaz hidrat) içeren bir denizdir. Diğer yandan, son dönemde sıklık-

la dikkatini-ze getirmeye çalıştığımız, “okyanus” (denizden) enerji temini (rüzgâr, güneş, gelgit enerjisi, dalga enerjisi, vb.) açısından da büyük potansiyel

Karadeniz, enerji sektörü açısından bakıldığında ise kritik bir petrol ve LNG geçiş güzergâhıdır.

ekonomik değer taşımaktadır. Ayrıca, Türkiye'nin Montrö Antlaşması'ndaki konumu nedeniyle, askeri ve ülke güvenliği açılarından son derece önemli bir denizdir. Karadeniz'de kıyıdaş ülkelerin Münhasır Ekonomik Bölge (MEB) konusunda anlaşmış olmaları da bu denizde yapılacak yatırımlar açısından, olumlu bir alt yapı sunmaktadır.

Marmara Denizi ile ilgili bir MEB sorunu olmadığından, bu denizimizle ilgili uluslararası politik boyutta bir risk söz konusu değildir. Ancak Marmara Denizimizin, enerji üretimi ve depolanması boyutlarıyla bir diğer önemli denizimiz olduğunu not edelim. Sivilri Doğal Gaz Deposu, Marmara Ereğlisi LNG Terminalini barındırması açısından Marmara Denizi, stratejik ve ekonomik değer taşır. Uzun yıllardır hidrokarbon potansiyeli içermeye olasılığının yüksek olduğuna ilişkin çalışmalar vardır. Son dönemde bunu somutlayabilmek için çalışmalar yoğunlaştırılmıştır.

Adalar (Ege) Denizi, doğal gazda dışa bağımlılığı % 99 gibi son derece yüksek olan ülkemizin LNG

ithalatında çok önemli bir geçiş ve alt yapı (LNG terminaller, FS-RU'lar) güzergahıdır. Gerek Rusya, Azerbaycan, Türkmenistan ve Kazakistan'dan yapılan hidrokarbon ihracatının geçiş coğrafyası ve gerekse Doğu Akdeniz üzerinden bizim ve bahsi geçen ülkelerin ithalatının da geçiş güzergahıdır. Bir diğer boyutuyla da (henüz yeterince aranmamış olmakla birlikte) önemli bir hidrokarbon kaynak potansiyeli taşımaktadır. Yunanistan'ın (AB ve ABD desteği ile) hadsiz, hakkaniyetle bağdaşmayan talep ve kısırtı-

Sivilri Doğal Gaz Deposu, Marmara Ereğlisi LNG Terminalini barındırması açısından Marmara Denizi, stratejik ve ekonomik değer taşır.

maları, tüm bu sayılan ekonomik ve stratejik değerlerimizi tehdit etmektedir. Dolayısıyla, Mavi Vatan'ı kısıncıklıkla savunmamız gerektiğinin önemli bir halkasını bu varlıklarımız oluşturmaktadır.

Doğu Akdeniz ise çok boyutlu ele alınması gereken, büyük

DOĞU AKDENİZ, 3 KITA'nın KESİŞME NOKTASINDA,
ORTA DOĞU coğrafyasının; Kızıldeniz'e, Akdeniz'e, Ege'ye, Karadeniz'e, Avrupa ve
Atlantik'e açılan kapısıdır. Karadeniz ve Afrika'dan Atlantik'e ve Kızıldeniz
üzerinden Asya'ya petrol/gaz ticaretinin yolu da (iki yönlü) Akdeniz'den geçer.

stratejik ve ekonomik değere sahip bir denizdir. Doğu Akdeniz, üç kıta'nın kesişme noktasında, Orta Doğu coğrafyasının; Kızıldeniz'e, Akdeniz'e, Ege'ye, Karadeniz'e, Avrupa ve Atlantik'e açılan kapısıdır. Karadeniz ve Afrika'dan Atlantik'e ve Kızıldeniz üzerinden Asya'ya petrol/gaz ticaretinin yolu da (iki yönlü) Akdeniz'den geçer. Orta Doğu; ispatlanmış petrol rezervlerinin % 49'unu, ispatlanmış doğal gaz rezervlerinin % 40'unu barındıran bir coğrafyadır.⁴ Bu bölgede üretilen petrol ve doğal gazın bir bölümü yerelde tüketilirken, çok büyük bölümü ihraç edilmektedir. En büyük bölümü Asya piyasalarına gitse de ülkemizi yakından ilgilendiren yönüyle; Bab-ül Mendeb - Kızıldeniz - Süveyş Kanalı ve SUMED Boru hattı güzergâhından yapılan hidrokarbon ihracatı, doğrudan Doğu Akdeniz'e açılmaktadır. Kıbrıs adamız bu havzanın tam merkezindedir ve tüm aktörlerin, kontrol etmek için büyük çaba harcadıkları

salarına geçiş güzergâhıdır.

Daha önceki yazılarımızda da aktardığımız Sayın Rauf Denktaş'ın ve sayın Ersin Tatar'ın da baş müzakerecisi olan Dr. Ergün Olgun'un görüşlerini bir kez daha paylaşalım:

“Dünya ticaretinin yaklaşık %30'u; deniz yoluyla petrol ticaretinin %20'si Akdeniz havzasından geçmektedir. Her gün ortalama 4 bin kargo ve ticaret gemisi Akdeniz'de seyir halindedir. Her yıl, yaklaşık olarak 40 bin Rus ticaret gemisi, Türk Boğazları'ndan Akdeniz'e geçiş yapmaktadır.” Rus dış ticaretinin %65'i, Türk Dış Ticaretinin %80'i Akdeniz üzerinden gerçekleştirilmektedir. “...Kıbrıs adamız ise bu jeostratejik önem içerisinde; petrol ve doğalgaz kaynaklarına ve Akdeniz'e giriş-çıkışı sağlayan üç kapıdan biri olan Süveyş Kanalı'na yakınlığı nedeniyle, bölgede enerji ve uluslararası ticaret güvenliğini 'denetlemek için' yerleştirilmiş olan İngiliz üslerinin ve Amerikalıların da birlikte

ve strateji geliştirdikleri bir adadır. Söz konusu güzergâh, aynı zamanda, kuzey-güney yönlü hidrokarbon ticaretinin de Asya piya-

kullandığı ‘erken müdahale’ ile dinleme istasyonlarının konuşulduğu bir noktadadır.”⁵

Devam edelim: Bakü-Tiflis-Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı (BTC), Doğu Akdeniz (Ceyhan) üzerinden

Rauf Denktaş (solda)
Ersin Tatar (sağda)
Dr. Ergün Olgun

denizden enerji (dalga, gel-git, tuzluluk gradyanı, vb.), hidrokarbon taşıma güzergâhı, kuru yük taşıma güzergâhı, vb...Doğu

uluslararası piyasalara açılır (Günlük kapasite: 1,2 milyon varil). Irak-Türkiye Ham Petrol Boru Hattı, Irak petrolünün Doğu Akdeniz (Ceyhan) üzerinden, uluslararası piyasalara çıkışı sağlar (Günlük kapasite: 1,4 milyon varil). Mersin ve İskenderun Limanları üzerinden yaptığımız ticaret gene Doğu Akdeniz giriş ve çıkışıdır. Tamamen ithalata dayalı olan KKTC'nin enerji gereksinimi de Doğu Akdeniz üzerinden sağlanır. Halen tamamen fuel oil'e endeksli bu ithalat ve tüketim, yakında doğal gaz ve elektrikli kablo seçenekleriyle desteklenecektir. Bu ithalat da ancak Doğu Akdeniz üzerinden olacaktır. Hidrokarbon (gaz hidrat dahil) arama ve üretimi; (ve en az bunun kadar önemli:) denizden rüzgâr, güneş FV,

Akdeniz'in sunduğu potansiyel sayesinde gerçekleştirilebilecektir. Eğer MEB konusunda, “birilerinin” AB ve Yunanistan ağızıyla “akıl vermeye çalıştığı” gibi, edilgen ve teslimiyetçi bir politika uygulanırsa, tüm bu varlıklarımızı, olanaklarımızı ve potansiyel zenginlikleri kendi elimizle teslim etmiş olacağız. • (Sürecek)

necdetpamir@butundunya.com.tr

1 <https://www.visualcapitalist.com/how-big-is-market-for-crude-oil/>

2 <https://www.thebusinessresearchcompany.com/report/natural-gas-global-market-report>

3 Bu konudaki rezerv ve üretim rakamlarına (ve diğer teknik bazı hususlara) dair eleştiri haklarımız saklı kalmak kaydıyla.

4 Kaynak: Energy Institute (2023 yılı sonu ve rileri)

5 KIBRIS'TA SON SÖZ SÖYLENMEMİ Paneli, Türkiye Barolar Birliği, Mustafa Ergün OLGUN, Türkiye Barolar Birliği Yayınları: 327, Kıbrıs'ta Son Söz Söylenmedi, ISBN: 978-605-9050-28-9; Eylül 2016, Ankara

1984

Bundan tam 40 yıl önce, dünyada ısınma turları atan kişisel bilgisayar (PC) teknolojisi, bir devrime şahit oldu.

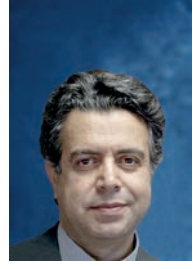
George Orwell'ın 1984 adlı romanından uyarlanan reklamlarla da tanıtımı yapılan bu devrimin ülkemize yansımaları da epey ilginç gelişmelerin yaşanmasına sebep olmuştu.

Kişisel bilgisayarlar 1980'lerin başında hayatımıza girdiğinde

Cobol, Fortran, Basic, Java, Pascal, PHP, Perl, Python, Ada, Delphi vs. programlama dillerini kullanıyorlardı. Yani bilgisayarda bir iş yapabilmeniz için sırtı yaklaşık 4-5 cm kalınlığında kodlama kitaplarındaki formülleri öğrenmeniz / ezberlemeniz gerekiyordu. Karşınızda sadece kodları girdiğiniz yeşil bir ekran vardı ve klavyede bir harfe kazara yanlış bastıysanız, hatanızı ancak

Yüksek Çözünürlük

Ali Tekin Çam

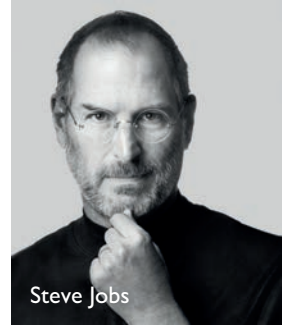
*1980'lerde bilgisayarda
bir iş yapabilmemiz
için sırtı yaklaşık
4-5 cm kalınlığında
kodlama kitaplarındaki
formülleri öğrenmeniz
/ ezberlemeniz
gerekliyordu.*

çıkışlar alındığında görebiliyordunuz. Bu da çok sıkıntılı bir durumdu. Bilgisayarla ilk defa karşılaşan birinin, dünya için bile henüz çok yeni olan bu sisteme alışmaya çabalarken, bilgi, eğitim, uzmanlık isteyen ve daha çok yazılımcıları ilgilendirmesi gereken bu kadar yoğun bir kodlama trafiğinin içine girmesi, kişinin ürkmesine, uzak durmasına ya da tıkanıp kaldığı için vazgeçmesine sebep oluyordu. Türkiye'nin ilk Mac kullanıcı grubunun yöneticilerinden Rıza Nur Paçalıoğlu'nun, "Ben NCR PC kullanmaya çalışıp, becerememiş bir insanım. Onu iki yıl kullanamayıp da, Macintosh'u 15 dakikada kullanmaya başlayınca, hatanın bende olmadığını anladım, aptal olan bilgisayarmış."

anektodu, anlatmaya çalıştığımı özetler nitelikte.

Tabii bu arada "her şeyi yapar" diye yüksek fiyatlara satılan, ama kullanıcıların eksik bilgi sonucu çıktıkları adaptasyon sıkıntıları yüzünden oyun oynamaktan başka bir işe yaramayan PC'lerin ülkemizi bilgisayar çöplüğüne çevirmesi de bu dönemin bizlere kesilen ağır bir faturasıdır! Çünkü bu bilgisayarı satanları, destek almak için aradığınızda, adreslerinde bulmanız genellikle pek de mümkün olamıyordu.

Sonra Steve Jobs isminde bir akli evvel, 1984 yılında bilgisayara ikon sistemini getirerek Macintosh isimli devrimi gerçekleştirdi. Artık ekranınızda bir ikon vardı ve siz bu ikonu tıkladığınızda bir sürü formül devreye giriyordu ama bu formüller sizi hiç ilgilendirmiyordu. Siz sadece ekrandaki bir ok yardımıyla ihtiyacınız olan çizim vs. çözümlerinizi sağlayabiliyordunuz. Tabii bu oku hareket ettiren ve tıklama işlemini gerçekleştiren, o ana kadar üretilmiş

diğer kişisel bilgisayarların hiçbirinde olmayan, kullanıcının ise bilgisayardaki eli durumundaki fare isimli bir aparatı. Komut satırlarına program isimleri yazmak yerine, bu fare aracılığıyla grafik ara yüzü ekranda simgelere tıklayarak istenilen programa ulaşılması belki de herkes için bilgisayarı cazip kılan en önemli unsurlardan biriydi. Apple klasiği olan tek düğmeli fare modeli ile sadece programlara ulaşmak değil; dosya taşıma, kaydetme, silme gibi pek çok işlem de rahatlıkla yapılabiliyordu.

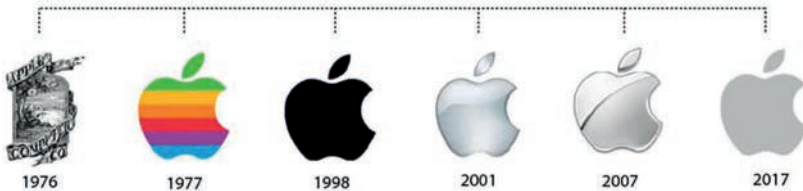
İlk kişisel bilgisayarlarını 1976'da evinin garajında yapan Steve Jobs ve Steve Wozniak, doğumunu sağladıkları bu bilgisayara Türkçede elma anlamına gelen Apple ismini verdiler. Logosunu tasarlayan Rob Janoff, yaptığı elma figürü kirazla karıştırılmasın diye sağ kenarına da bir ısırık attı. 1984 yılında gerçekleştirdikleri yeni sistem üretimlerine verdikleri Macintosh ismi de ana markaları olan Apple ile bağlantılıydı. İskoç-Kanadalı bir çiftçi olan John McIntosh, arazisinde geliştirdiği

özel bir elma türüne kendi ismini vermişti. Apple ekibi, bu yeni projeye Apple ile bağlantılı bu ismi vermek istemiş ancak gerekli yasal izinler alınmadığı için buradan esinlenerek Macintosh isminde karar kılmış ve ürettikleri tüm bilgisayarları da Macintosh serisi altında toplamıştır.

Bill Gates Windows 95'i tanıtıyor

Microsoft'un “*Hakikaten ya!.. Ne güzel bir çözüm, haydi biz de böyle yapalım.*” diyerek, ikon sistemini Windows ismiyle hayata geçirdiğinde aradan 11 yıl geçmişti. Devrim diye yutturmaya kalktıkları “Windows 95”in, aynı anda tüm dünyaya sunumunu yaparken, (ilahi adalet işte!) tanıtım bilgisayarları çökmüştü!.. Tabii bu arada uzun bir

Apple logosunun gelişim süreci

süre tüm PC dergilerinin bile Macintosh'larla hazırlandığını da not olarak düşelim.

Macintosh'un gönlümüzü çalan çok önemli iki özelliği vardı. Birincisi, açılışta ekrandaki "Merhaba" ile bizi selamlıyordu. İkincisi ise bizim dil özelliklerimize göre oluşturulmuş "F" Klavye ile satılıyordu.

İlk bilgisayarım 1 Mb. bellekli Macintosh Plus

Tasarımcılarımız da Macintosh'la 1980'lerin 2. yarısında tanıştı. Ama bu tanışıklık biraz sancılıydı. Stanley Kubrick'in "2001 Uzay Macerası" filmindeki Homosapienslerin gökten inen taş parçasını merakla izleyip, dokunup kaçmaları gibi korku, merak ve heyecan dolu bir maceraydı bizimkisi. Çoğumuz "Acaba öğrenebilir miyiz? endişesinin yanında, "Acaba meslek elden mi gidiyor?" korkusuyla baş etme savaşı verdik bir süre... Ama pikaj^(*) döneminin eziyetlerini yaşamış biri olarak, tasarım ve uygulamaları radikal bir değişime uğratan bu yeni sistemde bir fatura tasarımını bile ekranda görerek yapabilmeyenin, o yıllarda bizim için çok değerli

olduğunu da vurgulamak gerekiyor. Zaten bilgisayarı reddedenler kısa bir süre sonra sistemin dışına itildiler ve başka işlere yöneltiler. Bu gelişmenin devamında kullandığımız pek çok grafik malzeme gibi, pek çok meslek de (pikajörlük, karanlık odacılık, renk ayırmacılığı, montajcılık ve

hatta kalıpcılık) devrini tamamladı ve sahneden çekildi.

1987 yılında Macintosh'un ilk modellerinden ID modeliyle tanıştım. Siyah beyaz, 11 inch ekran, harddiski yok, 250 K'lık belleğe sahip ve içinde sistem, program ile yapılan işi kaydedecek kadar yer olan disketlerle çalışan şirin bir aletti. Bilgisayarın sahibi sevgili arkadaşım Bekir Özdemir'in evinde bilgisayarı keşfetmek için sabah-

ladığımız gecelerden birinde Mag Mug isimli bir polis programıyla robot resmimi bile yapmıştık. Ve çok hoşumuza gitmişti. Ama fiyatı tam bir felaket, 6.000 dolar idi!... Bugün o paraya neler alabileceğimizi düşündüğümüzde kazıklanmış duygusu yaşamamak mümkün değil sanırım!.. O dönem pek de verimli kullanamadığımız bu

1987 yılında Mag Mug isimli polis programıyla yapılmış Ali Tekin Çam'ın robot resmi

sisteme içimiz sızlayarak ödediğimiz paraya “öğrenme bedeli” olarak bakmayı tercih ettiğimiz için bu duygu bir nebze hafifleyebildi! Bilgisayara bu kadar para ödediğinden programlara verecek paramız da kalmıyordu. Zaten (sanıyorum bizi yemlemek için) o dönem bayiler bilgisayarları sattıklarında, içinde de programlar kurulu halde geliyordu. Ta ki 2000’li yıllarda internetin yaygınlaşması ve yazılım firmalarını temsil eden BSA’nın, “Bugüne kadar bedava kullandınız, artık para ödemenizin zamanı gelmiştir.” diyerek korsanlı reklam filmleri / ilanları yayımlayıp, kullanılan programların faturalanmalarını sağlama-ya başlayınca kadar.

Macintosh yetenekli bir aletti ama dediğim gibi bizleri bir hayli zorlayacak kadar da pahalıydı. Üstelik pek bir şey bilmediğimiz için kazanca dönük bir şey üretmiyor, bu yüzden de ödenen paranın karşılığını almak pek mümkün olamıyordu. Ama bu yeni sisteme adapte olmak zorunda olduğumuzun da farkındaydık. O yıllarda bilgisayar uzmanı az bulunduğu için, Boğaziçi Üniversiteli hocaların öncülüğünde bir çözüm geliştirildi.

Arkeolog Oğuz Tanındı ve Amerikalı Paul Rude girişimiyle bir “Macintosh Kullanıcı Grubu”

Macist

- sayı boy - yıl bir - ağırlıkta bin okunmuş yüz seksen -

Marko Paşa

40. Dönem Milletvekili
1981-1985
1985-1989
1989-1993
1993-1997
1997-2001
2001-2005
2005-2009
2009-2013
2013-2017
2017-2021
2021-2025
2025-2029
2029-2033
2033-2037
2037-2041
2041-2045
2045-2049
2049-2053
2053-2057
2057-2061
2061-2065
2065-2069
2069-2073
2073-2077
2077-2081
2081-2085
2085-2089
2089-2093
2093-2097
2097-2101
2101-2105
2105-2109
2109-2113
2113-2117
2117-2121
2121-2125
2125-2129
2129-2133
2133-2137
2137-2141
2141-2145
2145-2149
2149-2153
2153-2157
2157-2161
2161-2165
2165-2169
2169-2173
2173-2177
2177-2181
2181-2185
2185-2189
2189-2193
2193-2197
2197-2201
2201-2205
2205-2209
2209-2213
2213-2217
2217-2221
2221-2225
2225-2229
2229-2233
2233-2237
2237-2241
2241-2245
2245-2249
2249-2253
2253-2257
2257-2261
2261-2265
2265-2269
2269-2273
2273-2277
2277-2281
2281-2285
2285-2289
2289-2293
2293-2297
2297-2301
2301-2305
2305-2309
2309-2313
2313-2317
2317-2321
2321-2325
2325-2329
2329-2333
2333-2337
2337-2341
2341-2345
2345-2349
2349-2353
2353-2357
2357-2361
2361-2365
2365-2369
2369-2373
2373-2377
2377-2381
2381-2385
2385-2389
2389-2393
2393-2397
2397-2401
2401-2405
2405-2409
2409-2413
2413-2417
2417-2421
2421-2425
2425-2429
2429-2433
2433-2437
2437-2441
2441-2445
2445-2449
2449-2453
2453-2457
2457-2461
2461-2465
2465-2469
2469-2473
2473-2477
2477-2481
2481-2485
2485-2489
2489-2493
2493-2497
2497-2501
2501-2505
2505-2509
2509-2513
2513-2517
2517-2521
2521-2525
2525-2529
2529-2533
2533-2537
2537-2541
2541-2545
2545-2549
2549-2553
2553-2557
2557-2561
2561-2565
2565-2569
2569-2573
2573-2577
2577-2581
2581-2585
2585-2589
2589-2593
2593-2597
2597-2601
2601-2605
2605-2609
2609-2613
2613-2617
2617-2621
2621-2625
2625-2629
2629-2633
2633-2637
2637-2641
2641-2645
2645-2649
2649-2653
2653-2657
2657-2661
2661-2665
2665-2669
2669-2673
2673-2677
2677-2681
2681-2685
2685-2689
2689-2693
2693-2697
2697-2701
2701-2705
2705-2709
2709-2713
2713-2717
2717-2721
2721-2725
2725-2729
2729-2733
2733-2737
2737-2741
2741-2745
2745-2749
2749-2753
2753-2757
2757-2761
2761-2765
2765-2769
2769-2773
2773-2777
2777-2781
2781-2785
2785-2789
2789-2793
2793-2797
2797-2801
2801-2805
2805-2809
2809-2813
2813-2817
2817-2821
2821-2825
2825-2829
2829-2833
2833-2837
2837-2841
2841-2845
2845-2849
2849-2853
2853-2857
2857-2861
2861-2865
2865-2869
2869-2873
2873-2877
2877-2881
2881-2885
2885-2889
2889-2893
2893-2897
2897-2901
2901-2905
2905-2909
2909-2913
2913-2917
2917-2921
2921-2925
2925-2929
2929-2933
2933-2937
2937-2941
2941-2945
2945-2949
2949-2953
2953-2957
2957-2961
2961-2965
2965-2969
2969-2973
2973-2977
2977-2981
2981-2985
2985-2989
2989-2993
2993-2997
2997-3001
3001-3005
3005-3009
3009-3013
3013-3017
3017-3021
3021-3025
3025-3029
3029-3033
3033-3037
3037-3041
3041-3045
3045-3049
3049-3053
3053-3057
3057-3061
3061-3065
3065-3069
3069-3073
3073-3077
3077-3081
3081-3085
3085-3089
3089-3093
3093-3097
3097-3101
3101-3105
3105-3109
3109-3113
3113-3117
3117-3121
3121-3125
3125-3129
3129-3133
3133-3137
3137-3141
3141-3145
3145-3149
3149-3153
3153-3157
3157-3161
3161-3165
3165-3169
3169-3173
3173-3177
3177-3181
3181-3185
3185-3189
3189-3193
3193-3197
3197-3201
3201-3205
3205-3209
3209-3213
3213-3217
3217-3221
3221-3225
3225-3229
3229-3233
3233-3237
3237-3241
3241-3245
3245-3249
3249-3253
3253-3257
3257-3261
3261-3265
3265-3269
3269-3273
3273-3277
3277-3281
3281-3285
3285-3289
3289-3293
3293-3297
3297-3301
3301-3305
3305-3309
3309-3313
3313-3317
3317-3321
3321-3325
3325-3329
3329-3333
3333-3337
3337-3341
3341-3345
3345-3349
3349-3353
3353-3357
3357-3361
3361-3365
3365-3369
3369-3373
3373-3377
3377-3381
3381-3385
3385-3389
3389-3393
3393-3397
3397-3401
3401-3405
3405-3409
3409-3413
3413-3417
3417-3421
3421-3425
3425-3429
3429-3433
3433-3437
3437-3441
3441-3445
3445-3449
3449-3453
3453-3457
3457-3461
3461-3465
3465-3469
3469-3473
3473-3477
3477-3481
3481-3485
3485-3489
3489-3493
3493-3497
3497-3501
3501-3505
3505-3509
3509-3513
3513-3517
3517-3521
3521-3525
3525-3529
3529-3533
3533-3537
3537-3541
3541-3545
3545-3549
3549-3553
3553-3557
3557-3561
3561-3565
3565-3569
3569-3573
3573-3577
3577-3581
3581-3585
3585-3589
3589-3593
3593-3597
3597-3601
3601-3605
3605-3609
3609-3613
3613-3617
3617-3621
3621-3625
3625-3629
3629-3633
3633-3637
3637-3641
3641-3645
3645-3649
3649-3653
3653-3657
3657-3661
3661-3665
3665-3669
3669-3673
3673-3677
3677-3681
3681-3685
3685-3689
3689-3693
3693-3697
3697-3701
3701-3705
3705-3709
3709-3713
3713-3717
3717-3721
3721-3725
3725-3729
3729-3733
3733-3737
3737-3741
3741-3745
3745-3749
3749-3753
3753-3757
3757-3761
3761-3765
3765-3769
3769-3773
3773-3777
3777-3781
3781-3785
3785-3789
3789-3793
3793-3797
3797-3801
3801-3805
3805-3809
3809-3813
3813-3817
3817-3821
3821-3825
3825-3829
3829-3833
3833-3837
3837-3841
3841-3845
3845-3849
3849-3853
3853-3857
3857-3861
3861-3865
3865-3869
3869-3873
3873-3877
3877-3881
3881-3885
3885-3889
3889-3893
3893-3897
3897-3901
3901-3905
3905-3909
3909-3913
3913-3917
3917-3921
3921-3925
3925-3929
3929-3933
3933-3937
3937-3941
3941-3945
3945-3949
3949-3953
3953-3957
3957-3961
3961-3965
3965-3969
3969-3973
3973-3977
3977-3981
3981-3985
3985-3989
3989-3993
3993-3997
3997-4001
4001-4005
4005-4009
4009-4013
4013-4017
4017-4021
4021-4025
4025-4029
4029-4033
4033-4037
4037-4041
4041-4045
4045-4049
4049-4053
4053-4057
4057-4061
4061-4065
4065-4069
4069-4073
4073-4077
4077-4081
4081-4085
4085-4089
4089-4093
4093-4097
4097-4101
4101-4105
4105-4109
4109-4113
4113-4117
4117-4121
4121-4125
4125-4129
4129-4133
4133-4137
4137-4141
4141-4145
4145-4149
4149-4153
4153-4157
4157-4161
4161-4165
4165-4169
4169-4173
4173-4177
4177-4181
4181-4185
4185-4189
4189-4193
4193-4197
4197-4201
4201-4205
4205-4209
4209-4213
4213-4217
4217-4221
4221-4225
4225-4229
4229-4233
4233-4237
4237-4241
4241-4245
4245-4249
4249-4253
4253-4257
4257-4261
4261-4265
4265-4269
4269-4273
4273-4277
4277-4281
4281-4285
4285-4289
4289-4293
4293-4297
4297-4301
4301-4305
4305-4309
4309-4313
4313-4317
4317-4321
4321-4325
4325-4329
4329-4333
4333-4337
4337-4341
4341-4345
4345-4349
4349-4353
4353-4357
4357-4361
4361-4365
4365-4369
4369-4373
4373-4377
4377-4381
4381-4385
4385-4389
4389-4393
4393-4397
4397-4401
4401-4405
4405-4409
4409-4413
4413-4417
4417-4421
4421-4425
4425-4429
4429-4433
4433-4437
4437-4441
4441-4445
4445-4449
4449-4453
4453-4457
4457-4461
4461-4465
4465-4469
4469-4473
4473-4477
4477-4481
4481-4485
4485-4489
4489-4493
4493-4497
4497-4501
4501-4505
4505-4509
4509-4513
4513-4517
4517-4521
4521-4525
4525-4529
4529-4533
4533-4537
4537-4541
4541-4545
4545-4549
4549-4553
4553-4557
4557-4561
4561-4565
4565-4569
4569-4573
4573-4577
4577-4581
4581-4585
4585-4589
4589-4593
4593-4597
4597-4601
4601-4605
4605-4609
4609-4613
4613-4617
4617-4621
4621-4625
4625-4629
4629-4633
4633-4637
4637-4641
4641-4645
4645-4649
4649-4653
4653-4657
4657-4661
4661-4665
4665-4669
4669-4673
4673-4677
4677-4681
4681-4685
4685-4689
4689-4693
4693-4697
4697-4701
4701-4705
4705-4709
4709-4713
4713-4717
4717-4721
4721-4725
4725-4729
4729-4733
4733-4737
4737-4741
4741-4745
4745-4749
4749-4753
4753-4757
4757-4761
4761-4765
4765-4769
4769-4773
4773-4777
4777-4781
4781-4785
4785-4789
4789-4793
4793-4797
4797-4801
4801-4805
4805-4809
4809-4813
4813-4817
4817-4821
4821-4825
4825-4829
4829-4833
4833-4837
4837-4841
4841-4845
4845-4849
4849-4853
4853-4857
4857-4861
4861-4865
4865-4869
4869-4873
4873-4877
4877-4881
4881-4885
4885-4889
4889-4893
4893-4897
4897-4901
4901-4905
4905-4909
4909-4913
4913-4917
4917-4921
4921-4925
4925-4929
4929-4933
4933-4937
4937-4941
4941-4945
4945-4949
4949-4953
4953-4957
4957-4961
4961-4965
4965-4969
4969-4973
4973-4977
4977-4981
4981-4985
4985-4989
4989-4993
4993-4997
4997-5001
5001-5005
5005-5009
5009-5013
5013-5017
5017-5021
5021-5025
5025-5029
5029-5033
5033-5037
5037-5041
5041-5045
5045-5049
5049-5053
5053-5057
5057-5061
5061-5065
5065-5069
5069-5073
5073-5077
5077-5081
5081-5085
5085-5089
5089-5093
5093-5097
5097-5101
5101-5105
5105-5109
5109-5113
5113-5117
5117-5121
5121-5125
5125-5129
5129-5133
5133-5137
5137-5141
5141-5145
5145-5149
5149-5153
5153-5157
5157-5161
5161-5165
5165-5169
5169-5173
5173-5177
5177-5181
5181-5185
5185-5189
5189-5193
5193-5197
5197-5201
5201-5205
5205-5209
5209-5213
5213-5217
5217-5221
5221-5225
5225-5229
5229-5233
5233-5237
5237-5241
5241-5245
5245-5249
5249-5253
5253-5257
5257-5261
5261-5265
5265-5269
5269-5273
5273-5277
5277-5281
5281-5285
5285-5289
5289-5293
5293-5297
5297-5301
5301-5305
5305-5309
5309-5313
5313-5317
5317-5321
5321-5325
5325-5329
5329-5333
5333-5337
5337-5341
5341-5345
5345-5349
5349-5353
5353-5357
5357-5361
5361-5365
5365-5369
5369-5373
5373-5377
5377-5381
5381-5385
5385-5389
5389-5393
5393-5397
5397-5401
5401-5405
5405-5409
5409-5413
5413-5417
5417-5421
5421-5425
5425-5429
5429-5433
5433-5437
5437-5441
5441-5445
5445-5449
5449-5453
5453-5457
5457-5461
5461-5465
5465-5469
5469-5473
5473-5477
5477-5481
5481-5485
5485-5489
5489-5493
5493-5497
5497-5501
5501-5505
5505-5509
5509-5513
5513-5517
5517-5521
5521-5525
5525-5529
5529-5533
5533-5537
5537-5541
5541-5545
5545-5549
5549-5553
5553-5557
5557-5561
5561-5565
5565-5569
5569-5573
5573-5577
5577-5581
5581-5585
5585-5589
5589-5593
5593-5597
5597-5601
5601-5605
5605-5609
5609-5613
5613-5617
5617-5621
5621-5625
5625-5629
5629-5633
5633-5637
5637-5641
5641-5645
5645-5649
5649-5653
5653-5657
5657-5661
5661-5665
5665-5669
5669-5673
5673-5677
5677-5681
5681-5685
5685-5689
5689-5693
5693-5697
5697-5701
5701-5705
5705-5709
5709-5713
5713-5717
5717-5721
5721-5725
5725-5729
5729-5733
5733-5737
5737-5741
5741-5745
5745-5749
5749-5753
5753-5757
5757-5761
5761-5765
5765-5769
5769-5773
5773-5777
5777-5781
5781-5785
5785-5789
5789-5793
5793-5797
5797-5801
5801-5805
5805-5809
5809-5813
5813-5817
5817-5821
5821-5825
5825-5829
5829-5833
5833-5837
5837-5841
5841-5845
5845-5849
5849-5853
5853-5857
5857-5861
5861-5865
5865-5869
5869-5873
5873-5877
5877-5881
5881-5885
5885-5889
5889-5893
5893-5897
5897-5901
5901-5905
5905-5909
5909-5913
5913-5917
5917-5921
5921-5925
5925-5929
5929-5933
5933-5937
5937-5941
5941-5945
5945-5949
5949-5953
5953-5957
5957-5961
5961-5965
5965-5969
5969-5973
5973-5977
5977-5981
5981-5985
5985-5989
5989-5993
5993-5997
5997-6001
6001-6005
6005-6009
6009-6013
6013-6017
6017-6021
6021-6025
6025-6029
6029-6033
6033-6037
6037-6041
6041-6045
6045-6049
6049-6053
6053-6057
6057-6061
6061-6065
6065-6069
6069-6073
6073-6077
6077-6081
6081-6085
6085-6089
6089-6093
6093-6097
6097-6101
6101-6105
6105-6109
6109-6113
6113-6117
6117-6121
6121-6125
6125-6129
6129-6133
6133-6137
6137-6141
6141-6145
6145-6149
6149-6153
6153-6157
6157-6161
6161-6165
6165-6169
6169-6173
6173-6177
6177-6181
6181-6185
6185-6189
6189-6193
6193-6197
6197-6201
6201-6205
6205-6209
6209-6213
6213-6217
6217-6221
6221-6225
6225-6229
6229-6233
6233-6237
6237-6241

“Mac’ten daha verimli nasıl yararlanabiliriz?” mantığı çerçevesinde toplantılar düzenleniyordu. Epey bir süre devam eden bu toplantılar sayesinde Mac kullanıcıları çok önemli bir yol katettiler. Öyle ki, Macist isimli bir de bülten çıkartan 300 üyeli bu da-

yanışma grubunun 222 no’lu üyesi dönemin Cumhurbaşkanı Turgut Özal’dı. Macist bülteninde yer alan “Markopaşa” bölümünde, sistem, program konusunda uzman olanların isim ve telefonları vardı, ihtiyacınız olan konulardaki kişilere belli saatler aralığında ulaşıp destek alabiliyordunuz. Yani tam bir seferberlik ilan edilmişti. Almanya’dan bu grubu denetlemeye gelen bir kullanıcı grubu temsilcisi, gerçek anlamda “Almanya bizi kısıkanıyor” moduyla geri gönderilmişti. Yani buradaki dayanışma sayesinde Macintosh’a uyum konusunda bizim onlardan daha ileri düzeyde olduğumuz anlaşılıyordu.

Bu arada, ABD’deki MUG’ları (Macintosh User Group) örnek alan Ankara Üniversitesi’nden Prof. Dr. İbrahim Ethem Derman ve bilgisayar mühendisi Tunç Akman, “Türkiye’de

Dünya Gazetesinin çıkardığı sonraki Macworld

Macintosh kullanmak bir zevk ve kültür olsun istiyoruz.” sloganıyla yola çıkarak 1991 yılında Ankara’da “Elma Kurdu” isimli başka bir kullanıcı grubunu kurdular. Elma Kurdu grubunun ömrü, Macist’lerden daha uzun oldu. Özellikle internetin hayatımıza girmesiyle kullanıcılar arasındaki dayanışma, yakın bir zamana kadar sosyal medya üzerinden sürdürüldü.

Kullanıcıların bilgi eksikliğini çözümlenmeye yönelik yayınlara da ihtiyaç vardı. Repar’ın çıkardığı “Fare”, Bilkom’un “Macintosh Dünyası”, “MacWord”, “MacLine”, “Photoshop” vs. dergiler önemli ölçüde bu işlevi yerine getirdikten sonra görevlerini internete devredip piyasadan çekildiler.

Programlara gelince: Önceleri, piksel bazlı Pixel Paint türü

“Elma Kurdu” isimli grubun ömrü, Macist’lerden daha uzun oldu.

programlarla oynadık, oyalandık biraz. Ready Set Go (sonradan Design Studio oldu), RagTime programlarıyla kartvizit, fatura, antetli yapmaya çalıştık. Photoshop programıyla ne yapacağımızı ise 1991 yılında yapılan Tüyük 3. Apple / Bilkom Fuarı'nda tasarımcı Mümtaz Tuncel'in Turgut Özal fotoğrafı üzerine yaptığı operasyona kadar bilmiyorduk. Mümtaz Tuncel'in o fuardaki şovu ulusal basında epey bir gündem olmuştu.

Günümüzde yapay zekâ destekli tasarım programlarını kullananlar için pek bir şey ifade etmese de, bana göre Macintosh'un gelmiş geçmiş en efsane programı Freehand'dir! Freehand, Aldus yazılım firması tarafından yaratılan, daha sonra Macromedia firması tarafından alınıp geliştirilen, en son olarak da Macromedia'nın Adobe'ye satılmasıyla, Adobe tarafından (yok edilen diyelim), vektör tabanlı illüstrasyon ve çok sayfa- lı bir grafik tasarım programıydı. Son sürümü 2004 yılında piyasaya çıkmıştı. FreeHand'in ülkemizde sevilmesinin en önemli sebebi ise o yıllarda çıktı hizmeti veren ilk teknik servis Repar'da çalışan, Serdar isimli bir arkadaşın bu programı Türkçeye uyarlamasıydı! Hatta sıkılıp bu işi yarım bırakmış, grafik tasarımcı Tuncay Taşçı, bu uyarlama işini tamamlamış ve biz o Türkçe Freehand 3,0'ı birkaç yıl kullanmıştık diye hatırlıyorum. O yıllarda

alternatifi olan İllüstratör programını da denemiştik; Freehand'le mukayese bile edilmeyecek kadar zayıf bir programdı. Bizim dönemin tasarımcıları, Freehand'i öylesine sevdiler ki, mesleğini bugün de sürdürenlerin, sırf bu programdan kopmamak adına, eski sistemle birlikte Freehand'in de yüklü olduğu ikinci bir bilgisayarı mutlaka vardır. (Mesela benim!..)

Freehand'le çalışmak çok keyifliydi. İlişkideki tornavidaları yaklaşık 30 yıl önce Freehand'le çizmiştim. Aktarımlarda özellikle sap kısmındaki geçişli renklerde bir takım kayıplar meydana gelmişse de ne gam?

Kayıp programların efendisine selam olsun!.. •

alitekincam@butundunya.com.tr

(*) **Pikaj:** Grafik için hazırlanmış resim, yazı, amblem ve fotoğrafların, milimetrik kâğıt ya da resim kâğıdı üzerine, gönyeli bir şekilde kesilerek yapıştırılması.

Arayış
Vahap Candan

MALİYE VEKALETİ BİNASI

Ulus meydanında Zafer Anıtı'nın kuzey yönünde yer alan İş Bankası'na (Milli İktisat Müzesi) doğru yürürken Sümerbank binasını geçtikten hemen sonra sağa dönünce çok değil, 80-100 metre sonra onu görürsünüz. Sade ve sade

olduğu kadar görkemli bir bina. Görkemli dedimse, hacim olarak büyüklüğü değil. Görkemi, Türkiye Cumhuriyetinin ilk bakanlık binası olmasından kaynaklanıyor. Türk sivil mimarlığından milli esintiler taşınması da görsel anlamda yüceltiyor yapıyı.

Hacı Bayram Veli Camii ve civarını son gezmeye gittiğimde, o sokağa girmeden önce Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesine tahsis edilmiş olan Sümerbank binasına bir kez daha baktım. İstasyon yoluna »

bakan cephesinde görmeye alışık olduğum Sümerbank logosunun yerinde olmadığını fark ettim. 1937-38 yıllarında inşa edilen yapının üniversiteye verilmesi yerinde bir karar. Hatta tarihi değeri olan yapıları üniversite bünyesine katmak, eseri korumanın en isabetli yolu diyebilirim. Keşke Sümerbank logosu hatıra olarak yerinde kalsaydı.

Sümerbank'ın bilinen görevi, yün ve pamuklu dokuma kumaş, bataniye, ayakkabı, bot vb. ürünleri üretmektir. Bugün için çok basit gibi görünüyor ama Türkiye bu alanda da dışa bağımlıydı. Sümerbank'ın kurduğu fabrikaların üretime geçmesiyle bağımlılıktan hızla kurtuldu Türkiye. Halkımız çok sevdi Sümerbank tekstil ürünlerini. Kentlisi-köylüsü imkanları ölçüsünde,

hem sağlam hem de estetik Sümerbank ürünleriyle donandı. Üretilen mallar askeri anlamda da önemliydi. Ninelerimizin Kurtuluş Savaşı yıllarında mübarek elleriyle örüp cepheye gönderdiği yün çorapları düşünürsek Sümerbank'ı daha iyi anlayabiliriz. Türk Silahlı Kuvvetlerinin sağlam giysilere, çarık yerine sağlam deri botlara, on binlerce bataniyeye ve çadır gibi lojistik malzemelere ihtiyacı vardı. Sümerbank, sanayi planları ile kendisine verilen görev gereği, pamuklu dokuma, yünlü dokuma, deri ve ayakkabı dışında; kimya, toprak ve seramik, kâğıt ve demir-çelik sanayii sektörlerinde de birçok tesisin kurulmasına öncülük etti. Bunu 80'li yıllarda sıkça duyduğumuz, hatta biraz da alaycı bir üslupla dillendirilen "devlet çaputla-maputla ilgilenmemeli"

1925 yılında inşa edilen Maliye Bakanlığı (Vekâlet) Binası.

Cumhuriyetimizin "Milli iktisat, milli sermaye" yaratma çabası ulus devlet inşaa sürecinin önemli alanlarından biriydi. Cumhuriyetimizin kurucusu Atatürk'e göre kazanılan büyük zafer, milli iktisat ve sermayemizi kurarak; üreterek ve çok çalışarak taçlanacaktı. Bu yapıda gördüğümüz, geleneksel bir takım mimari öge ve süslemeler köklere vurgu yapıyordu. Özellikle geniş çatı saçakları, cephede ileriye doğru taşan ögeler, Türk sivil mimarlığından izler taşıyor. Kapı ve üst kat pencere kemer üstlerindeki Selçuklu üslubu çiniler de dikkat çekici.

söylemlerini hatırladığım için hatırlatma gereği duydum. Ulus Zafer Anıtı'nın önünden geçip, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk bakanlık binasına giderken bunlar aklıma geldi. Sümerbank'ı tam geçmeden, ülkemizin ilk ağır sanayi tesisi olan ve 1939'da üretime başlayan Karabük Demir Çelik fabrikasının da Sümerbank'ın öncülüğünde kurulan sanayi tesislerinden biri olduğunu hatırlatmakla yetinelim.

olarak kullanıldı. Şimdi ise Sosyal Bilimler Üniversitesi bünyesinde genç beyinlerin eğitimine hizmet veriyor.

Türkiye Cumhuriyeti'nin inşa edilen ilk bakanlık binasının "Maliye"ye ait olması tesadüfse hoş bir tesadüf. Ancak, Cumhuriyetimizin ilanıyla birlikte yürürlüğe konulan politikalara bakacak olursak tesadüfi olmadığı kanatine varırız.

Türkiye Cumhuriyetinin ilk bakanlık binası olan Maliye Bakanlığı, 1897'de inşa edilen vilayet binasıyla aynı alanda yer alıyor.

Eski Maliye Bakanlığı (Vekâlet-i) Binası, üniversiteye devredilmeden önce Vilâyet Meydanı'nda yer almaktaydı. Bulduğu alan, inşa edildiği yıllarda hükümet meydanı olarak düşünülmüştü. Maliye Bakanlığı binasının hemen yanında bulunan ve 1897 yılında inşa edilen vilayet binası da mimarlık ve kültür tarihimiz açısından önem taşıyor. Ankara Valiliğinin 2019'da Sıhhiye'deki yeni yerleşkesine taşınmasına kadar, yani 122 yıl vilayet binası

Kurucu önder Atatürk, mali bağımsızlığa büyük önem veriyor. İktisadi bağımsızlıkla taçlandırmazsak Milli Mücadele'mizi; siyasi bağımsızlığın kıymeti azalır anlamına gelen sözlerini birçok yerde tekrarlıyor.

Maliye Bakanlığı binasının meydana bakan cephesinde Selçuklu ve Osmanlı geleneğinden beslenen bezeme unsurlarıyla karşılaşırız. Kemer içlerinde çini panoların kullanılması Selçuklu dönemi Türk mimarisinden esintiler taşıyor. Giriş

Gazi Tren İstasyonu

kapısının vurgulanmış olması da öyle. Geniş saçakların kullanılması ise geleneksel Türk konut mimarisinden ilham almış. Aynı anlayışı 1. ve 2. Meclis binalarında, yine 2. Meclisin karşısındaki Ankara Palas Otel'de, istasyon binalarında, hükümet konaklarında ve tüm yurda yayılan ilköğretim okullarında görüyoruz.

Gazi-Latife İlkokulu. 1925 (Anafartalar Cad.) Cepheden bakıldığında yapının yan yana dizilmiş köşklere sahip olduğu hissi uyanıyor. Türkiye'nin hemen her ilinde ve ilçesinde aynı üslupla yapılmış okul görebilirsiniz.

Gazi Mustafa Kemal'in Türklük bilincini geliştirmeye yönelik sözlerinin mimarideki yansımalarıdır bütün bunlar. Bir taraftan, laik, demokratik, çağdaş bir yapı oluşturmak için TBMM'den çı-

karılan yasalar ve buna bağlı olarak yapılan icraatlar, bir taraftan da özümüzü hatırlatma çabaları.

Mustafa Kemal çağdaş uygarlık seviyesini, hatta üzerini hedef olarak gösterirken öz benliğimiz ve köklü kültürümüze dair resim, heykel, edebiyat eserlerinin yaratılmasını hep teşvik etti. Türk Tarih ve

Türk Dil kurumlarının kuruluşuna öncülük etmesi, masraflarını kendi birikimleriyle karşılaması ve toplumlara katılması onun, milli ve uygar bir toplum

1925'te aynı üslupla inşa edilen Kilis Hükümet Binası

yaratma hedefinin önemli ayaklarından biri oldu. Bugün de tarihçi ve dilcilerimizin yaptıkları bilimsel araştırmaların, özellikle saha araştırmalarının önemli bir bölümü Atatürk'ün bıraktığı manevi mirasın yanı sıra bu kurumlara vakfettiği maddi birikimlerle yürütülüyor. Toparlayalım: “Türkiye

Cumhuriyeti'nin temeli kültürdür” ifadesinin içi ağzına kadar doludur. Geçmişimizle bağımız kopmamıştır. Geçmişimizi öğrenmeye başladık Cumhuriyet devrimiyile. Milletimiz “estağfirullah Türk değilim” anlayışından “Ne mutlu Türk'üm” noktasına gelmiştir. •

vahapcandan@butundunya.com.tr

“Bir millî terbiye programından bahsederken, millî karakter ve tarihimize mütenasip bir kültür kastediyoruz.” (Temmuz 1924)

“...Şimdiye kadar takibolunan tahsil ve terbiye usullerinin milletimizin gerilemesinde en mühim etken olduğu kanaatindeyim. Onun için millî terbiye programından bahsederken eski devrin hurafatından ve yaradılışımızla hiç de münasebetli olmayan yabancı fikirlerden, Doğudan ve Batıdan gelen tesirlerden tamamen uzak millî seciye ve tarihimize mütenasip bir kültür kastediyorum.

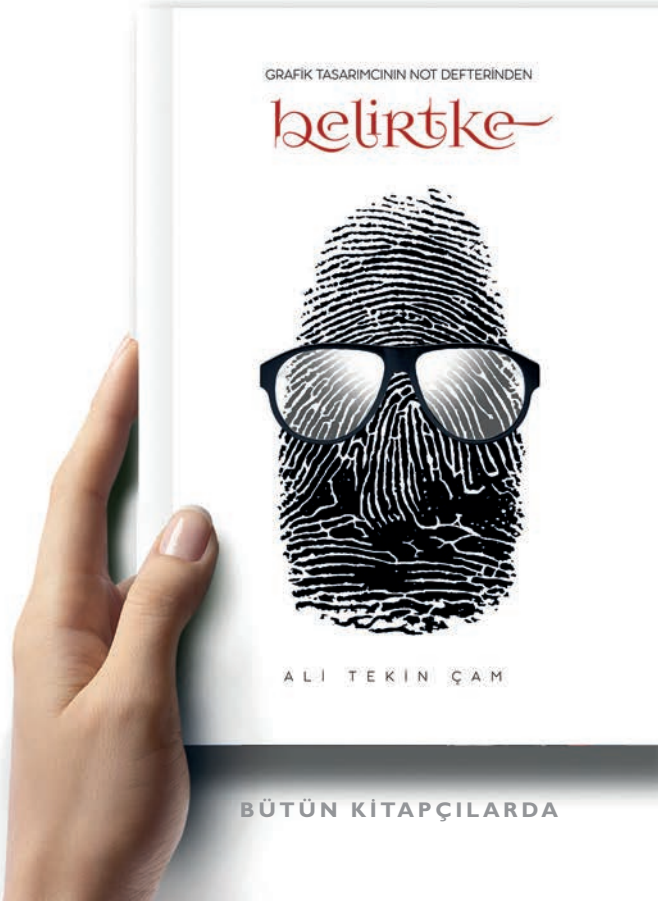
Çünkü millî dâvamızın inkişafı ancak böyle bir kültür ile temin olunabilir. Lâlettayin bir yabancı kültürü şimdiye kadar izlenen yabancı kültürlerin neticelerini tekrar ettirebilir. Kültür zeminle mütenasiptir. O zemin milletin seciyesidir. (15 Temmuz 1921)

Mustafa Kemal Atatürk

LOGOLARIN GÜCÜ ADINA!

Dünyamızı ele geçiren uzaylılar gibi, her yerdeler; dünyayı sahipleri adına değiştirmek için her şeyi yapabilecek “şeyler” onlar... Onları biz yapıyoruz! Yaparken ne kadar bilgi, beceri ve emek harcarsak, o kadar etkili olurlar. Logoların gücü tartışılmaz ama çoğu zaman kendi başlarına değil. İyi bir ürüne kötü logo, iyi bir atletin kötü bir ayakkabıyla koşması gibi, ayağının acıması, performansının düşmesine neden olsa da, o yine iyi koşuyor ama çabuk yoruluyor. Kötü bir ürüne muhteşem bir logo ise yaramaz bir çocuğun ayağındaki lüks ayakkabı gibi, kısa sürede dağılıp, şatafatını yitiriyor.

Logo, markanın yalnızca bir parçası. Bütünün ifadesini bulduğu bir simge: “Güçlü”, “Atılcı”, “Çılgın”, “Yenilikçi”, “Geleneksel” gibi kavramlar form ve renk ilişkileriyle kendini göstermeye çalışıyor. Ama bir sorun var: milyonlarca markanın paylaştığı bu iddialar, bir o kadar tasarımcının elinden geçerken, bir “olmazsa olmaz”a varmak zorunda: Farklı ve diğerlerinden ayrılan bir şey üretmek. Bu kadar etrafımızı sarmış ve görünmek için çabalayan logo arasından sıyrılıp öne çıkacak bir şampiyon yetiştirmek, her logo tasarımcısı için heyecanlı bir macera. Büyük ödül ise, diğer tasarımcıların “Ahhh! Bunu ben yapmalıydım!” diyeceği bir logo tasarlamak, ya da diğer markaların “Ahhh! Bizim logomuzu da bu tasarımcı yapmalıydı!” diyeceği

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

SANAT VE SİYASET

MÖ 427-MÖ 347 yılları arasında yaşamış Platon / Eflatun, insanları rızaları / olurları ile yönetme sanatı diye tanımlamış siyaseti. Yarım yüzyıl sonra Aristoteles (MÖ 384-332) de erdemli, ideal bir toplumun ancak siyasal bir düzenle var olabileceğini savunup, siyasetin insan mutluluğunu gerçekleştirme sanatı olduğunu ileri sürmüştü.

Sanat, genel olarak yaratıcılığın ve hayal gücünün ifadesi olarak tanımlanmış geçmiştir. Neyin sanat olup olmadığı da epeyce tartışılmış

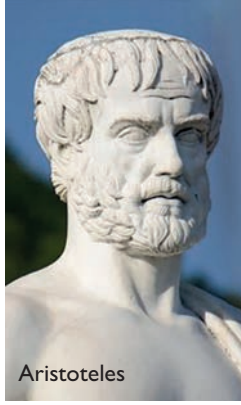
günümüze dek. Neyin sanat neyin sanat olmadığı bu yazının konusu olmamakla beraber günümüzde siyaseti insan mutluluğunu

gerçekleştirme sanatı olarak tanımlamak pek akıl kârı değil. Çünkü sanat bir duygunun, güzelliğin, inceliğin, var olanın ve var olması özlenenin yaratıcılıkla dışavurumudur.

Aristoteles erdemli, ideal bir toplum için ön koşul olarak öngördüğü

...günümüzde siyaseti insan mutluluğunu gerçekleştirme sanatı olarak tanımlamak pek akıl kârı değil.

siyasal düzenle bağdaştırarak savunmuş siyasetin insan mutluluğunu gerçekleştirme sanatı olduğunu. Erdem de ahlâkın övdüğü, ahlâklı olmanın gerektirdiği doğruluk, yardımseverlik, yiğitlik, bilgelik, alçak gönüllülük, iyi yüreklilik ve ölçülülük demek. Ahlâk da insanın sonradan toplum tarafından eğitim ile kazandırılıp benimsenmesi amaçlanan tutum ve davranışların tümü...

Erdem ve ahlâkın gereğince önemsenmeyip benimsenmediği toplumlarda siyasete soyunanların siyaseti sanatsal bir duyarlılıkla algılayarak yönetmeleri beklenemez.

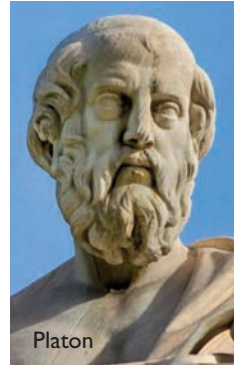
Aristoteles'in siyaseti sanat olarak tanımlaması, toplumların erdem ve ahlâk temelli idealist bir yönetimle yönetilmeleri gerektiğini vurgulamak. Fakat bunun geçerli olabilmesi için önce erdem ve ahlâkın toplum tarafından vazgeçilmez değerler olarak benimsenmesi gerekir. Bu değerlerin gereğince önemsenmeyip benimsenmediği toplumlarda siyasete soyunanların siyaseti sanatsal bir duyarlılıkla algılayarak

yönetmeleri beklenemez.

Platon, gençlerle **ahlâk, din ve siyasi sorunlar üzerinde felsefi tartışmalar yaptığı için ölüme mahkûm edilen** Sokrates'in ölüme mahkûm edilmesi üzerine yazmış, öğretmesini yargılayıp ölüme mahkûm etmeyecek bir toplumsal düzenin nasıl olması gerektiğini öngördüğü, siyaseti, insanları rızaları / olurları ile yönetme sanatı olarak tanımladığı Devlet adlı eserini. Devletin kayırmacı olmaması için de yönetimin gücünün, yetenek ve kişilerin bireysel üstünlüğüne / liyakata dayanmasını, üstün özellikleri olduğu düşünülen kişiler arasında paylaşılması gereğine değinen de Platon

olmuştur. Siyasete dair yazılmış ilk ve en kapsamlı eser Aristoteles'in Politikası...

Eflatun ve Aristoteles'in siyaseti sanatla özdeşleştirmelerinin nedeni başta Atina olmak üzere Antik Yunan devletlerinde

sanatın yüceltilmesi olsa gerek. Aristoteles'in Poetika adlı eseri de sanata dair görüş ve düşüncelerin yer aldığı ilk kitap. Sanat, başlangıçta genel olarak yaratıcılığın ve hayal gücünün ifadesi olarak tanımlanmış. Giderek katmanlaşması ile romantizm, realizm, empresyonizm, Dadaizm, ekspresyonizm, kübizm, pop art gibi sanatsal akımlar ortaya çıkmış; neyin sanat olup olmadığı tartışılarak. Ama Platon ve Aristoteles gibi siyaseti insan mutluluğunu gerçekleştirme sanatı diye tanımlamak artık geçerli değil.

Siyaset, günümüzde 17. yüzyılın ortalarından, ulusallaşmanın ortaya çıkmasından başlayarak, pek çok düşünürün katkılarıyla **politik süreçleri, devlet yapılarını, uluslararası ilişkileri ve siyasi ideolojileri inceleyen bağımsız bir disiplin / bilim günümüzde.**

Aristoteles'in erdemli, ideal bir toplum için ön koşul olduğunu ileri sürüp siyaseti sanat olarak tanımlaması, toplumun tüm kurumlarının ve yöneticilerinin erdemli, sanatsal duyarlık ve yaratıcılığa sahip olmaları gerektiğini içerse de tam anlamıyla gerçekleşememiş bir özlem olarak ulaşmış günümüze. Çünkü tarih boyunca sanattan ürkmüştür siyaset ve siyasetçiler, yasaklar koyup

sansüre başvurarak. Toplumun geniş kesimleri de katılıp desteklemiş bu karşı tutumu örfümüze, dinimize aykırı diyerek. Nedeni de sanatın ve sanatçının var olanı eleştirip var olmasını gerekeni sergileyerek insanları düşünmeye yönlendirme gücü.

Platon ve Aristoteles gibi siyaseti insan mutluluğunu gerçekleştirme sanatı diye tanımlamak artık geçerli değil.

Sanat ve siyaset

arasındaki bu çelişki insanın var oluşundan bu yana süregelen bir olgu. Siyasetin/erkin sanatı dışlamasına karşın var olanla var olması gerekeni tartışarak, eleştirerek karşı koymuş sanat bu baskıya. Yaşamı yeniden yeniden yorumlayıp, kurgulayarak. Sanatın başlangıcından beri siyasete/erke karşıdır görüşü doğrudan siyaset yaptığını içermez. Dolaylıdır sanatın içerdiği siyaset. Sanayi devrimi ile çeşitlenmeye başlamış sanat anlayışı. Üretim ve tüketim ilişkisinin farklılaşması burjuvazinin kapitalistleşmesi, işçi sınıfının ortaya çıkması sonrasında her alanda ama özellikle edebiyatta

Marksizmi benimsemiş toplumcu sanatçılarla gerçek anlamda siyasal / politik bir nitelik kazanmış.

19. yüzyılın sonlarından başlayarak bilim ve tekniğin sağladığı olanaklarla geniş toplum kesimlerine ulaştı sanat. Radyonun icadı ile müzik, çoğaltım tekniklerinin gelişmesi sayesinde basılan kitaplarla edebiyat resim ve heykel toplum tarafından daha da paylaşılabildi. Sinema ve televizyon sayesinde kültürel değişim ve dönüşüm görülmemiş bir hız kazandı. Kısaca söylemek gerekirse sanat toplumun her kesimi ile buluşma olanağına kavuştu...

Kavuştu ama günümüzde siyasetin insanların / toplumun mutluluğu için yapıldığını söylemek pek mümkün değil. Bu durum az gelişmiş ya da gelişmekte olan toplumlar / ülkeler için değil gelişmiş toplumlar / ülkeler için de geçerli. Az gelişmiş, erdemsizlerin çoğunlukta olduğu bir uğraş siyaset. Popülizm / halkçılık soysuzlaştırılıp halkın nabzına göre şerbet verilerek sürüp gidiyor. Gelişmiş ülkelerde bile partilerin programları yerine popülist lider benimsenmekte.

Platon, siyaseti, siyaset felsefesinin amacı, insanın mutluluğunun ve yetkin / gerekli, yeterli olgunluğa erişerek yaşamının sağlamasıdır diyerek tanımlamış. İnsan ancak, erdemli bir yaşam sürerek mutlu olur. Erdemin temeli bilgi, yaşamsal sığınağı ise devlettir demiş yüzyıllar önce. Bunca yıl sonra böyle bir devlet anlayışına sahip değiliz. Çünkü devletleri

yönetenler erdemi hümanizmi / insancılığı özümseyememiş çoğunluklar tarafından seçiliyorlar.

Yapılması gereken erdemi ve sanatı önceleyen bir eğitime sahip olabilmek için bir araya gelmek. Sanatın işlevselliği de ancak böyle bir eğitim sayesinde gerçekleşebilir. Çünkü popülizm sanatı da kemirip ticarileştirerek yozlaştırma peşinde.

100 yıl önce gerçekleştirilmiş Cumhuriyet yönetiminin

bugüne ulaşmış olmasında sanatın her alanında gerçekleştirilmiş devrimci atılımların katkısı hiçbir zaman unutulmamalıdır. Başta Mustafa Kemal olmak üzere cumhuriyeti kuranların sanatla bütünleşmiş siyaset anlayışlarıdır bugüne ulaşabilmemizi sağlayan.

Bu anlayış ile açılmıştır 1921 yılında Ankara Arkeoloji Müzesi...

1924 yılında Mızıka-ı Humayun Ankara'ya taşınarak günümüz Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nın geçmişindeki Riyaseti Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası...

Bu anlayışla açılmıştır aynı yıl Musiki Muallim Mektebi, 1930 yılında Ankara Resim Heykel Müzesi, 1935 yılında Kültür Bakanlığı, 1936 yılında müzik, opera bale ve tiyatro sanatçısı yetiştirmek için Ankara Devlet Konservatuarı, 1949 yılında Devlet Tiyatro Opera ve Balesi.

Bugün sahip olduğumuz çağdaş kültür hep bu sanatı dışlamayıp önemseyen siyasetin ürünü... •

tekinozertem@butundunya.com.tr

“Tutunamayanların”
Sesi

Oğul Aleksandre Dumas 200 Yaşında

Yazan: SONGÜL SAYDAM

iki yüz yaşına basan, “Kamelyalı Kadın” yapıtıyla ünlü ve 1872’de eleştirmek için kullandığı “feminist” sözcüğünü dünyaya kazandıran Alexandre Dumas Fils (oğul) Dumas ailesinin “Dede, baba, oğul” “Üç Silahşörler”’inden biriydi. Dedenin eli kılıç, baba-oğulun eli ise kalem tuttu. “Yanlışların doğrusu”nu arayıştı onlarınki. Dumas’lar “tutunamayanların” sesiydi.

Dede Dumas yazar değildi. Yaşayarak yazdırandı. Gerçek bir şövalyeydi. Fransa’daki köle ticareti yapan aileden bir Fransız’ın, Afrikalı siyah köle kızıdan doğan melez bir çocuğuydu. »

3 nesil Dumas ailesi: (General) Dede, Baba ve Oğul Dumaslar

Dede Dumas annesinin ailesinin soyadını kullandı. Dış görünüşü yüzünden uğradığı dışlamalara aldırmadan, askeri zekâsı, şövalyelik ruhu, Fransa sevgisi ile saray muhafızlığına yükseldi. 1789 Fransız Devrimi yaşandı. İnsan Hakları Bildirgesi'nin yayımlandığı günlerdi. Krallık, kilise, ruhban sınıf gücünü yitirirken “özgürlük, eşitlik, kardeşlik” dalga dalga yayılıyor. Askeri ünü yayılan dede Dumas önce “Doğu” ardından “Alp” daha sonra “Batı” bölgesi ordu komutanlığına getirildi. İtalya seferinde Napolyon Bonapart'la tanıştı. Artık Napolyon'un ünlü gözde adamıydı. Napolyon'un “Siyah Şeytani” diye anılmaya başladı. İzin alıp tek başına zor durumda bıraktığı ailesinin yanına döndü. İşleri düzeltmeye çalışırken Mısır seferine çağırıldı.

Napolyon'un Mısır seferine katıldı. Napolyon'a Kahire'de bulunduğu 2 milyona yakın hazineyi gönderdi. Askeri konularda ters düşüğü için

Napolyon'dan ayrılıp Paris'e geri dönerken Napoli'de tutsak düştü. İki yıl boyunca uğradığı ağır işkence ile sağlığından olan dede Dumas'ya Napolyon yardım eli uzatmadı. Türkleri Avrupa'dan sürme, Atina, İstanbul ve Kudüs'ü kurtarma, Yeni Haçlı Seferi önerildi. Gemisini ve servetini bu uğurda harcamaya karar verdi. Dolandırılmaktan, tutsaklıktan sıyrıldı ama hastalık ve ölümün elinden kurtulmadı.

Önce ordunun sonra ölümün elinden aldığı babasını annesinden dinleyen baba Dumas'ya okuma yazmayı kız kardeşleri öğretti. Yunanca, Latince derken kendi kendine İspanyolca öğrendi. Sürekli duyduğu babasının askeri yeteneği onu silahlara ve askeri eğitime çekti. Ölen papaz akrabasından kalan mirasla papaz okulunda okuma öğrendi. Annesi çok istiyordu. Baba Dumas istemedi. Daha sonra bir noterde çalıştı. Sıkıldı.

Ülke siyasal, ekonomik, toplumsal ve yaşamsal bir altüst oluş yaşıyordu. Paris'te onu gelecekte Fransa kralı olacak bir dükün yanına yerleştirdiler. Baba Dumas kendini tiyatro, basın, edebiyat, siyasetin içinde buldu.

Baba Alexandre Dumas, (General) Dede Dumas'ın yaşamından izler taşıyan "Monte-Cristo, Üç Silahşörler, Demir Maske başta olmak üzere 300 kitap yazdı.

Dünya edebiyatının baş yapıtlarından dede Dumas'ın yaşamından izler taşıyan "Monte-Cristo, Üç Silahşörler, Demir Maske" başta olmak üzere 300 kitap yazan Baba Dumas'ın en büyük şansı ve yarıdıcısı yapıtlarının bilgi ve donanım kaynağı, tarihçi, edebiyatçı Auguste Maquet'ti. Avrupa ve Asya'ya yaptığı uzun yolculuklar gazetelerde ilgiyle okundu. Kafkasya gezisi sırasında Trabzon ve İstanbul'a geldi.

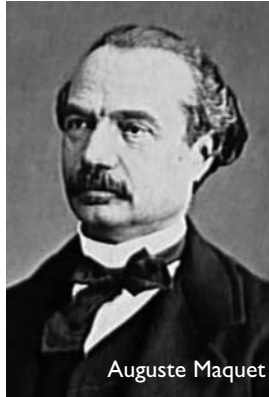
Baba Dumas Paris'te sürgündeki Namık Kemal, Ziya Paşa gibi Jön Türkler ile tanıştı. Ziya Paşa'nın

kapısını çalan biri kart verip çıktı. Ziya Paşa'nın garson kılıklı dediği kişi baba Dumas'ydı. Ziya Paşa onu görmeye gitti. Odada kadınlar vardı. Giyimleri şık davranışları yakışıklıydı. Baba Dumas, "Fransa uygarlığının son armağanı fuhuşun genelmesi yayılmasıdır. Ben bunu gelecek için çok kötü buluyorum" dedi. Ziya Paşa yanında iki hayat kadınıyla yakınan baba Dumas'ı eleştirdi. Konuyu değiştiren baba Dumas: "Bizim çok büyük bayındır yerlerimiz var. Doğru. Fakat sizin, Doğuluların da dehşetli şairleriniz var. Çok büyük hâkimleriniz var. Bakın Sadi (Şirazi)..." Bu tanışıklık uzun sürmedi.

Avrupa gezisine çıkan Padişah Abdülaziz'in güvenliği için Paris'teki Jön Türklerle yol gördü. Namık Kemal, Ziya Paşa Londra'ya gitti.

Dumas ile tanışan bir Osmanlı daha vardı. Gazeteci Teodor Kasap. Hikmet Feridun Es'in yazdığına göre, Sorbonne Üniversitesi'ne giren Teodor Kasap orada baba Dumas'yla tanıştı. Dumas Teodor'a, "Benim yanınızda çalışır mısınız?" deyince kabul etti ve yıllarca onunla çalıştı.

Baba Dumas ise anılarında şöyle yazıyor: "Bir gün garip bir el yazısıyla yazılmış bir mektup aldım, Akdeniz kıyılarında konuşulan Fransız lehçesinde

Auguste Maquet

kaleme alınmıştı... Bu uzun metni okumaya başlamadan evvel, hemen ilk olarak imzaya göz attım. Yazar kendini "Theodore Cassape" olarak tanıttıyordu ve ben bu iki ismi de daha önce hiç görmemiştim. Yazar 18 yaşında olduğunu, Kapadokya'da, Kayseri şehrinde doğduğunu ve Rum doğumlu ama Türk tebaasından olduğunu yazı-

yordu. Romanım Monte Kristo'yu Yunanca tercümesinden okuyup benim çok zengin ve kibar biri olduğum kanaatine vardığını da ekliyordu. Bu umutlarla aile efradından bir miktar para toplayıp Fransa'ya gelebilmişti. Yunanca ve Türkçe biliyordu ve bu iki dile bir de Fransızca'yı eklemek emelindeydi. Ve eğitimini tamamlayacak bu arzusunu gerçekleştirebilmek için bana müracaat ediyordu. Ona yazdığım cevapta eğitimini kendim tamamlamak için fazla meşgul olduğumu ama beni ziyarete gelirse emellerine nail olmak adına yapabileceklerimi konuşabileceğimizi söyledim." Böylece Dumas onun yanında çalıştı.

Geride 100 bin sayfayı bulan yapıtlar bırakan Baba Dumas'ın ölünce yarım kalan 6 cilt olarak düştüğü romanı 125 yıl sonra ortaya çıkarıldı. Bir uzman tamamlayıp 2005'te yayımladı. 2010'da Son Şövalye olarak Türkçe kazandırıldı.

Teodor Kasap

Dünya yazını, Türk edebiyatını etkileyen, gelişmesini sağlayan, yazdıkları oyunlar tiyatro, opera ve bale olarak binlerce kez sahnelenen Dumas'ların yapıtları 100'den fazla dile uyarlandı, dünyada 300'den fazla, Türkiye'de ona yakın filme konu oldu. Dumas'lar, dünyanın en çok okunan, en çok bilinen ve en çok birbirine karış-

tırılan yazarlarıydı. Yıllar sonra bu durum Tolstoy'ların başına geldi.

Savurgan baba Dumas zor durumda kalınca servet harcadığı şato-yu yok pahasına elinden çıkardı. Kaçtane evlilik dışı çocuğu olduğu hesaplanamayan baba Dumas oğlunun villasında öldü. Fransa'da melez bir aileden geldiği için örtülü biçimde dışlanan Baba Dumas'nın mezarı doğumunun 200. yılında 2002'de Panteon'a taşınarak uğradığı haksızlık giderildi. Dumas'ların en iyi okurlarından biri de Fransızcalarını okuyan İsmet İnönü idi.

22 yıl önce babasının, bu yıl kendisinin doğumunun 200. yılı kutlanan oğul Dumas iyi bir eğitim alsın diye yatılı okula gönderildi. Dedesi, babası gibi başını okşayacak, sırtını sıvazlayacak, bağrına basacak el aradı. Evlilik dışı oluşu, koyu esmer teni yüzünden aşağılama ve küçümsemelere uğrayan oğul Dumas aşka

düşünce Ahmet Vefik Paşa'yla sınıf arkadaşı olduğu okuldan ayrıldı. Kendini babası gibi yazmaya verdi. "Kamelyalı Kadın" adlı başyapıtının ilham kaynağı, zengin erkeklerin onunla yaşamak için birbirleriyle yarıştığı Marie Duplessis ile tanıştı. "Kamelyalı Kadın"la dünya çapında üne kavuştu. Yapıtları Ahmet Mithat Efendi'den başlayarak bir çok kez Türkçeye kazandırıldı. Verdi'nin "La Traviata" adlı operasıyla ününe ün kattı. Oğul Dumas yapıtlarında kadın, çocuk hakları gibi toplumsal konuları işlemeyi, ahlâki bozulmayı gözler önüne sermeyi sürdürdü. Öncüsü olduğu "romantizm yalnızca hep bildiğimiz bireyin iç dünyasını, duygularını, çıkmazlarını ele alan bir akım olarak değil, aynı zamanda toplumda tutunamamış, toplumdaki dışlanmış insanların sıkıntılarına ortak ve çözüm olmayı amaçlayan bir akım" oldu.

Oğul Dumas evli bir kadına gönülünü kaptırdı. Evlilik dışı bir kızı oldu. 4 yıl sonra kocasından ayrılan kadınla evlenerek çocuğunu babasızlıktan kurtardı. Bir başka kadına aşık oldu. 8 yıl sonra eşi ölünce onunla evlendi. Öldüğünde Marie Duplessis'in yakınında toprağa verildi.

İki yüz yaşına basan oğul Dumas:
"Ah! İnsanlar çok acımasız!(...) Zavallı yaratıklar! Onları sevmek yanlış bir şey olabilir, ama acımak da çok az bir şey. Gün ışınlarını hiç görmemiş körlere, doğanın ezgilerini hiç işitmemiş sağırlara, ruhunun

sesini hiçbir zaman duyuramamış dilsizlere acırsınız da utanç gibi yalancılı bir bahane bulur, zavallı kadınları deliye döndüren, iyiyi göremeyecek, Tanrı'nın sesini duymayacak, aşkın ve inancın arı dilini konuşamayacak duruma getiren bu gönül körlüğüne, bu ruh sağırlığına, bu bilinç dilsizliğine acımak istemezsiniz(...) Yaşamın eşliğine biri 'İyilik yolu', öbürü 'Kötülük yolu' yazıtını taşıyan iki direk koyup da gelenlere: "Seçin" demekle iş bitmez(...) Erdemin kimde veya nerede olduğu bilmez.

Toplumda hor görülüp yok sayılan, namussuz bilinen ve yaşayan kimselerin aslında görünenin çok ötesinde olabileceği, en temiz görünen kimselerden daha temiz ve saf duygular içerisinde bulunabileceğini göstermektedir(...) Hugo Marion de Lorme'u yazdı, Musset Bernerette'i, Alexandre Dumas Fernande'i, tüm çağların düşünüür ve ozanları kendini satan kadına acımalarını sundular, bazı bazı da bir büyük adam onlara aşkı, hatıta kendi adını vererek insanlıklarını yeniden kazandırdı. Bu noktada bu kadar ısrar ediyorsam, bu satırları okuyacak olanlar arasında belki de birçokları bu kitabı atmak üzere oldukları, bu kitapta günahın ve fuhuşun bir savunusunu görmekten korktukları için ısrar ediyorum, yazarın yaşı da böyle bir korku doğmasına yardım etmekte.

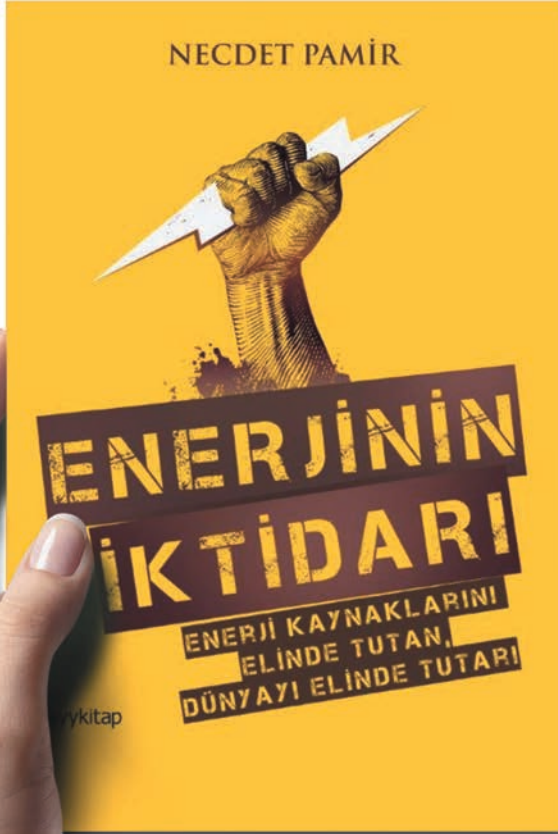
Böyle düşünenler bu yanlış düşünceden sıyrılınsınlar, yalnızca bu korku nedeniyle duraltıyorlarsa, tutumlarını sürdürsünler." •

Enerji, her şeydir!

Enerji kaynaklarını, transfer olanaklarını elinde tutan, dünyayı elinde tutar. Bugün Orta Doğu'da yaşanmakta olan, milyonlarca insana ülkesini terk ettiren, yüz binlercesinin ölümüne neden olan, kimilerince 3. Dünya Savaşı olarak adlandırılan "savaş", enerji kaynakları için yapılan savaştır. 21. yüzyılda enerjinin kanlı tarihi yazılmaya devam ediliyor.

Bu kitapta, "Enerji nedir? Günlük yaşamımızdaki önemi nedir?

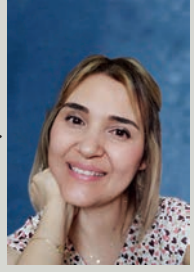
Ülkelerin gelişimlerinde, hatta var olmalarındaki rolü nedir? Enerji güvenliği ne demektir? ABD, AB, Rusya'nın enerji politikalarının temel unsurları nelerdir? Enerji kaynakları bakımından zengin olan ülkelere yönelik işgallerin, sivil katliamlarının ardında büyük güçlerin ne gibi ihtirasları, kirliliği var? Türkiye'nin bir enerji politikası var mı? Enerji alanındaki sorunlarımız çözümsüz mü? Dışa bağımlılığımız kader mi? Ne yapmalı?" sorularının cevaplarını bulacaksınız.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Söz Dokuma Atölyesi

Olya Yılmaz Güller

Patika yolları sever misiniz ya da insanın içini karartan asfalt yollardan sıkılıp yolunuz bir patikayla keşişti mi bilemem ama benim bu daracık keçi yollarını tepmekten, ayak izlerimi arımda bırakarak yürümekten zevk aldığım aşikar. Varacağım yere iki yol var diyelim, işte ben yolu uzatacağımı bile bile patikadan gitmeyi tercih ederim. Doğanın insan ya da hayvan yapımı kolları gibi uzanan bu yollar sırtında sürüyle iz taşır. Bu yolların bir albenisi vardır. Kimi zaman sesini çok ötelere duyuran bir şelaleye çıkar sonu, kimi zaman bulutların üzerinde yayla dumani kokusuna, çoğu zaman da toprağı yırtmış da fırlamışçasına göğe uzanan yeşilin koynuna bırakıverir seni. »

Hiçlikte
Her Şey

Hele ki mevzu bahis Karadeniz’se bu yollar toprağın damarları misali yayılır her yere. İşte bir gezginin seyir defterinde böyle yazar. Peki ya yayla kızı Ayşe’nin Karadeniz yeşili gözlerinden ne okunur? Gelin kulak verelim.

Konuşurken utançağdır bakışları, her gülüşünde dudaklarına perde olur yazması, acısını anlatırken bile hüznü bir gülümseme yüzünde, kınalı ellerinde ise hep bir yere saklanma telaşı ve bembeyaz yemenisinin altında al yanakları... Utana sıkıla

dökülüyor sözcükler ketum dilinden: *“Zor be ablam. Biz burada her şeyimizi kendimiz yaparız. Evimizi barkımızı, yolumuzu, aşımızı, odunumuzu... Her iş bize bakar. Suyumuzu tee oradaki soğuk dereden getiririz.”* deyip kınalı parmakları uzakta bir yeri gösteriyor.

O kına belli ki şifa merhemi niyetine yakılmış; işe koşulan, yarılan, çatlayan ellere.

Bir de hayali var yayla kızının sevdalılık üzerine. O evden duvağıyla çıkmayı bekler. Anlatırken kaçırır gözlerini, anlarım bir yiğit yatar gönlünde. Oysa söyleyemediklerinin tercümanıdır o gözler. Bilir Ayşe kız duvağıyla çıktığında evinin kadını çocuklarının anası olmanın sefasından çok cefasını, bilir bilmesine de kendi yuvasını kurmak ona yeter,

hüznünü mutluluğuna katık eder. Ona çizilen yoldan gider.

Gözlerim simsiyah saç tutamlarını zapt eden başındaki yazmaya takılıyor yeniden, kendi işlemiş

bir hevesle anlatıyor elinden ziyade yüreğinin işlediği el emeğini. Hem sevinci hem hüznü en çok da umutları var yazmanın oyasında. Alı, moru, yeşili salkım salkım sarkar saçlarından...

O anlattıkça bakarım bir Karadeniz’e bir de Ayşe’nin gözlerine, deli dolu bir coğrafya akar yayla dumanı kokusun-

da yüreğime ve şu dizeler düşer seyir defterime:

KADIN

Adam sorar:

-Kadın nedir senin adın?

Kadın adamın gözlerine bakar, sayar:

-Kahramanlık

-Analık

-Dayanıklılık

-İrgatlık

-Narinlik

Adam utanır kadına kalkan elden

Yoluna koyulan taştan

Anasını bacısını unutup

Kadına uzatılan dilden.

Ve bugün olmasa da yarın

Adam anlar “Hiçlikte her şeydir KADIN”

odyayilmazguller@butundunya.com.tr

Süreç mi

Sonuç mu

Daha
Önemli?

Yazan: AYBARS KUDAY

Bazen sonucun kendisine aşırı bağlılık, en iyi çalışmamızın önünde duran bir engeldir.

Bu iş hayatında, sanatta, sporda, hayatın her alanında böyle. Hedefler önemlidir; doğru, çünkü hedefler

bize bir yön belirlerler. Ancak hedefler gelecektedir. Şu anda hedefinize aşırı odaklanırsanız, bu sizin hedefe ulaşmak için göstermeniz gereken performansınızı olumsuz bir biçimde etkileyebilir.

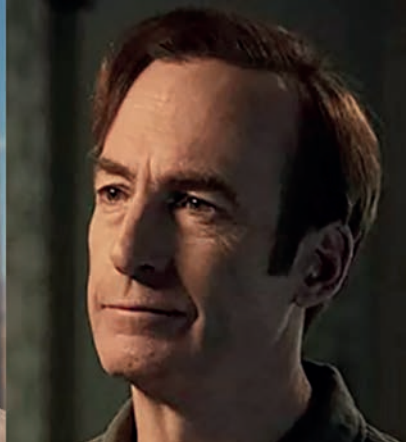
Önemli olan kazanıp kazanmamak değil süreç içinde neleri doğru yapıp yapmadığını tespit etmek ve ona göre bunlardan ders alabilmektir. Bu şekilde uzun vadede istenilen sonuca bir şekilde ulaşılacaktır. »

Futbolda falanca takım filanca takımı yendiği zaman, yenen iyidir kaybeden kötüdür gibi sadece sonuç odaklı düşünmek sağlıklı bir düşünce değildir. Bazen her şey doğru yapılır ama maçta top o çizgiyi geçemez. Fakat topun çizgiden geçirilemediği süreçte yapılan emekler ve doğrular göz ardı edilmemelidir.

Hayatta ve sanatta da bu böyledir. Efsane dizi Breaking Bad'de

Walter White'ı canlandıran Bryan Cranston bir röportajında sonuçtan çok süreç içindeki kazanımlara, yani kontrol edebildiğin şeylere odaklanmanın kendi kariyerine nasıl boyut atlattığından bahsetmiştir.

“Çoğu zaman sonuçlar üzerinde öyle sandığımız gibi büyük bir etkimiz yoktur. İnsanların yaptığımız işi beğenip beğenmemesi her zaman elimizde olan şeylere bağlı değildir.

Bryan Cranston Breaking Bad dizisindeki rolünde

Bryan Cranston:
“Çoğu zaman sonuçlar üzerinde öyle sandığımız gibi büyük bir etkimiz yoktur. İnsanların yaptığınız işi beğenip beğenmemesi her zaman elimizde olan şeylere bağlı değildir.

Dolayısıyla sadece sonuçlara ve bu sonuçların istediğimiz gibi olmasına odaklanarak insan kendini büyük bir baskı altına sokar ve kendi önüne bir engel daha eklemiş olur.”

Bryan Cranston kariyerinin başlarında seçmelerden seçmelere giden ama bir türlü büyük rolleri alamayan bir oyuncuydu. Çünkü Bryan her seferinde sadece ve sadece “seçilmeye” odaklanıyordu. Ona göre seçmelerin

amacı role seçilmek ve işi kapmaktı.

Daha sonra akıl hocası Breck Costin'in yönlendirmesiyle Cranston yeni bir strateji geliştirdi. Cranston'ın bu yeni yaklaşımına göre katıldığı seçimlerde beğenilip beğenilmemesini kendine dert etmek yerine, zamanını yarattığı karakterlere ve onları geliştirmeye harcamaya ve sonuç almaktan ziyade yaptığı işe bir katkıda bulunmayı önceliklendirmeye başladı. Sonucu düşünmeden...

Cranston için artık seçimlerin amacı seçilmek değil senaryoyu yalnızca kendisinin yapabileceği, özgün ve benzersiz bir şekilde sunmaktı. İş alıp almaması başkasının elindeydi. Bu değişim Bryan Cranston'un oyunculuk kariyerinde bir dönüm noktası oldu.

Önceleri Hollywood'da küçük roller veya sıradan reklamlar için bile nadiren tercih edilen bir aktörken Cranston önce Malcolm & Middle dizisinde yer bulmuş ve bu proje ile 3 tane Emmy ödülüne aday gösterilmiştir.

Daha sonra da efsane dizi Breaking Bad'deki performansı ile tam 4 adet Emmy ödülü kazanmış ayrıca da Trumbo filmi ile en iyi erkek oyuncu dalında Oscar'a aday

Cranston, Malcolm & Middle dizisinde

gösterilmiştir.

Yaptığımız işin sonunda başarıya ulaşmayı doğal olarak hepimiz isteriz. Ama nihayetinde süreç içinde yapması gerekenlerden ziyade sadece almak istediği sonuca odaklanmış bu düşünce ister istemez kişide bazı beklentiler oluşturacak ve bu beklentiler karşılanmadığı zamanlarda da muhtemel olumsuz bir sonuçta yıkım yaşayacak ve faydadan çok zarar görecektir.

Uzun vadede bize asıl faydalı olacak şey süreç içinde yaptıklarımızı iyileştirmeye ve kendimizi özgülendirmeye odaklanmak ve bizi başarıya ulaştıracak olan tecrübeleri elde etmek olmalıdır. •

"İyiliğin bilgisine sahip olmayana bütün diğer bilgiler zarar verir."

-Montaigne

Hazırlayan:
Ş. GÜLBİN GÜZEY

Bilginizi Denetleyin

1-Tarihi değeri olduğu için korunan, özel alanlara verilen ad nedir ?
a-Kit Alanı
b-Sit Alanı
c-Mit Alanı
d-Ulusal Park

2-Ansızın gelen felaket ve sıkıntı veren şeye ne ad verilir?
a-Nifas b-Şer
c-Musibet d-Asabet

3-“Opportunist “ ne demektir?
a-Fırsatçı
b-Şoför
c-Bilim adamı
d-İş adamı

4-Bitkilerden çıkarılan ve kimyasal yöntemlerle yapılan, kokulu ve uçucu sıvıya ne ad verilir?
a-Pestil
b-Öd
c-Terek
d-Esans

5-İlk Dünya Kupası ne zaman ve nerede yapılmıştır?
a-Arjantin-1932
b-Uruguay-1930
c-İtalya-1934
d-Meksika-1936

6-Pamuğun tohumunu ve liflerini birbirinden ayıran makine hangisidir?
a-Pulluk
b-Mibzer
c-Çırçır
d-Diskaro

7-Aşağıdaki kelimelerden hangisi alfabetik sıralamada en sonda bulunur?
a-Kestane
b-Kereviz
c-Kerpeten
d-Kerpiç

8-Kamelya çiçeğinin diğer adı nedir?
a-Bahargülü
b-Rüzgargülü
c-Japongülü
d-Hintgülü

9-Ülkemizde Pamukkale’de görülen ,bazı kireçli su kaynaklarının çevresinde biriken kireç taşına ne ad verilir?
a-Dikik
b-Traverten
c-Kalzenit
d-Sarkıt

10-Eskiden bir sanatı yapmak için kalfaların ustasından izin almasına ne ad verilir?
a-Kulluk almak
b-Rey almak
c-Kuşak almak
d-El almak

11-“Kös” nedir?
a-Gözlük b-Davul
c-Saat d-Ayakkabı

12-Erginlik anlamına gelen sözcük hangisidir?
a-Ketum
b-Buluş
c-Rüş
d-Gürz

Yanıtlar:
151.
sayfada

Düşler ve Düşünceler

Yahya Aksoy

Bozkırın Evrensel
Sesi Şair, Yazar

Abbas
Sayar

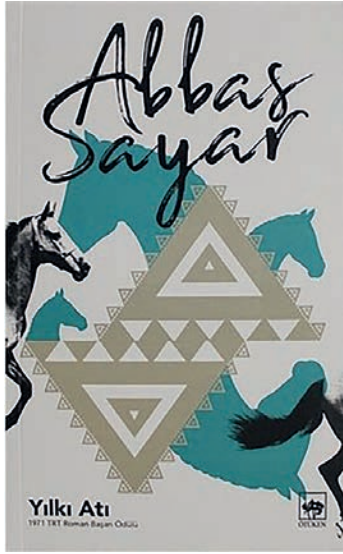
Abbas Sayar'ın bütün şiirleri ve yazıları yaşam gerçeklerine ışık tutar: “Dağ başında kara çalı / Çaput bağlamak bedava / Felek gözün kör olsun / Oturup ağlamak bedava... / Benim bedenimin gökkubbe altında tutsak olduğuna bakma... Ruhum, nice bir evrenleri dolaşıp durur. Varlık' la kucaklaşır, Yokluk' la

selamlaşır.. / Bende ben, sende sen olur / Yücelir bir âlem olur / Canı sıkılır büyüklüğünden / İner aşağı / Bir çiçekte renk olur..”

Yozgat'ta 21 Mart 1923 tarihinde doğan ve lise öğrenimi sonunda edebiyat fakültesine devam eden Abbas Sayar, önce İstanbul'da ve daha sonra da Yozgat'ta matbaacılık ve

gazetecilik yaptı.

Zengin gönlü, kollarını ve akıcı kalemiyle şiirler yazarak edebiyat dünyasına giren Abbas Sayar, ilk romanı “**Yılkı Atı**”nı yazdı. Yerel dili, gelenekleri, görenekleri, çevreyi, insanı, hayatı büyük bir ustalıklarla harmanlayan yazarın bu eseri büyük ilgi ve heyecanla karşılandı, TRT başkanı ödülüne layık görüldü ve bu eser kısa sürede tükendi. Esere ilgi arttı ve unutulmadı.

Yılkı Atı adlı romanın kapağı

TRT, Abbas Sayar ve Yılkı Atı'nı belgesel yapmak üzere Yozgat'a geldi. 1974 yılında Yozgat'ta yapılan belgesel çekiminde, konuyla ilgili kamu görevlerim nedeniyle görev aldım. TRT yapımcısı Ünal Küpeleli ile birlikte Abbas Sayar, zamanın Yozgat Belediye Başkanı Cevdet Dünder ve ben birlikte çekimlerde görevlerimizi, büyük bir ilgiyle ve heyecanla yerine getirdik. Abbas Sayar'ın ünlü şiiri “Memet'in Ölümü” bir senaryo dahilinde Yozgat yakınlarında çekimi yapıldı. Bu şiiri çok güzel içli, yanık, dokunaklı ve etkili sesiyle Cevdet Dünder seslendirdi:

Memet'in Ölümü

“Dağ yolu / Mazısı yolcusu
inim inim inleyen bir kağı / Hasta

delikanlı / Ciğerleri tutuşmuş ana
/ Dağ yolu / Rüzgar esiyor yaman
/ İnce yırtık yorgan altından / Bir feryat yükseliyor
/ Amaaaan... / Yolu da su götürmüş / Kağı geçemez / Ecel şarap sunmuş / Memet içemez / Ekin olur harman geçer biçemez...
/ -Felek böyle yazmış alın yazımı / Verin Durmuş çalısın cura sazımı...
/ Matem elbise-

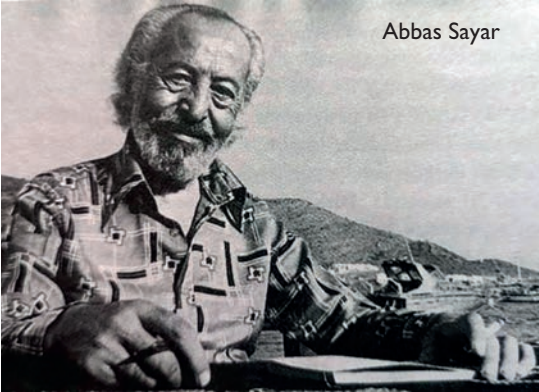
si giymiş gökler / Kara yazılı Memet'im ölüyor / Memet'im Memet'im diye / Feryada başlarken ana / Kimdir bilinmez / Bir garip kişi Memet'in çenesini bağlıyor...”

Bitmeyen heyecanı ve hevesi ile derin gözlemlerini, özlemlerini ve hayata dair algılarını akıcı ve yerel dille harmanladığı ikinci romanı olan “**Çelo**”, Türk Dil Kurumu 1973 roman ödülüne layık görüldü. Abbas Sayar'ın üçüncü romanı “**Can Şenliği**”. “...Eşek üstünde bir ordu komutanı olmaz ya, Hüseyin Ağa eşeğinin üstünde yine ordu komutanı gibiydi...” dediği bağ bekçisini bütün vasıflarıyla ve çevresinde oluşan tüm değerleri özellikleriyle tanıgımız bu eser edebiyat tarihimizde unutulmaz izler bıraktı.

Halk kültürümüzün özgün değerlerini içeren geleneklerimizi, yerel dilimizle şiirsel bir anlatımla romanlaştırarak edebiyat dünyasında adeta devrim yaratan Abbas Sayar, yurt ve dünya çapında tanındı. Şiirleri, romanları ve kendine özgü hoş sohbetleriyle gönüllerde unutulmaz izler bıraktı.

90'lı yıllarda İpek Yolu araştırmalarına gittiğimiz Kırgızistan'da Ünlü Kırgız yazar Cengiz Aytmatov, Abbas Sayar'dan övgü ile bahsetti. İnsanlığın ortak değerlerini ve sorunların yerel dil ve anlatımla yazan bir evrensel yazar olduğunu ifade etti ve eserlerini övdü. "Siz de öylesiniz. Aranızda ve eserlerinizde duygu ve konubirliği ve örtüşmesi bulunmakta." dedim.

Abbas Sayar'ın yapıtları köy edebiyatı kategorisinde değerlendirilir. Yapıtlarında genellikle Orta Anadolu'yu anlatır. Romanlarında Türk köylüsünün nasıl yaşadığını bilmek, öğrenmek ve yaşam koşullarını değiştirmek gerektiğini aydınlara ve politikacılara haykırır.

Abbas Sayar

"El Eli Yur El de Yüzü" romanında ise politika ile uğraştığı dönemdeki anılarından yola çıkarak, 1954-1957 seçimlerinde Zağcıoğlu köyünün genel durumu, köylünün politikacılara bakışı, politikacılarla köy halkının birbirlerinden beklentilerini bir kara mizah örneği olarak gözler önüne serer.

Abbas Sayar eserlerinde Anadolu hayatını ve insanını, kır yaşamının çetin koşullarını anlatmaktadır. 1961'de Bozok Gazetesinde yayımlanan ve 1970'te kitaplaştırılan eseri Yılkı Atı ile adını duyuran Sayar, tek öykü kitabı **Yorgunumu Sıkı Sar** (1976), **Dik Bayır** (1977), **Tarlabası Salkım Saçak** (1987), **Anılarda Yumak Yumak** (1990) adlı romanları ve **Boşluğa Takılan Ses** (1991) adlı şiir ve **Noktalar** (1991) adlı vecize kitapları ile köy edebiyatının en güçlü kalemleri arasına girmiştir.

Kısa sürede ünü Yozgat dışına taşan ve yurt ve dünya genelinde duyulan şair ve yazar Abbas Sayar, orta ve yüksek öğretim öğrencileri ve öğretmenleri ile halkımız arasında bilinir, tanınır ve aranır oldu. Gazete ve televizyonlar onunla program yapma yarışına girdiler.

"İniş" şiirinde şöyle demektedir:

“Bu dünya yine dönecek / Sen olsun da olmasan da / Işık bir yapılıp bir sönecek / Sen olsun da olmasan da... Artacak renkler cümbüşü / Geceler görecek günü / Sürecek yaşam düğünü / Sen olsun da olmasan da.”

Özgün bir yazar ve şair Abbas Sayar, son yıllarını geçirdiği Ayvalık - Sarımsaklı bölgesinde çevresinde bazı insanlara, ve fasızlıklardan bahsedirdi. Hakkı olanı istemiş kendisine ve eserlerine çok sahip çıkılmasını istemişti. “**Yozgat Var, Yozgatlı Yok**” eserinde bu haklı yakınmaları görürler... Oysa kentler yazarlar, şairleri, sanatçıları, bilim adamları ile dünyaya açılır.

Eserleri: Anılarda Yumak Yumak / Can Şenliği / Çelo / Dik Bayır / El Eli Yur, El De Yüzü / Noktalar Şiirler / Yılık Atı / Yorganımı Sıkı Sar / Yozgat Var, Yozgatlı Yok.

Ödülleri: Yılık Atı -TRT Roman Başarı Ödülü / Çelo - TDK Roman Ödülü / Can Şenliği - Madaralı Roman Ödülü - Yozgatlılar Dayanışma ve Kültür Derneği Şükran Plaketi / 50. Sanat Yılı Plaketi Yibitaş Holding - Erdoğan M. Akdağ - / 50. Sanat Yılı Plaketi Kültür Bakanlığı - Kültür Bakanı D. Fikri Sağlar / Yılı Plaketi -Yozgatlılar Kültür ve Dayanışma Derneği / 50. Sanat Gazeteciler Cemiyeti - Başkan: Osman Hakan Kiracı / Yozgat'ın İlk Gazetecisi Plaketi / Edebiyatçılar Derneği

Onur Plaketi ve Altın Madalya Ödülü / Yazarlık Emegine Saygı Plaketi Türkiye Yazarlar Sendikası /Türkiye Yazarlar Derneği Ödülü- İzmir Kitap Fuarı

Yozgat Bozok Üniversitesi tarafından 2 Kasım 2023 tarihinde “**Doğumunun 100. Yılında Abbas Sayar**” konulu bir sempozyum gerçekleştirildi. Kentlerin yetiştirdiği yazar ve sanatçılar, o yörenin imajına öncülük ederler. Yurt içinde ve dışında bazı kentler bu değerleri ile tanınır ve anılırlar. Bozok Üniversitesi'nin etkinliği, Yozgat tarihi ve Türk edebiyatımız için çok yerinde, anlamlı bir etkinlik olmuştur.

12 Ağustos 1999'da aramızdan ayrılrsa da, gönüllerden, dillerden ve edebiyat tarihinden ayrılmayan ve özgün yerini koruyan, eserleri ile insana, doğaya ve yaşama dair yerel kültürü ve dili evrensel bir şuur taşıyan, sevdiren ve kendine özgü edebi kişiliği ile ünlü şair, yazar Abbas Sayar'ı rahmet, saygı ve özlemlerle anmaktayız.

Tarihî, coğrafi ve kültürel yönleriyle olduğu kadar insanı ile de verimli bozkırlarda yetişen halkın dili, sesi, tezenesi Abbas Sayarlar, Nida Tüfekçiler ve Neşet Ertaşlar en saygın örnekler olarak unutulmazlar. Kentlerin ve ülkelerin tanıtımında yazar, sanatçı ve bilim adamlarının özgün ve öncelikli yerleri bulunmaktadır.

Bu değerlere yüksek saygı duyulmalı ve gelecek kuşaklara aktarılmalıdır. •

yahyaaksoy@butundunya.com.tr

Sosyal Medya Sosyal İletişim

Yazan: TAYFUN YILMAZ

İletişim, gittikçe baş belası haline geliyor. İnsan sabırsız, hep haklı, bıkmış ve yorgun. Kimse kimseyi dinlemiyor, dinlemek istemiyor. Söyleyecek sözü olan da konuşmuyor zaten, yazıyor.

Sosyal medya denen meret, bütün alışkanlıkları değiştirdi. Sessiz bir iletişim kurmaya çalışmaktayız. Yüz ifadesi, beden dili gibi destekleyiciler, önemini yitirmeye başladı. Sosyal medyada yazılanları, kimi yorumluyor, kimi ayıp olmasın diye

*Yazıların,
fotoğrafların
çoğu karşı taraf
için değil, fark
edilmek, gururun
okşanacağı bir
zemin yaratmak
için mi?*

“beğeniyor”. Hatta her haltı beğenenler var. Birisi, bin beşyüz kez iletilmiş “lösemili çocuğa yardım” mesajını tekrar iletiyor. Kimsenin tanımadığı birinin, büyük olasılıkla tık sayısını artırmak için hazırladığı kurmacayı, 250 kişi beğeniyor. Çünkü emek gerektirmiyor, yani değerli değil. Paylaştığımız bir şey beğenince, siz de iade-i ziyaret babında, karşından geleni beğeniyorsunuz. »

Beğenilmek elbet güzel de, millet neyi beğendiğinin farkında mı acaba?

İki satır yazılmış bir yorumu beğenmeyi anlayabilirim, içinde minik bir emek var, bir düşünceyi barındırıyor, bir referans oluyor, vb... Ama birinin, şu anda, bilmem ne avm'sinde, bilmem ne kafede olmasının nesi beğenilir? Adam yeni arabasının resmini koysa beğen de, "bir saat önce havalimanından uçtu" veya "büyük dayımın kuzeni Kamil Abi'yi kaybettik" cümlesinde beğenilecek ne var acaba?

edilmek, gururun okşanacağı bir zemin yaratmak için. Nereden mi biliyorum? Çünkü, ben de aynı halı yıyorum bazen.

Birbirimizden haberdar olmak iyice değersizleşti. Yıllardır görüşmediğimiz, ama sosyal medyadan haberdar olduğumuz bir arkadaşımızla bulduğumuzda, konuşacak hiçbir şeyimiz yok nerdeyse... Çünkü, yeni doğmuş bebeğinin, en son yaptığı tatilin, yeni iş arkadaşlarıyla gittiği meyhanenin resimlerini zaten görmüştünüz. Hatta

yakın zamanda kaybettiği dedesi için başsağlığı dilediniz. Otomatik uyarı sayesinde, hayatta hatırlamaya çalıştığınız doğum gününü

Gerçekten iletişim kurmak istiyorsan, açarsın telefonu veya üşeniyorsan, şahsi olarak iki satır mesaj yazarsın, kişiye özel olur, karşı tarafın hoşuna gider, değer verdiğini de göstermiş olursun. Ama tribüne oynamak daha zevkli geliyor galiba... Çünkü ortaya attığın zaman, birçok kişi görecektir, belki birkaçı beğenecek ve şov daha görkemli olacak. Zaten yazılanların çoğu karşı taraf için değil, fark

bile kutladınız. O da, hepinize teşekkür edip, "iyi ki varsınız", diye dönüş yaptı. Öyle ya, sanal varken, kim ne yapsın sahibinin can acıtan, ama mutlu ettiği zaman da paha biçilmez tadını...

Yazarak haberleşsin, kimseye buluşmayın, üzülünce aç parantez, sevinince kapa parantez yaşayıp gidin işte. Espri filan yapınca da, parantezi birkaç defa kapatmayı unutmayın sakın; ciddiye alınırsa yandınız. •

Boz Urbalı Köy Kahramanları
Köy Enstitülerinden İç Isıtan Öyküler
Cemal Türkmen

Kemik Kıran Sivrisinekler!

Olay,
18 Mayıs
1940 tarihinde
yaşanmıştır.

Şube müdürlerinin odası bir hayli kalabalıktı. Zaten üç yardımcı bir odada görev yaptıklarından yeterince dar gelen oda, konuklarla daha da daralmıştı. Odada Ferit Oğuz Bayır, Fuat Baymur, Manisa Milli Eğitim Müdürü Rauf İnan ve İzmir Kızılcıllu Köy Enstitüsü öğretmenlerinden Talat Ersoy ile Ömer Uzgil adında bir öğretmen vardı. Tonguç, Talat Ersoy ve Ömer Uzgil'i ivedi olarak Ankara'ya çağırıyordu. Rauf İnan da tıpkı onlar gibi bir süre önce çağırıldığı için Bakanlığa gelmişti.

Kısa bir görüşmeden sonra Tonguç'un odasından, Eskişehir'in Hamidiye ve Mahmudiye köylerindeki Köy

İlköğretim Şube
Müdürlerinden
Ferit Oğuz Bayır

İlköğretim Şube
Müdürlerinden
Fuat Baymur

Dönemin Manisa
Maarif Müdürü
Rauf İnan

Sonradan Gönen Köy
Enstitüsü Müdürü olan
Ömer Uzgil

İsmail Hakkı Tonguç

Enstitüsünün sorumluluğunu omuzlarına alarak çıkmıştı.

Rauf İnan, Ankara'ya gelmişken, dostu, müfettiş arkadaşı Bayır'a bir merhaba demek için girmişti şube müdürleri odasına. Ardından Tonguç da girdi içeri. Talat Ersoy'a ve Ömer Uzgil'e "A be oş geldiniz." dedikten sonra Talat Ersoy'a döndü. Önce elindeki sigarasından bir nefes alıp verdi:

Talat Ersoy, 1937'de Gazi'nin Biyoloji Bölümünü bitirmişti. Okurken Tonguç'un daveti üzerine Bakanlığa gelen öğretmenler arasında o da vardı.

"A be Talat," dedi. "Sana artık bir idarecilik vazifesi vermek lâzımdır."

Talat Ersoy, Bursa Öğretmen Okulu'nu bitirdikten sonra

Mudanya'nın Tirilye bölgesinde ve Bilecik Merkez Yatılı İlkokulu'nda çalışmış, ardından yedek subay olarak askerliğini yapmıştı. Gençliğinden beri teknolojik ürünlere büyük bir ilgisi vardı. Telefon, radyo, saat onarmayı pek severdi. 1937'de Gazi'nin Biyoloji Bölümünü bitirmişti. Okurken Tonguç'un daveti üzerine Bakanlığa gelen öğretmenler arasında o da vardı. Tonguç, ileride kurulacak köy enstitülerinde görev alabileceklerini söyleyerek onları gelecekteki zorlu görevlerine önceden hazırlamayı amaçlamıştı. Okul bitince de kismetine Kızılcıullu Köy Enstitüsü Biyoloji Öğretmenliği çıkmıştı. Kızılcıullu'da Amerikalılardan kalan elektrik jeneratörünü ve sinema makinesini onarınca bu konudaki becerisiyle dikkat çekmişti. İşte bu gelişmeler getirmişti onu şube müdürlerinin odasına ve o

Talat Ersoy (en önde) eğitmenlere kurs verirken. Kızıllıçullu /1937.

nedenle karşı karşıya kalmıştı enstitü müdürlüğü önerisiyle. Ama henüz yöneticilik görevinin nerede, hangi okulda olacağını söylememişlerdi kendisine. Bu nedenle sessiz kalarak Tonguç'un sözlerine açıklık getirmesini bekledi.

"Hepiniz biliyorsunuz. Köy Enstitüleri Kanunu'nu çıkardık. Şimdi memleketin dört bir tarafında enstitü açma planlarımız var. Bunlardan birine de seni direktör yapacağız..."

Talat Ersoy, yine sessiz kaldı. Acaba Tonguç'un kafasından kendisi için hangi enstitünün direktörlüğü geçiyordu?

"Seni deniz kenarına göndermek niyetindeyiz Talat. Antalya'ya gitmek istemez misin?"

"Antalya mı?" diye hafif kısıp bir sesle konuştu Ersoy.

"Antalya." dedi Tonguç. "Antalya Aksu'da Perge harabelerinin hemen yanı başında bir enstitü kuracaksınız."

"Aksu" sözünü duyunca Talat Ersoy'un kafasından, birkaç saniye içinde bin bir türlü düşünce geçti. Özellikle de birlikte çalıştığı Kızıllıçullu Köy Öğretmen Okulu Müdürü Emin Soysal'ın anlattıkları. Emin Soysal, Tonguç'la birlikte okul kurulacak yer saptamak amacıyla katıldığı Antalya ve Malatya gezileri sonrasında Kızıllıçullu'ya dönmüş,

öğretmenler kurulu toplantısında gezi izlenimlerini anlatmıştı. Aksu için söyledikleri o çarpıcı ve ürkütücü tümce aklına gelivermişti birden. Soysal, Aksu'da kurulacak enstitünün yeri için, "... fundalık, çyantalık, yılanlık ve sivrisinekli bir yer. Buraya düşecek kişiye

Kızıllıçullu Köy Enstitüsü
Müdürü
Mehmet Emin Soysal

Talat Ersoy öğrencileriyle

Allah'ın yardımcı olması gerekir." demişti. Soysal'ın anlattıklarından aklında yer eden şey, Aksu'nun yaşanamaz bir yöre olduğuydu.

O gün gözü korkmuştu Talat Ersoy'un. Çok geçmemiş, Tonguç onu Bakanlığa çağırılmıştı. Kendisine açık açık söylenmezden önce de böyle bir görev verileceğini anlamıştı. Bu nedenle yanıtı hemen hemen hazırды.

"Ben para işlerinden hiç anlamam Müdürüm," dedi. *"Lütfen bu vazifeye daha münasip bir arkadaş bulunuz."*

Tonguç, biraz bozulur gibi oldu. Ama o, böyle durumlara alışıkты. İlk anda bu tür bir tepkiyi zaten bekliyordu.

"O münasip arkadaş sensin bre Talat," dedi.

Tonguç bir göreve yeni bir atama yaparken fazla acele etmezdi. Kişinin konu hakkında düşünmesine fırsat verirdi. Gerekirse açtığı konudan bir süre hiç söz etmez, sonra yeniden gündeme getirerek kişinin görevi üstlenmesini sağlamaya çalışırdı. Biraz o düşünceyle biraz da işi olduğundan izin isteyerek kısa bir süre için odasına gitti.

Onun gitmesini fırsat bilen şube müdürleri ve Rauf İnan, Talat Ersoy'a baskı yapmaya başladılar. Ferit Oğuz Bayır: *"Yahu Talat, sen aklını peynir ekmekle mi yedin arkadaş? Umum Müdür sana bir vazife teklif ediyor, sen nazlanıyorsun? Arkadaş, biz bir yola çıktık. Bu yol, karanlığı ısıtma yoludur. Bu yolun sonunda selamet vardır. Cumhuriyetin devamı belki de bu yolun muvaffakiyet içinde yürünmesine bağlı olacaktır. Sen bu mukaddes yolun yolcusu olmaya-caksın da kim olacak? Biz sana bu vazifeyi vermeyi düşündüğümüzde senin meziyetlerini, azmini ve aklını hesaba katarak Talat bu işin altından kalkar, dedik. Demek ki aldandı."*

Talat Ersoy bu sitem karşısında biraz utanmıştı. Kendini savunma gereksinimi duydu:

"Ama Ferit Hocam, yolsuz, susuz, yurtsuz yuvasız, bozkırın tam göbeğinde yoktan bir okul kurmak ne demek, bunu siz benden iyi bilirsiniz."

“Elbette bilirim. Bildiğim bir şey daha var. Sende yokluk içinde varlık meydana getirecek bir cevher var ama sen onu kullanmakta nazlanıyorsun, bunu da biliyorum.”

“Fakat...”

Rauf İnan da bir kaç söz söylemek istedi:

“Talat Bey, bak kardeşim, sen iyi bir öğretmensin. Bunu benim de duymuşluğum vardır. Onca öğretmen içinden bir köy enstitüsüne direktör seçilmişsin. Kıymetini ve sevdiğini bilmelisin. Vatanın ihtiyaç duyduğu zamanda vazife üstlenmeyeceksin de ne zaman üstleneceksin? Vatanını, milletini seven bir yurtsever olarak sen de elini taşın altına sokarsın, bundan zerrece şüphem yok.

Bir de beni düşün istersen. Şu anda Manisa Kültür Direktörüüyüm. Ama münasip görüldü, ‘Git, Çifteler’de Enstitü Müdürü ol!’ dendi. Seve seve kabul ettim. Demek ki benim orada hizmet etmem münasip görülmüş. Kültür Müdürlüğünden, okul müdürlüğüne... Bu bir terfi midir, değildir. Ama mühim olan terfi değil, vazifedir. Vazife mukaddestir ve yapılacaktır. Sen de yapacaksın, yapmalısın. Vazifeden kaçmak, ne sana yaraşır ne bana.”

“Fakat Rauf Bey, sizin bilmediğiniz durumlar var.”

“Neymiş, söyle ki bilelim.”

“Emin Bey, İsmail Hakkı Bey’le bir seyahate katılmıştı. Seyahat dönüşü intibalarını anlatırken hiç de iç açıcı şeyler söylemedi. Okul yeri olarak tespit edilen yerlerde insan

değil, hayvan bile yaşayamazmış, oraya gidenler kurda kaşama olmuş. Allah elinden tutmazsa sıtma-dan geçirir giderlermiş.”

Müdür yardımcısı odasında-kilerin tümü dikkat kesilmişti son sözlere. Mehmet Emin Soysal’ın olumsuz düşünceleri içeride buz gibi bir hava esmesine neden olmuştu.

“Sen bakma Emin Bey’in söylediklerine.” dedi Rauf İnan. “O hep biraz sivri dillidir. Olduğu gibi söyleyiverir ne düşünürse. Memleketin her yerinde Amerikalılardan kalma bir kolej binası yok ki. Olsa bile İsmail Bey onları kullanmaz zaten. İşin sırrı da burada, Enstitü öğretmen ve öğrenciler tarafından yoktan yaratılacak, yoktan var edilirken de öğrenciler iş içinde pişerek yetişecekler, İsmail Bey’in bana anlattıklarından ben bunu anladım.”

“Bilemiyorum Rauf Bey. Keşke bir başkası yapsa bu vazifeyi...”

Ferit Oğuz Bayır son bir söz daha söylemek istedi ama tam bu sırada Tonguç içeri girince, vazgeçti konuşmaktan. Talat Ersoy adına, Tonguç’a; “Talat işi yanlış anlamış. Aksu’ya gitmek için emrinizi bekliyor.” deyiverdi.

Talat Ersoy şaşkınlık üstüne şaşkınlık yaşıyordu. Böyle bir düşüncesi olmamasına karşın Ferit Bey’in Aksu’ya gitmek için emir beklediğini söylemesi karşısında afallamıştı. “Evet, ama...” diye başlayan bir tümce kuracak oldu, bu kez Rauf İnan konuşturmadı onu.

“Evet, bir an önce Aksu’ya gidip kazığı çakmalısın. Orada yüzlerce

köy çocuğu senin yolunu bekliyor.”

Talat Ersoy ne diyeceğini bilememenin şaşkınlığını yaşadıkça Sili Layoş girdi. Macar asıllı Türk vatandaşı Yusuf Sili Layoş, Bakanlığın kadrolu inşaat teknisyenlerindendi. Nerede bir okul binası yapılacak, Layoş’un ustalığından yararlanılıyordu. Talat Ersoy’un Aksu’ya direktör atanacağını öğrenince birkaç söz de o söyleme gereksinimi duydu:

“A, be Talat Bey’im” dedi. “Ben Antalya’ dan yeni gelmişim. Aksu’yu da gezmişim, görmüşüm. Seni inandırısın Allah, öyle bir yer ki öyle bir sivrisineği var ki, nasıl desem, nasıl anlatsam... Kemikli sivrisinekler adami havaya kaldiriyor.”

Kurulan her enstitüde emeği olan Sili Layoş Hasanoğlan Köy Enstitüsü’nün temelini ilk kazmayı vururken.

Zaten neredeyse isyan noktasında olan Talat Ersoy için bu sözler beynine indirilmiş bir balyoz gibi olmuştu.

Tonguç, görüşmenin olumsuz noktalanacağını sezdiğinden Sili Layoş’u dışarı çıkarmak istedi.

“A be Usta!” dedi. “Sen yarın Çifteler’e gitmeyecek misin?”

“Gideceğim be Müdürüm...” dedi Sili Layoş kendine özgü söyleyişle.

“O zaman benim odaya geç de orada beni bekle. Sana bir paket vereceğim, onu Çifteler’e götürmeni istiyorum.”

Sili Layoş; *“Emrin kafamin üstüne be Müdürüm.”* diyerek şube müdürleri odasından çıkıp genel müdür odasına geçti.

Ardından Tonguç ayağa kalktı. Odadan çıkmazdan önce Talat Ersoy’a, *“Bugün, bu mevzu üzerinde konuşmayalım. Yarın senin kararını bekliyorum.”* dedi.

Talat Ersoy, Aksu Köy Enstitüsü Müdürlüğü görevine başlamak üzere haziranın yedisinde Antalya’daydı. •

(Engin Tonguç, Bir Eğitim Devrimcisi, İsmail Hakkı Tonguç, 2001, s. 416, 418.

Mehmet Kocabaş, Kızıllu Köy Enstitüsü Yılları, 2011, S.648)

Türkiye’de ■ Kadın ■ Olmak

Cumhuriyetimizin kurulması ile ülkemizde kadın hakları için yeni bir sayfa açılmıştır. 1930 yılında belediye seçimlerine katılma, sonra köylerde muhtar olma, ihtiyar meclislerine seçilme hakları tanınmıştır. 1923

yılında Nezihe Muhiddin önderliğinde ilk kadın partisi kurma çalışmaları

*“Kadınlarını
geri bırakan
toplum, geride
kalmaya
mahkûmdur.”*

**Mustafa Kemal
Atatürk**

yapılmış, daha sonra girişim “Türk Kadınlar Birliği” derneğine dönüşmüştür. 5 Aralık 1934’te Anayasa ve Seçim Kanunu’nda yapılan yasa değişikliği ile kadınlara milletvekili seçme ve seçilme hakları birçok Batı ülkesinden önce Türk kadınına tanınmıştır.

İkinci yüzyılına giren »

Cumhuriyet tarihimizde, demokrasi bağlamında Türkiye’de kadın hakları konusunda önemli birçok ilerlemeler kaydedilmiştir. Kadın işgücü tüm İslam ülkeleri ile karşılaştırıldığında çok yüksektir. Bu Cumhuriyet’in devrimsel başarılarından sadece biridir. Ancak kadına yönelik şiddet, çocuk evlilikler, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, siyasal hayat, kadınların ve kızların iş gücüne katılım konularındaki sorunlar, haksızlıklar sürmektedir. Bu durumlarda kadınlarımız ve kızlarımızın pozitif ayrımcılığa ihtiyaç duymaları kaçınılmaz olmaktadır.

Kadın işgücü tüm İslam ülkeleri ile karşılaştırıldığında çok yüksektir. Bu Cumhuriyet’in devrimsel başarılarından sadece biridir.

İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme ile kadın haklarının yasalarla korunması ve geliştirilmesi konularında ciddi sorunlar yaratacağı endişesi artmıştır. Sivil toplum kuruluşları, kadın hakları savunucuları konuyu gündemde tutmaya devam etmektedirler. Bu güncel sorunun çözümü için toplumsal bir mutabakatla kamuoyu bilinçlendirilmeli, uluslararası bir konu olan İstanbul Sözleşmesi’nin tekrar gündeme getirilerek kabul edilmesi için, gerekli sivil inisiyatif başta olmak üzere, tüm hukuki ve siyasi baskılar kurulmalıdır. Özellikle büyük şehirlerde yaşayan

nüfus sayısının fazlalığı göz önüne alınca, yerel yönetimlerin kadın hakları, cinsiyet eşitsizliği, şiddet konularında farkındalık yaratacak eğitimler ve projeleri gündemde sürekli tutarak, kırsaldaki kadınlarımıza da bir ışık, bir umut olmalıdırlar. Ekonomik bağımsızlığını kazanan kadın daha özgüvenli ve her türlü zorluğa daha dirençli olacaktır.

Aile içerisinde başlayarak filizlenecek olan kız-erkek eşitliğinin önemi, okullardaki eğitimlerle taçlandırıldığı sürece, toplumsal değişim ve aile dinamikleri kadınların ve

kızların lehine, pozitif ayrımcılıkla sonuçlanacaktır.

İş dünyasında, sosyal ve siyasi hayatta, sporda kadınların başarıları, li-

derlikleri ve onların örnek hikayeleri kadın hakları ve eşitliği konusundaki farkındalık çalışmaları ve politikalarının daha verimli bir şekilde anlatılmasına imkân verecektir. Bu noktada medyaya büyük görev düşmektedir. Şiddeti yadsıyan, kadını öne çıkaran, değer veren, cinsiyet eşitliliğini savunan haber ve programlar, toplumsal bilinci arttıracaktır.

Paris Olimpiyatları’nda ülkemizi başarı ile temsil eden tüm milli sporcularımızı kutlarken, kadın voleybol takımımızın efsanevi kaptanı Eda Erdem DüNDAR’a özel bir yer açmalıyız. Tüm genç kızlarımıza ve

kadınlarımıza, sosyal yaşamı yanı sıra sportif başarısı ve liderlik yönleri ile ilham kaynağı olmaktadır. Sportif kariyeri boyunca karşılaştığı zorluklar, sakatlıklara rağmen azimle ve sebatla yoluna devam etmiş Türk kadını tüm dünyaya tanıtmıştır. Beşiktaş'ta başlayan voleybol kariyeri Fenerbahçe'de başarı ile devam etmektedir.

Saraçoğlu Stadyumu'nun girişinde törenle açılmıştır. (*) Bu heykel, bu simge Atatürk Türkiye'si'nin tüm Türk kadınlarını ve kızlarını temsil etmektedir. Anadolu'nun her köşesinde nice Edalar yetişmeli, artık cinsiyet ayrımcılığı ve kadına karşı şiddet bitmeli, çocuk evlilikler yaşanmamalıdır. Bunun için

tüm sosyal, toplumsal alt yapılar hazırlanarak, hukuki düzenlemeler gecikmeden sürece dahil edilmelidir. Böylece, Cumhuriyet devrimleri ile 1930'lu yıllarda mazlum milletlere ve tüm dünya uluslarına nasıl örnek olduysak, yaşadığımız 21. yüzyılda uluslararası düzeyde kadınınımızın ve ülkemizin hak ettiği itibarı ancak sağlayabiliriz. •

muratmolu@butundunya.com.tr

(*) **Kaynakça:** "Efsanevi Kaptan-Eda Erdem", Can Eren, Peta Kitap ve Yayıncılık.

Son olarak Paris Olimpiyatları'nda kaptanlığımı yaptığı Voleybol Milli Takımı'mız bronz madalya için mücadele etmiştir. Spor yönetimi konusunda yüksek lisansını tamamlamıştır. Sporculuğunun yanı sıra sosyal sorumluluk projelerine de imza atan başarılı sporcumuzun heykeli, 8 Mart 2024 Dünya Kadınlar Günü'nde, Fenerbahçe Şükrü

Aforizmalar

- *"Kişiye imandan sonra verilen şeylerin en hayırlısı salih kadındır."* **Hz. Ömer**
- *"Kadınlar toplumun gerçek mirmarlarıdır."* **Cher**
- *"Kadınlar bizi sevdiklerinde her suçumuzu bağışlarlar."* **Balzac**
- *"Kadınlar insandır, biz insanoğlu."* **Neşet Ertaş**

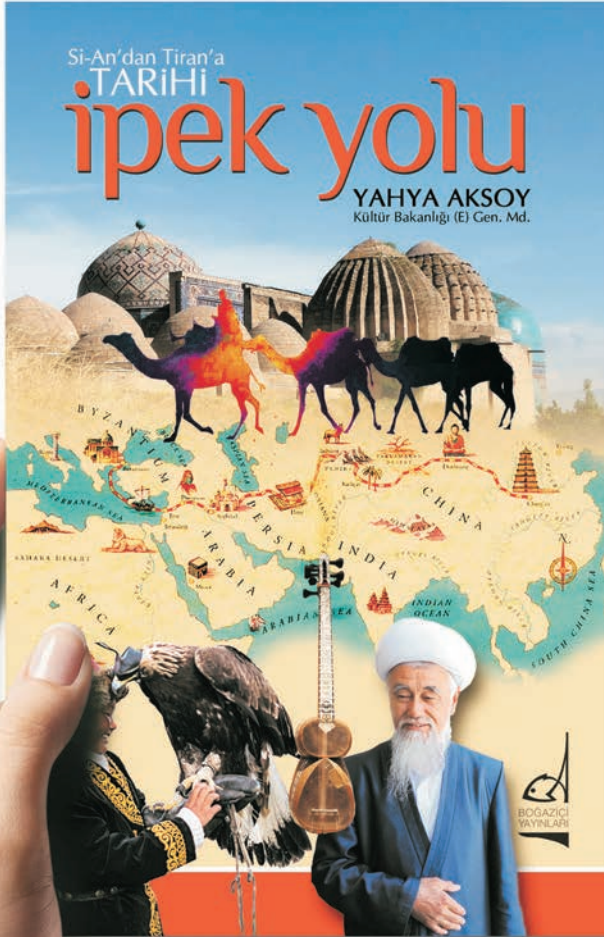
Murat Molu'nun sesinden alıntı

Yahya Aksoy, yer kürenin en eski ve en önemli karayolu olan İpek Yolu'nda okuyucuya kültürel bir yolculuk sunuyor. Kırk yıl önce çalışkan bir öğrenci olarak tanıdığım ve daha sonraları üstlendiği görevlerde başarılarına ve olayları sunuştaki becerisine yakından tanık olduğum Aksoy'un yazdıklarının okuyucuyu saracağına eminim.-

Prof. Dr. Şerafettin Turan, (E.) Kültür Bakanlığı Müsteşarı-
Tarih çok bilgenin adını saydı, Kimisi güneşti, kimisi aydı... Bunlardan bir Yahya Aksoy vardı ki; Tarihi İpek Yolu'na kültürü yaydı...

Prof. Dr. İbrahim Agah Çubukçu, (E.) Türk Tarih Kurumu Bşk. Vekili-
Sayın Yahya Aksoy bu eseri ile bu alandaki ölümsüzler arasına girmiştir. Çalışmasında, ilgili literatür ile beyin arşivini birleştirmiş, bize sosyal bilimlerin birçok dalında kaynak olabilecek çalışmasını kazandırmıştır.

Dr. Yaşar Kalafat, Araştırmacı / Yazar-

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Hızlı okuma Yavaş Okuma ve Farkındalıklı Okuma

Hızlı okumanın çeşitli avantajları vardır. Zamanın az, sayfa sayısının çok olduğu ya da içeriğin bir kullanım kılavuzu denli sıkıcı olduğu durumlarda zaman kazandırır. Ancak ünlü aktör ve yönetmen Woody Allen'ın şu sözleri, hızlı okumanın yarattığı sorunu en özgün biçimde özetleyiyor: “Hızlı okuma kursu aldım ve ‘Savaş ve Barış’ı 20 dakikada okudum. Rusya

ile ilgiliydi.” Bin 200 sayfalık bir kitap için ilginç bir özet denilebilir.

Ben sadece hızı değil, “okuma biçimini” ele almayı tercih ediyorum. Yavaş tempodaki bir okuma, nitelikli okumayı garanti eder mi? Ne yazık ki hayır. Hızlıca kendinizi test edebilirsiniz: Örneğin iki yıl önce hangi kitapları okudunuz? Konuları neydi? Her birinden beş fikir hatırlayabilir misiniz? »

Yüksek ihtimalle tüm bu soruların yanıtı “Hayır”dır. Öyleyse, hızlı ya da yavaş okumamız arasında ne fark var?

Ben günümüz karmaşık dünyasında, iki basit ilkeyi içeren “farkındalıklı okuma”yı öneriyorum. Birinci ilke elbette, farkında olmaktır. Okuma hızı, farkındalık hızıyla paraleldir. Farkına varmak için okurum. Anlamak için farkına varırım. Yararlanmak için anlarım. Bu ilke, sözcüklerin ardındaki fikri kavrayamadığımda yavaşlamamı, gerektiğinde aynı cümleyi defalarca tekrar etmemi ve anlamını tam olarak kavrayamadan, sadece çevirmiş olmak için çevrilmiş sayfaları geri bırakmamamı sağlar.

Şiir, kelimelerin estetiğini yakalamak için ruhta kafiyenin içsel bir yankısına zaman ayırmayı ve dolaşısıyla yavaş bir tempoyu gerektirir. Roman ise olay örgülerinin ve entrikaların tadını çıkarabilmemiz için

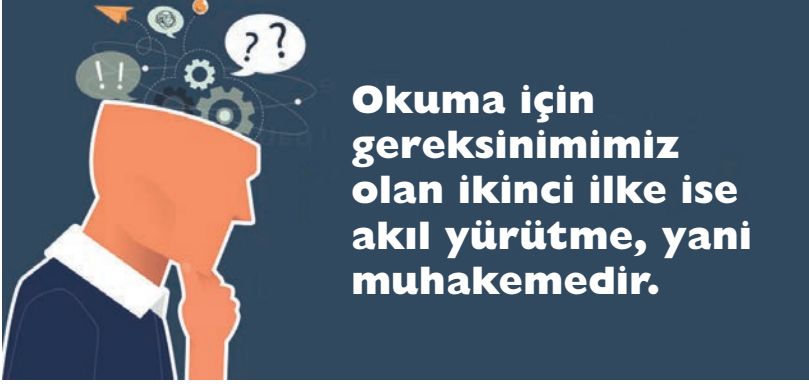
biraz daha hıza izin verir ve hatta sürükleyiciliğiyle kimi zaman bizi buna zorlar.

Felsefi bir kitap, ara vermeyi, düşünmeyi, bazen de daha önce okunanlara dönmeyi gerektirir. Çünkü düşüncelerin içsel inşasında, kavrayışta eksik kalan bir tuğlayı ya da şüphelerimizin oluşturduğu boşlukları dolduracak taşları bulup yerleştirebilmek önemlidir.

Bilinç, tek bir araç olmadan işlevini yerine getiremez; bu araç ise odaklanmadır. Okuma için gereksinimimiz olan ve asıl önemli olan hız değil, odaklanmadır.

Ancak tüm hız türlerinin bir ortak paydası vardır: Farkındalık. Bilinç, tek bir araç olmadan işlevini yerine getiremez; bu araç ise odaklanmadır. Okuma için gereksinimimiz olan ve asıl önemli olan hız değil, odaklanmadır.

muhakeme süresini her 60 dakikalık okuma için önce 5 dakika, sonra 10 dakikaya çıkarmak olabilir. Ya da okuduğunuz süre kadar da muhakeme için zaman ayırmak. Neden olmasın? Peki ya okuduktan sonra sindirilecek ve üzerinde düşün-

Okuma için gereksinimimiz olan ikinci ilke ise akıl yürütme, yani muhakemedir.

İkinci ilke ise akıl yürütme, yani muhakemedir. Diyelim ki okumak için bir saatimiz var. 60 dakika okursak ve kitabı kapattıktan sonra hemen gidip başka bir şey yaparsak, önemli bir unsuru kaçırmış oluruz: İçerik halen hafızamızda tazeyken üzerinde düşünmek. Bu, fikirlerin niteliksel bir özümsemesi, zihinsel bir sindirim gibidir.

Bu yöntemle yani okuduktan sonraki muhakeme aşamasına alışık olmayanlar, 59'a 1'i deneyebilirler. Yani her 59 dakikalık okuma için üzerinde 1 dakika düşünmek ve özümsemek. Hatta daha iyisi,

cek bir şey yoksa? Durum böyleyse, okuduğumuz kitapları nasıl seçtiğimiz konusunda biraz düşünmek gerekebilir.

Bu zihinsel egzersizle, sadece okuduğumuz kitaplardan fikirleri hatırlamakla kalmayacağız, aynı zamanda içeriklerinden çok daha büyük bir fayda sağlayacağız. Ve bu, hemen bugün başlayabileceğimiz bir egzersizdir. Umarım bu makaleyi çok hızlı okumamışsınızdır. •

sbriyeasir@butundunya.com.tr

Çeviri kaynağı: "Speed Reading or Slow Reading", Antonin Vinkler, 27 Haziran 2024, library.acropolis.org

"Hayatta daima gerçekleri savun! Takdir eden olmasa bile, vicdanına hesap vermekten kurtulursun." **-Che Guevara**

İstanbul'un
Yedinci
Tepesindeki

Bulgur Palas

Gezdikçe Gördükçe

İzlen Şen Toker

Yüz yıldan uzun bir süre, Kocamustafapaşa Tepesi olarak bilinen İstanbul'un yedinci tepesinin üzerinde sessizce kenti izleyen Bulgur Palas, 2024 yılında kapılarını ziyaretçilere açtı. Fatih ilçesinin en güzel kültür sanat merkezlerinden biri haline gelen bu görkemli yapı, Bulgur Palas adını onu yaptıran Habib Bey'den alıyor.

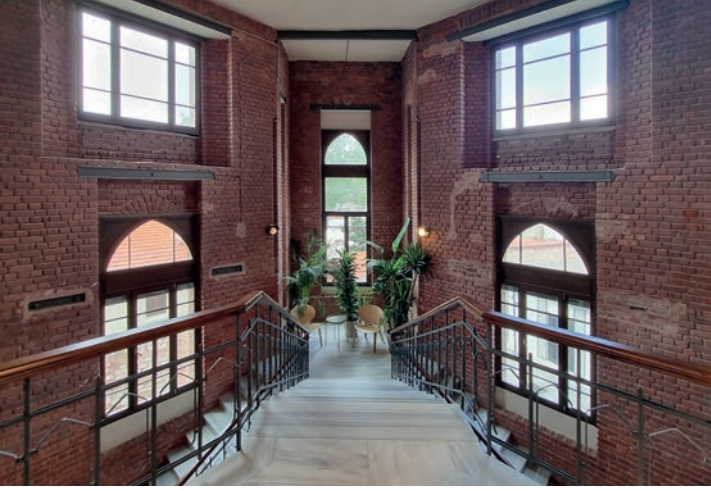

Bolu Milletvekili
Bolulu Habib Bey

“bulgur vurgunu” olarak bilinen olayın ardından, Habib Bey'e Bulgur Kralı; 1912 yılında yapılmaya başlanan yapıya da Bulgur Palas denilmiş. Halk geçim sıkıntısı içindeyken o zaman İstanbul'daki en yüksek ve ihtişamlı binalarından biri olan konağın bulgur vurgunundan edinilen servetle yapılması tepki çekmiş.

Osmanlı İmparatorluğu zamanında, 1878'de Bolu'da doğan Mehmet Habib Bey, Harbiye Askeri Okulu'nu bitirdikten sonra subay olarak Manastır'a gönderilmiş. Daha sonra İttihat ve Terakki örgütünün yeni şubelerini kurmak için Anadolu'da görevlendirilmiş. Meşrutiyet'in ilanından 1908'de Bolu milletvekili olmuş. Daha sonra yönetime yakın arkadaşlarıyla birlikte Anadolu'dan aldığı buğday, bulgur ve arpa gibi ürünleri devlete satarak hızla zenginleşmiş. Halk arasında

48 yaşındayken kalp krizi geçirip vefat etmiş. Ailesi aynı yıl Bulgur Palas'ı borçlara karşılık Osmanlı Bankası'na devretmiş. Bina bir süre Osmanlı Bankası arşivi ve çalışanların lojmanı olarak kullanılmış. Ardından birkaç kez el değiştirerek kaderine terk

İnşa sürecinde ekonomik açıdan büyük bir yükün altına giren Habib Bey, yönetimin değişmesi ile Malta'ya sürgüne gönderilince, konağın inşaatı tamamlanamamış. Daha sonra İstanbul'a dönse de sürgündeyken biriken aile borçlarını ödeyemeyen Habib Bey, 1926 yılında

edilmiş.

2021 yılında konağı satın alan İstanbul Büyükşehir Belediyesi iştirakleri, üç yıl süren özenli bir restorasyon ve yeniden işlevlendirme süreci ile Bulgur Palas'ı ziyarete açmış. Konak, çok amaçlı etkinlik alanları,

Bulgur Palas Sergi Salonu

Bulgur Palas Kütüphanesi

kütüphanesi, seyir terası ve bahçesindeki İstanbul Kitapçısı ve Beltur Kafe ile kamusal bir yaşam alanına dönüştürülmüş.

Yenikapı Marmaray İstasyonu'ndan Cerrahpaşa Camii'ne doğru yürüyerek Bulgur Palas'ın önüne geldiğimde, binanın yapıldığı

ilk yıllarda neden çok ihtişamlı bulunduğunu daha iyi anlıyorum. Üç normal kat, bodrum kat ve çatı katının dışında kulesi de bulunan yapının incelikle tasarlanmış estetik detayları var. Girişteki sütun başlıkları, cephedeki sivri kemerli pencere açıklıkları, geniş saçaklı kulesi, çini şeritleri ve Selçuklu dönemine atıfta

360 derece İstanbul

Seyir terasından İstanbul manzarası

bulunan yıldız motifleri ile Bulgur Palas gerçekten de çok etkileyici görünüyor. Birinci Ulusal Mimarlık Akımı'nın başarılı bir örneği olduğu için konağın bu akımın önemli temsilcilerinden biri olan İtalyan mimar Giulio Mongeri tarafından tasarlandığı düşünülüyor.

Pazartesi hariç her gün, 10.00-19.00 saatleri arasında ziyaret edebilen ve kütüphanesinden saat 21.00'e kadar hizmet alınabilen Bulgur Palas'a "İstanbul Senin" uygulamasını indirerek ücretsiz olarak giriyorum. İki kata yayılmış etkinlik alanlarındaki fotoğraf sergisini gezerken aynı zamanda pencere-lerden görünen İstanbul manzaralarına bakıyor; burası lojman iken burada nasıl bir yaşam olduğunu hayal etmeye çalışıyorum. Sonra İstanbul'un en güzel manzaralarından birini görebileceğiniz seyir terasına çıkıyorum. Binanın en üst

katındaki terasta yürüdükçe Sarayburnu, Çemberlitaş, Süleymaniye, Fatih, Yavuz Selim ve Edirnekapı'yı içeren 360 derecelik eşsiz bir İstanbul manzarası seyrediyorum. Sonra içinde çalışma alanları da bulunan Bulgur Palas Kütüphanesi'ni gezmek için tekrar aşağı iniyorum. Çocuk kitaplarından yabancı dildeki yayınlara kadar onlarca farklı konu başlığında 25 bin kitabın yer aldığı kütüphanedeki kitapları inceliyorum.

Burada kitap okuyan, çalışan gençleri görmek beni çok mutlu ediyor; çünkü inanıyorum ki yazar Emile Zola'nın dediği gibi "*İnsanlık yalanı ve adaletsizliği kılıçla değil, kitapla yenecektir.*"

Umuyorum ki başkalarını ezerek zengin olmaya çalışanların değil, kitap okuyan ve insanî değerlere sahip çıkanların sayısı artacak ve dünyamız onlarla daha da güzelleşecek.

izlensentoker@butundunya.com.tr

Anka
Berk Yüksel

Voilà İşte!

“Müzik, tüm bilgelik ve felsefeden daha yüksek bir vahiydir.” Beethoven

“Müzik, hayatın melodisi, ruhun sesidir.” Lao Tzu

Geçen günlerde sosyal medyada değer verdiğim bir ağabeyimin bir paylaşımına rastladım. 15 yaşındaki Emma Kok'un, André Rieu ile birlikte Barbara Pravi'nin “Voilà” isimli şarkısına ait bir performansından bahsediyordu...

Şarkıyı dinledim sonra bir daha ve bir daha dinledim.

Üzerine düşünerek saatlerce dinledim.

Hâlâ dinliyorum...

Peki, ne idi hüngür hüngür

ağlatan ve insana dokunan kısmı?

Müzik ruhun çılgılığı gibidir; semboller gibi doğrudan öze tesir eder.

Karanlık madde çukurunda, sözde kalabalıkların ortasında, sayısal yığın içindeki yalnızlıkta özümünün çılgılığıydı belki. Ruhun yükselişi...

Güzele dair bir özlemdi...

Çoğunluğun kendi kendine yaratarak çoktan boğulduğu beyninin içindeki örümcek ağı

hapishanesinden belki de bir çıkış kartıydı.

Zaman ve mekânın yıkılışı...

Bir uyanıştı belki de kim bilir?

Kimi dinledi, ruhu o kadar madde sütununa saplanmıştı ki sonunu bile getiremeden cep telefonunu kaydırmaya devam etti...

Kimi ise dinledi ve başka âlemlere, evrenin bambaşka noktalarına gitti...

Bir resimde kâinatı, bir heykelde yüceliği, bir notada tanrısallığı hissedener bir damla gözyaşı ile tüyle ri diken diken kalakaldı...

Histi, duygu idi onu kabuğundan çıkararak, gözlerini kapatıp derince iç çekerek kanatlandıran...

Geç kızın buruk hikâyesine, sağlık sorunlarına rağmen hayata tutunmuşuydu insanın içini ısıtan...

“İşte, işte” diyordu, “Buradayım, dinle beni, bak bana”; asıl olana; “buradayım!” diyordu.

İnsanın nutku tutuluyor, asıl olan “öz” meydana çıkıyordu.

İzleyiciler de kalakalıyor

binlercesi içinde bir teki bile çıkarıp cep telefonuna kaydetmiyordu.

O andı kıymetli olan, zamanın ruhunun kirlilikleri değil...

Ne diyordu Arthur Schopenhauer: “Müzik, ruhun gıdasıdır; ona aç olanlar, tam anlamıyla yaşayamazlar.”

Ve gerçekten de müzik ruhun gıdasıydı.

Yalnız kalın, dinleyin, hissedin, bir meditasyon gibi dü-

şünün, arının ve tüm benliğinizle başka bir şeyle uğraşmadan müziği içinize çekin, tek şey yapın müziğin içine dalın, konsantre olun ve bırakın o sizi istediğiniz yere götürsün! Tek kelime ile “inanılmaz!”

berkyuksel@butundunya.com.tr

“Müzik, kelimelerin anlatamadığını anlatır ve unutulmuş duyguları hatırlatır.”

Johann Wolfgang von Goethe

“Sessizlikten sonra, ifade edilemez olanı ifade etmeye en çok yaklaşmış olan müziktir.”

Aldous Huxley

Yeşil Büyüme ve Sürdürülebilir Kalkınma ile Yaşanan Değişim

İnsan ve fiziksel çevre arasındaki ilişkinin tarihsel evrimini anlamak, sürdürülebilir kalkınma ve yeşil büyüme kavramlarının ortaya çıkışını kavramak için önemli bir adım.

Bu evrim, çevre ile ilgili algıların zaman içinde nasıl değiştiğini üç farklı dönemde açıklıyor.

İlk dönemde, çevre genellikle yeni türlerin hayatta kalma mücadelesi verdiği zorlu bir ortam olarak görülmüştür.

Çevreye duyulan saygı zaman zaman var olsa da, temel olarak insanların daha etkili bir şekilde hayatta kalmalarını sağlamak için yapılmıştır.

İkinci dönemde, insanlar ekonomik büyümenin genellikle çevreyi olumsuz etkilediğini fark etmeye başlamışlardır.

Bu dönemde çeşitli sosyal baskılar, çevreyi iyileştirmek için ortaya çıkmış ve sonuç olarak çevre kalitesi yavaşça iyileşmeye başlamıştır. »

Ancak, çevrenin korunması maliyeti ekonomik büyümeyi olumsuz etkilemiştir.

Üçüncü dönemde, ekonomik büyümenin sınırları ve bunun çevre ve toplum üzerindeki etkileriyle ilgili sorular ortaya çıkmıştır.

Bu sorunları vurgulamak amacıyla, 1973 yılında Birleşmiş Milletler Çevre Programı'nda eko-kalkınma terimi ortaya çıkmıştır.

Eko-kalkınma, biyosfer kaynaklarının uzun vadeli optimizasyonuna dayalı muhafazakar kalkınma ve doğanın korunmasını dikkate alan uygun teknoloji ve üretim sistemini içeren bir kalkınma

yaklaşımını ifade etmektedir.

Eko-kalkınma kavramı, ekonomik büyümenin sürdürülebilir olabilmesinin, doğal çevrenin bağımlılığı göz önüne alındığında mümkün olduğu fikrini ortaya koyarak, bu konudaki tartışmaları 1980'lerin başlarına kadar devam ettirmiştir.

1980'li yıllarda, Birleşmiş Milletler, sürdürülebilir kalkınma kavramının oluşmasında ve içeriğinin şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır.

Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu'nun 1987 yılında yayımlanan "Ortak Geleceğimiz" adlı Brundtland Raporu, sürdürülebilir

kalkınma kavramını ortaya koymak için önemli bir adım olmuştur.

Raporda, sürdürülebilir kalkınma, bugünün ihtiyaçlarını karşılayarak gelecek kuşakların ihtiyaçlarını gözetme prensibiyle tanımlanmıştır.

Sürdürülebilir kalkınma kavramı, 1992 yılında yapılan Rio de Janeiro Dünya Zirvesi'nde "Gündem 21" adlı bir model programın benimsenmesiyle daha fazla ilgi çekmeye başlamıştır.

Zirveden hemen sonra, sürdürülebilir kalkınma ilkesi birçok ülkede hükümetler tarafından benimsenmiş ve çevresel hedeflerin öncelikli olarak

1980'li yıllarda, Birleşmiş Milletler, sürdürülebilir kalkınma kavramının oluşmasında ve içeriğinin şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır.

Norveç Başbakanı Gro Harlem Brundtland, 19 Ekim 1987'de BM Çevre ve Kalkınma Genel Kurulu'na hitap ediyor.

ele alınmasında etkili olmuştur.

1993 yılında Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Komisyonu kurulmuştur.

1996'da İstanbul'da düzenlenen İnsan Yerleşimleri Konferansı-Habitat II, dünya genelinde tüm yerleşimleri insanlar için sağlıklı, güvenli, adil ve yaşanabilir kılmayı amaçlayan bir zirve olarak gerçekleşmiştir.

1997'de New York'ta düzenlenen Rio+5 Zirvesi, 1992 Rio Konferansı kararlarının uygulanabilirliğini değerlendirmiştir.

Eylül 2000'de, 189 ülkenin liderleri New York'ta bir araya gelerek tarihi Milenyum Deklarasyonu'nu imzalamıştır.

2002'de Güney Afrika'nın

Sürdürülebilir kalkınmanın temelini iyi yönetim, çevresel, sosyal ve ekonomik politikalar, demokratik kurumlar, hukukun üstünlüğü, yolsuzlukla mücadele, cinsiyet eşitliği ve yatırım için uygun bir ortam oluşturmaktadır.

Johannesburg kentinde gerçekleştirilen BM Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi Gündem 21 uygulamalarının değerlendirilmesini amaçlamıştır.

Sürdürülebilir kalkınmanın temelini iyi yönetim, çevresel, sosyal ve ekonomik politikalar, demokratik kurumlar, hukukun üstünlüğü,

yolsuzlukla mücadele, cinsiyet eşitliği ve yatırım için uygun bir ortam oluşturmaktadır.

2012'de Rio de Janeiro'da gerçekleştirilen Rio+20 BM Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı, Küresel Yeşil Büyüme Enstitüsü'nün kurulmasını kararlaştırmıştır.

Zirvenin sonuç bildirgesinde, yeşil ekonomiye geçişle ilgili ülkelere

rehberlik edecek uygulanabilir önerilerin oluşturulması vurgulanmıştır.

2015'te BM üye devletleri, evrenseliği ve insan haklarını temel alan 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi'ni benimsemiştir.

sorulara yanıt arayabilir.

Gerçek bir yeşil ekonomiye geçiş süreci, tüm endüstrilerin sürdürülebilir gelişimini ve üretim ile tüketicinin yeşil teknolojilerle desteklenmesini gerektirir.

Bu vizyon, insanlara ve gezege- ne odaklanan bir sürdürülebilir kalkınma çağına geçişi amaçlamıştır.

Sürdürülebilir kalkınma, dünya genelinde hükümetlerin ve toplumun, toprak altı kaynakları, enerji, geleneksel ve yeni malzemeler, ulaşım gibi mevcut ve gelecekteki ihtiyaçlar arasında denge sağlama sorumluluğunu artırmıştır.

Bu sorumluluk genellikle çevresel ve sosyal sorunları dengelemeye yöneliktir ve ortak kökleri bulunan konuları içermektedir.

Bu durum, sürdürülebilir kalkınma konularında disiplinler arası ve çok taraflı araştırmaların önemini vurgularken, ayrıca yeşil büyüme ve yeşil ekonomi perspektifleriyle ilgili

Bu süreç, sürdürülebilir mal ve hizmetlerin üretimini artıran ve geri dönüşümü temel alan "yeşil büyüme" kavramını içerir.

Yeşil büyüme, sürdürülebilir kalkınmanın ayrılmaz bir parçasıdır.

Bu bağlamda yeşil ekonominin gelişimi, geri dönüşüm odaklı sürdürülebilir mal ve hizmetlerin üretimini artırmayı hedeflemektedir.

Yeşil büyüme ve yeşil ekonomi kavramlarının net bir şekilde tanımlanması, sürdürülebilir kalkınma ile olan farkın daha iyi anlaşılmasına yardımcı olabilecektir. •

rehatartici@butundunya.com.tr

"Biz doğayı korudukça doğa da bizi korur."

M. Kemal Atatürk

İnsanlar Yaşadıkça

Mehmet Ünver

Bir Başkadır Sonbahar

Çok sevdiğim şairimiz Murathan Mungan, **Yalnız Bir Opera** isimli şiirinde şöyle der:

“Bir yaz daha geçti hiçbir şey anlamadan,

*Oysa yapacak ne çok şey vardı
ve ne kadar az zaman”*

Şu kısacık iki dizeyle ne çok şey anlatmayı başarmıştır şair. Zaten güzel şiirler hep böyle değil midir? İçinde ciddi anlamda felsefe de yük-lüdür bu dizelerin. Yaşamın bitip tükenmek bilmeyen koşuşturmasını, zamanın hedeflerimiz ve yapmayı düşlediklerimiz için ne denli yeter-siz kaldığını, bu durumun hemen herkes için geçerli olduğunu anlata-bilmiştir bu iki dizede. »

Hayat gerçekte böyledir: Hedeflerimiz ve isteklerimiz çoğunlukla hızla geçen zamanın gerisinde kalır, ne denli iyi bir planlama yapsak da bu sürüklenmeye bir türlü yetişemeyiz. Yazlar geçer, güz gelir, kış biter, bahar gelir ve ömrümüz bu döngüde sürüp gider.

İşte yine bir sonbahar mevsiminin başındayız. Eskilerin “hazan”, sanatçılarınsa daha çok “güz mevsimi” diye adlandırdığı sonbahar. En sevdiğim mevsimdir. Sanırım sonbahar doğumlu olmamın da bu mevsimi sevmemde önemli bir katkısı vardır. Belki de insanlar dünyaya gözlerini açtıklarında ilk

İşte yine bir sonbahar mevsiminin başındayız. Eskilerin “hazan”, sanatçılarınsa daha çok “güz mevsimi” diye adlandırdığı sonbahar.

gördükleri mevsimi seviyorlardır. Günlerin giderek kısalmasına karşın yaz boyu bizi bezdiren güneşin artık fazla yakmadan tatlı tatlı ısıtması, bir sabah sırtımızda hafif bir ürpertiyle havanın artık serinlemeye başladığını hissetmemiz, akşamları dışarı çıkarken ince bir süveter giymenin iyi olacağını düşünmemiz farkında olmadan bizi mutlu eder. Doğadaki değişim beraberinde bu gibi güzel hisleri getirir. Ekim ayı ortalarında ağaç yapraklarının sarardığını, hatta bazılarının havada süzülüp kelebekler gibi dallarından kopup yere düşmeye başladıklarını ve sokak köşelerinde o yapraklardan yığınlar oluştuğunu görürüz. İşte o zaman değerli şairimiz gibi biz de geçtiğimiz yazı anımsarız:

“Sahi nasıl geçirdim bu yazı?”

Bana öyle geliyor ki, yaz bitip bir anda kendimizi sonbahar mevsiminin giderek koyulaşan griliğinde bulan hemen herkes bu soruyu sormuştur kendine. Geçtiğimiz yaz dinlenebildim mi? İyi bir tatil yapabildim mi? Kendime ve aileme güneşle, denizle, sıcacık kumlar ve köpüklü dalgalarla süslü güzel günler yaşatabildim mi? Birazcık olsun tüm senenin stresini atabildim mi? Kaçımızın bu sorulara içimizi

rahatlatacak, olumlu yanıtlar vereceğini bilmesem de sayımızın fazla olacağını sanmıyorum. Bir kaç yıl önce patlak veren Covid salgını hepimizin gözünü korkuttuğu için durumu uygun olanlar bile evlerinden çıkıp tatil bölgelerine gitmeye cesaret edemediler. Tam Covid'den kurtulduk derken bu kez tarihte görülmemiş bir pahalılık hepimizin belini büktüğü için değil tatile gitmek yaşayabilmek için zorunlu harcamalarımızı bile yapamayacak hale geldik. Bu pahalılık yabancı turistlerin bile gözünü korkuttu ve daha ucuz başka ülkeleri tercih etmeye başladılar. Bu durumda çok azımızın geride bıraktığımız yaz mevsiminde tatile çıkabileceğini düşünüyorum.

Üzlmeyin; eğer yaz aylarında bir tatil yöresine gidebilseydiniz büyük olasılıkla aşırı sıcak ve o sıcağa eşlik eden dayanılmaz nem sizi yola çıkıtığımızı pişman edecekti. Hele tatile küçük çocuklarınızla çıktıysanız bu şartlarda tatil tam anlamıyla bir eziyet olacaktı. Bu yaz tatile gidebilen bazı arkadaşlarım çadır kamplarının bile neredeyse lüks otel seviyesinde ücretler talep ettiklerini görünce tatillerini kısa kesip geri döndüler. Tatil hepimizin ihtiyacıdır. Tüm bir sene boyunca sabah saatlerinden akşama hatta geceye kadar yoğun bir stresle çalıştıktan sonra pırıl pırıl kumsallarda yürüyüp kristal berraklığındaki denizlerde yüzmeyi kim

istememez? Elbette hepimiz isteriz. İnsanlar iyi şeylere layıktır. Öte yandan en küçük konforu olmayan bir çadırda ya da dört duvar pansiyon odasında tatil günlerimizi tüketmeyi pek istemeyiz. Sizleri teselli etmek gibi bir niyetim yok ama bu yaz tatile gidemeyenlerin fazla bir şey kaybetmediklerini söyleyebilirim. Onlardan biri de benim; çeşitli nedenlerden dolayı senelerdir yaz tatili yapamadım. Buna karşın yaz mevsimini dilediğimizce yaşayamayışımız önümüzdeki sonbaharı güzel geçiremeyeceğimiz anlamına gelmez. Bunu rahatlıkla söyleyebilirim.

İçinde olduğumuz sonbaharı şöyle bir düşünün: Son yıllardaki küresel ısınma ortamında artık ekim ayının sonuna kadar adeta ikinci bir yaz yaşamaya başladık. Sonbaharın ilk haftaları adeta yazdan kalma günler gibi pırıl pırıl geçiyor. Her ne kadar şair yaz bittiğinde: “Giriyoruz kara ve soğuk bir mevsime” demişse de sonbaharlar artık en azından kasım ayı ortasına kadar yazları aratmayacak denli ılık ve

pırl pırl güneşli geçiyor. Açıkçası sonbahara girdiğimizde artık yazlar bitmiyor, fazladan birkaç hafta daha yaz yaşıyoruz. İklim uzmanları, küresel ısınma nedeniyle yakın gelecekte yazların üç aydan daha uzun süreceğini söylüyorlar. Hatta bazıları, hiç sonbahar yaşamadan doğrudan kışa gireceğimizi iddia ediyor. Bunun hiç hoşuma gitmediğini belirtmek istiyorum. Sonbaharsız bir iklim düşünmek bile istemiyorum. Bu yaşıma kadar dört mevsimi yaşayarak geçti hayatım. Umarım bundan sonra da öyle olur. Sonbahar aslında yeni bir uyanış gibidir. Yazın verdiği uyusukluğun ardından havaların insanlara daha insafılı davranması, bu sayede hemen her evde kıpır kıpır bir hareketlenmeyle kış hazırlıklarının başlaması bana hep büyük bir mutluluk vermiştir. Kurulacak sobaların temizlenmesi, çatıların aktarılması, soğuk kış günlerinde yenecek turşuların, marmelatların ve tarhanaların hazırlanması ev hayatının vazgeçilmez mutluluğu gibidir. Yazlık elbiseler yıkanıp dolaplara kaldırılarak kışlıklar çıkarılır, okul alışverişleri yapılır, soğuk günleri sıcak evlerimizde keyifle geçirmek için sezonun yeni filmlerini, sahneye konacak tiyatro oyunlarını, kente gelecek konserleri, açılacak sergileri ve yeni sezonda yayınlanacak televizyon

programlarını düşünmeye başlarız.

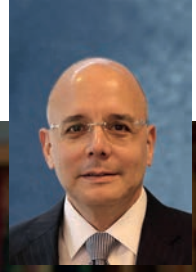
İşte tüm bunlar insana yeni bir yaşama sevinci ve güzel bir enerji verir. Bu yüzden sonbahar bence insanların kendilerini en fazla tazelenmiş hissedeceği bir mevsimdir ve bu düşüncemi paylaşan çok sayıda insan vardır.

Sonuç olarak, sonbaharın iç dünyamız için bir tazelenme olduğunu, günlerimizin yeni bir enerjiyle ve yüreğimizdeki kıpırtılarla dolu dolu geçmesinin önünde hiçbir engel bulunmadığını, bu mevsime giren tüm kuzey yarı küre insanların da aynı ruhsal yenilenmeyi hissettiklerini düşünürsek sonbaharın yalnızca gri değil rengârenk bir mevsim olduğunu kabul ederiz.

Her şey bir yana, bir ekim sabahında evden çıktığımızda okullarına gitmek için yollara düşmüş cıvıl cıvıl öğrencileri görmekle bile sonbaharın yeni başlangıçlar için en ideal mevsim olduğunu samimiyetle kabul edebiliriz. •

mehmetunver@butundunya.com.tr

“Rus edebiyatı okuyucularını ahlâki bir uyuşukluktan uyandırdı ve hayatlarını yeniden gözden geçirmelerini zorlayan bir sarsıntı yaşattı.”

Prof. Gary Saul Morson

Uzun yıllar, özel sektörde üst düzey yönetici pozisyonlarında görev ve sorumluluk üstlendiğim işimin yanı sıra ikinci tutku alanım, edebiyat ve bilhassa Rus Edebiyatı’ndan Dostoyevski ve Tolstoy üzerine çok okudum.

Yıllar içinde Dostoyevski romanlarına odaklandıkça, bu romanları daha iyi anlamam ve konularını derinine kavrayabilmem için yazarın alıntı yaptığı, referans gösterdiği veya etkisinde kaldığını hissettirdiği dini metinleri öğrenmem gerektiğini anladım.

Dostoyevski Batı

eğitimi almış, askeri mühendislik okumuş, roman ve gündelik makaleler yazan bir edebiyatçı. Ancak onu dünya çapında kuşaklar boyunca okunan bir yazar konumuna getiren özelliği hiç şüphesiz insan ruhunun kâşifi olması, bireyin berzahta (zıtların birlikteliği) bir kişilik olduğunun bilinciyle yazılarını kaleme almasıydı. Aydınlanma sonrası modernleşme sürecinde insanlığın nerelere savrulabileceğini öngörerek varoluşculuğun ilk romanı sayılan Yeraltından Notlar’ı okuyucu ile buluşturmuştu. Hayatı boyunca dini konularda

gelgitleri oldu. Bu nedenle, yazdığı dünya edebiyatının en güzel romanlarında düz okumayla birlikte, teolojik okuma da zaman içinde önem kazandı.

Dostoyevski, romanlarında çok geniş bir kanvas üzerinde farklı görüşteki karakterleri karşı karşıya getirebilmekte, onlara özgürce ve istedikleri kadar fikirlerini savunabilme ortamı yaratabilmekteydi. Örneğin Karamazov Kardeşler’de Ivan ateizmi,

ateistlerden çok daha iyi savunabilmiş; Büyük Engizisyoncu bölümünde, engizitör İsa’ya karşı gelebilmiş, Alyoşa karakteri ise kilise babası Zosima’nın yol göstermesi ile Ortodoks dininin en güzel temsilcisi olarak okuyucuya hitap edebilmişti. Yazarın olağanüstü başarısının sırrı, bu birbirine zıt kutup karakterleri taraf tutmaksızın bize takdim edebilmesinde ve kaleminde denge unsurunu her romanında esas almasında yatmaktaydı.

İşte bu nedenlerle benim Dostoyevski serüvenimde dini metinleri öğrenme arzum adeta bir zorunluluk haline gelmişti. Yazarı tamamen daha iyi anlayabilmek ve yorumlayabilmek için önce Hıristiyanlık üzerine odaklandım. Zamanla bu

sürecin, Hıristiyanlığı kendi dinim olan Müslümanlıkla karşılaştırdığım takdirde gerçek amacına ulaşacağına inandım.

Randall A. Poole, Eş Başkan, Susan McReynolds, RPLRT Araştırma İnisyatifi Kurucusu ve Eş Başkan ve Bradley Underwood, Başkan Yardımcısı

Dinler tarihi konusunda Prof. Dr. Kürşad Demirci, Prof. Dr. Dursun Ali Aykıt, felsefe konusunda Sadık Acar hocamdan çok faydalandım, yayımlarını, sunumlarını, atölyelerini takip ettim ve her üçüyle de birbir çalıştım. 2022 yılının Eylül ayında, ise çok uzun zamandır temas halinde olduğum Kuzey Amerika’nın en seçkin üniversitelerinden biri sayılan Northwestern Üniversitesi Slav Dilleri ve Edebiyatları Bölümü’ne “misafir yazar” olarak kabul edildim; böylece hem araştırma yapacak hem de istediğim dersleri takip edebilecektim.

Bölüm hocalarımızın konuyla ilgili olanlarının istisnasız tüm kitaplarını okumuş, yayımlanmış makalelerine ulaşarak incelemiş, öncesinde kendileri ile defalarca yazışmış, seyahatlerim esnasında

kendileriyle buluşmuş ve sunumlarını bizzat takip etmiş bir kişi olarak oradaydım.

Departman beni yepyeni bir oluşum ile karşılamıştı: Northwestern Üniversitesi Rus Felsefesini, Edebiyatını ve Dini Düşüncelerini Araştırma İnisyatifi (RPLRT Araştırma İnisyatifi) bünyesinde dünyanın her yerinden konusunda duayen isimleri bir araya getliyordu.

Susan McReynolds, RPLRT Araştırma İnisyatifi Konferansını açarken

RPLRT Araştırma İnisyatifi'ni yakından tanıtmadan evvel önemli bir hususun altını çizmek isterim. Rus edebiyatı ve romanlarının Northwestern Üniversitesi'nde çok farklı bir yeri var. Dostoyevski'nin Suç ve Cezası, Karamazov Kardeşleri, Tolstoy'un Anna Karenina ve Savaş ve Barış'ı her branştan lisans öğrencilerine seçmeli ders olarak sunuluyor ve her geçen yıl

artan bir taleple bu romanlar öğrencilerle buluşuyor. Bugün 95 yaşında olan, bölümün aktivitelere bizzat katılan duayen profesör Irwin Weil yıllarca bu romanları derslerinde okutmuş; şimdilerde bayrağı Prof. Gary Saul Morson taşımaktadır.

2022-23 akademik yılında Prof. Gary Saul Morson'un verdiği derslere ben de katıldım. Öğrencilerin genç yaşlarında, dünya edebiyatının

bu en çok okunan, en güzel romanlarını başka bir duayenle beraber değerlendirme imkanı bulmasından çok büyük mutluluk duydum.

Karamazov Kardeşleri ve Anna Karenina'yı Profesör Morson'un yönlendirmesi ve yorumlarıyla okuyan öğrencilerden biri dersin bitiminde, ortak kullanıma açık sayfama şöyle yazmıştı: "Okuduğumuz romanlar, bana kendi değer sistemimi, kim olduğumu, neden

yaşadığımı ve bir insan olarak gerçekten neye inandığımı derinden değerlendirmemi sağladı." Diğer bir arkadaşım bu dersler için, "Dünyayı farklı görmeme yardımcı oldu," demişti. Bu cümle Prof. Morson'un "Tartışmaya açılan meselelerin hepimizi ilgilendirdiğini ve hiçbir zaman geçerliliğini yitirmeyeceklerini anlamak için Rus olmanız gerekmez," savını doğrular nitelikteydi.

İşte bu ilgi, merak ve heyecan ortamı Northwestern Üniversitesi Rus Felsefesi, Edebiyatı ve Dini Düşünce Araştırma İnisiyatifi'nin kurulmasını sağladı. İnisiyatif, edebiyat, felsefe ve dini çalışmalar alanlarında başarılı isimler arasında karşılıklı saygıya ve meslektaşlık ilkesine dayanıyor. Kurucusu Northwestern Slav Dilleri ve Edebiyatları Bölümü'nde edebiyat ve felsefe akademisyeni olan Susan McReynolds. McReynolds, İnisiyatif'in hayata geçme sürecinde Minnesotada bulunan Katolik eğitimi veren College of St. Scholastica'da; Tarih profesörü - Rus felsefesi ve dini düşünce uzmanı –Randall Poole ile işbirliği yaptı. Aynı zamanda Emory Üniversitesi Hukuk ve Din Çalışmaları Merkezi'nde öğretim üyesi de olan Randall Poole ile birlikte İnisiyatif'in eş-direktörlük görevini yürütüyor. Bu ikiliye Northwestern Üniversitesi Slav Dili Bölümü'nde Tolstoy ve Gogol üzerine doktora tezini yazmakta olan Baptist Kilisesi papazlarından Bradley Underwood yardımcı direktör olarak destek veriyor.

Bu vesileyle bu projeden ne kadar etkilendiğimi söylemeliyim. Projenin kapsamı sadece felsefe ve edebiyatla sınırlı değil, dini düşünceye de önem veriyor; bu da bana kendi yolculuğumda inisiyatifimle doğru sonuçlara ulaştığımı gösteriyor. Bu farkındalığın bende uyanırdığı sevinci ve özgüveni asla unutmayacağım.

Demir Aytaç ve Caryl Emerson

İçine girdikçe, tamamen seküler bir ortamda Rus edebiyatının bu denli kapsamlı incelenebilmesi beni çok etkilemiş, kendimi düşünme ve ifade etme biçimimi sorgulamama neden olmuştu. RPLRT Araştırma İnisiyatifi kuruluş amacı ve vizyonda, şöyle bir ifade kullanıyor:

“... Rus düşünce ve edebiyatının evrensel geçerliliği hakkında bilimsel araştırmaları destekler, özgür ve açık sorgulama ile farklı bakış açılarını teşvik eder. Düşünce farklılıkları temel değerlerimizden biridir: Biz özgün, laik, din ve mezhebe bağlı olmayan, fakat aynı zamanda güçlü dini inançlara veya sorumluluklara sahip olan meslektaşlarımıza kucak açan benzersiz bir alan yaratmak için yola çıkıyoruz.

Geçtiğimiz on yıl, Rus felsefesi, edebiyatı ve dini düşünceleri eğitimleri evrensel itibar ve boyutlara sahip entelektüel bir girişim haline geldi; bu da dünyanın dört bir yanından disiplinler arası geniş bir akademisyen grubunu içine çekmesinin anahtarıydı. NU RPLRT Araştırma İnisiyatifi'nin çıkış noktası, bu uluslararası akademisyenler topluluğuna ev sahipliği yapmak, öğrencilerimizin heyecan verici araştırma projelerine ve tartışmalarına katılımlarını teşvik etmektir.”

RPLRT Araştırma İnisiyatifi'ne, Rus yazarlarının dile getirdiği, Morson'un öğretilerinde ve kitaplarında hayat bulan hümanist, seküler ve dini geleneklerin zaman ve mekândan bağımsız dönüştürücü gücüne inanan, bu dönüşümü bizzat hayatlarında deneyimleyen akademisyenler, araştırmacılar katılıyor. Prof. Gary Saul Morson'un cümleleri ile “Rus edebiyatı, okuyucularını, araştırmacılarını ahlaki bir uyuşukluktan uyandırıyor”du.

İnisiyatif'e göre, “Fakültelerde araştırma projeleri ve öğretim genellikle birbirinden ayrı, hatta birbiriyle tamamen zıt faaliyetler olarak görülüyor”. İşte inisiyatif'in rolü de tam bu noktada başlıyor ve araştırmaları öğretim ile bütünleştirerek öğrencilerine yeni bir bilimsel vizyon sunuyor.

Rus felsefesi ve dini düşünce eğilimi, Rus edebiyatının klasik eserleri kadar dünyanın kültürel mirasının bir parçası olarak kabul

ediliyor. İnisiyatif'in araştırma programları bu nedenle bu iki kaynağın dünya genelindeki önemine odaklanıyor. Özellikle de insan hakları, sivil toplum, demokrasi ve hukukun üstünlüğü alanlarında, otoriterliğin ve şiddetin kökenlerini içinde barındıran Rus kültürünü, evrensel insani değerleri onaylayan, barış ve adaleti teşvik eden entelektüel ve manevi kaynakları ile birlikte incelemeye öncelik veriyor. Bugünün ve geçmişin Rus otoriterliğinin ve otokrasinin karşısındaki en büyük güç olan Rusya'nın kendi hümanistik geleneklerinden yola çıkıyor. Gary Saul Morson buna “Rusya'nın karşı geleceği,” diyor.

Tanıdığım, yıllarca akademik yayınlarını yakından takip ettiğim, söyleşilerini dinlediğim, konferans sunumlarını izlediğim birçok

“hocam” bu çatı altında toplanmıştı: Princeton University’den Caryl Emerson, Butler University’den Paul Vallier, Pepperdine University’den Paul Contino, Brandeis University’den Robin Feuer Miller gibi pek çok duayan hoca... Benim için kaçırılmayacak bir fırsattı: Onların yanı sıra, “Dostotevski: Dili, İnanç ve Kurgusu” başlıklı bir kitabı olan; 2002-2012 yılları arasında 104’üncü Canterbury Başpiskoposu’u Rowan Williams gibi değerli uzman isimler de bu oluşumdaydı.

2022 yılında kurulduğundan bu yana RPLRT Araştırma İnisiyatifi önemli bilimsel başarıları da imza attı. İki yıl gibi kısa bir süre içinde dünyanın farklı yerlerinden doktora öğrencilerinden tutun, alanlarındaki en saygın isimlere kadar toplam 150 bilim insanı inisiyatife katıldı. Bugün seçkin danışma kurulunda 24 üye görev alıyor; diğer isimler araştırma görevlisi veya mezun olarak çalışmalara katılıyor.

İnisiyatif iki yılda ayrıca birçok konferansa sponsor oldu, çevrimiçi bir araştırma oturumu kurdu ve çevrimiçi bir yıllık derginin altyapısını oluşturdu.

İnisiyatif ilk konferansını 21-23 Nisan 2023 tarihinde Northwestern University’nin Evanston Kampüsü’nde düzenledi. Konusu “Yeni Ateizmin Nesi Yeni ki? Rus Felsefesinin Kalıcı Güncelliği”ydi. Konferansa ben de katılma şansı yakaladım. Konuşmalar ve tartışmalar Rus yazarların, sanatçıların,

filozofların ve dini düşünürlerin, modernitede aşkın olana dair nasıl düşündüklerine odaklanıyordu. İnsanın kendini anlamasında, sosyal felsefede ve bütüncül bir dünya görüşü arayışında inanç ve aklın rolünü tartışan bildiriler sunuldu.

İkinci konferans ise bu yıl 19-24 Nisan tarihleri arasında yine üniversitede gerçekleşti. “Gary Saul Morson’u Kutlamak: Rus Düşüncesi ve Edebiyatında Hümanist Gelenekler” başlıklı konferans, önde gelen bir akademisyeni, entelektüeli ve sevilen bir Northwestern Üniversitesi profesörünü onurlandırma amacıyla yapıldı. Dinleyiciler konferansta, Morson’un zengin külliyesi ile Rus düşüncesi ve edebiyatı, insan varoluşunun daimi soruları üzerine yaptığı çalışmaları konu alan bildirileri dinleme fırsatı yakaladı.

Çok değerli sunumlar, farklı disiplinlerden isimlerin benim gibi kendilerini Rus edebiyatı ile ilişkilendirmeleri ve bu sanatın derinliğinde buluşmaları etkileyici olduğu kadar insanın kendini şaşırtıcı bir şekilde sorgulaması için güçlü bir platform oluşturuyordu. Şöyleki, Minnesota’dan Tod Worner adında bir doktor, “Gary Saul Morson bir doktor olarak tıp uygulamalarımda bana nasıl yardımcı oldu?” başlıklı çok ilgi çekici bir sunum yapmıştı. Marquette Üniversitesi’nden Leah Flack, “Covid Günlerinde Tolstoyevsky” sunumuyla son dört yılın neredeyse sosyal ve ekonomik hayatımızı belirleyen tek konusu olan Covid’i mercek altına alarak büyük

beğeni toplamıştı. Microsoft firmasından Dr. Lindsay Sargent Bergise “Keşfetmekten vazgeçmeyeceğiz: Akademik olmayan bir kariyer bağlamında edebiyat dersleri” konulu sunumu, adeta İnisiyatif’in disiplinler arası vizyonunun tescilli konumundaydı.

Ayrıca, 2024 yılının Nicolas Berdyaev’in doğumunun 150. yılı olması dolayısıyla. 12-14 Haziran 2024 tarihlerinde Krakow Rus Felsefesi Toplantıları ve Northwestern Üniversitesi Rus Felsefesi, Edebiyatı ve Dini Düşünce Araştırma İnisiyatifi, Berdyaev’i anmak ve onun Rusya ve Batı’daki felsefi mirasını değerlendirmek üzere bir konferans düzenledi. Konferans

Polonya’nın Krakow kentindeki Papalık John Paul II Üniversitesi’nde yapıldı.

1-3 Kasım 2024 tarihlerinde ise, Florida Üniversitesi’nde, “Din, İnsan Onuru ve İnsan Hakları: Rusya ve Batı için Yeni Paradigmalar. Nikolai Berdyaev 150 Yaşında” başlıklı konferans için Gainesville, Florida buluşacağız.

2025 yılı konferansımızda İngiltere’de yapılacak! •

demiraytac@butundunya.com.tr

Not:

RPLRT Araştırma İnisiyatifi hakkında daha fazla bilgi edinmek ve araştırmalarını incelemek isteyenler <https://rprt.northwestern.edu/> web sayfasına ulaşabilirler.

Ayrıştığımız noktaların ısrarla altını çizmekten, ortak heyecanlarımızda buluşmak çok daha zevkli ve ufuk açıcı!

Böylesi bir ortamda çalışma imkanı bulduktan sonra kendi ülkemizin önde gelen edebiyat, ilahiyat, tıp, psikoloji, sosyoloji ve iktisat profesörleri bir araya gelerek tamamen akademik bir ortamda Dostoyevski romanları üzerine birlikte araştırma yapma, tartışma, üretme ortamını nasıl yaratabiliriz; düşünmeden edemedim. Birbirimize kutuplaşmadan, birbirini ötekileştirmeden, küçümsemekten akademik bir çalışma yapabilmemizin hazzına vararak, aynı çatı altında farklı görüşler ve metodolojiler ile Dostoyevski/Tolstoy romanlarını yorumlayabilmek bizi daha önce deneyimlemediğimiz düşünce alanlarına taşıyabilirdi.

Rus Batılılaşmasıyla, Osmanlı Batılılaşma çabaları arasında büyük benzerlikler olması; bizlerin Rus romanını özümsememiz, Batılı bir okura göre çok daha kolay olacaktı. Ayrıca, bu güzel romanlar güncel sorunlarımıza ışık tutabilecek, doğru soruları sormamıza yardımcı olacaktır.

Ben sınıfımızda teoloji eğitimi alan bir arkadaşımın Dostoyevski yorumlarından o kadar çok faydalanmış, farklı bakış açıları kazanabilmişim ki aramızdaki düşünsel mesafe her geçen gün daha da kapanmıştı. Biz güzel ve iyi bir edebiyat eseri okumanın mutluluğunu birlikte yaşayabiliştik... Ayrıştığımız noktaların ısrarla altını çizmekten, ortak heyecanlarımızda buluşmak çok daha zevkli ve ufuk açıydı.

Biz, bir Akdeniz ülkesiyiz, sıcak kanlı insanlarız!

Birbirimize empati ile yaklaşan bilgiye susamış insanlar olarak, böyle bir başlık altında bir araya gelebilmemiz pek âlâ mümkün...

Prof. Dr. Afet İnan

*Atatürk'ün Işığını Yansıtan
Cumhuriyet Aydını*

Cumhuriyetinin ilk tarih profesörlerinden sosyolog, tarihçi ve akademisyen Afet İnan 1908 yılında Selanik'te doğdu. Eskişehir'in Mihalicçık ilçesinde başladığı ilköğrenimini Ankara ve Biga'da sürdürdü. Bursa Kız Öğretmen Okulu'ndan mezun oldu. Fransızca öğrenmesi için Atatürk tarafından İsviçre'ye gönderildi. Yurda döndüğünde orta öğrenim tarih öğretmenliği sınavına girerek Ankara Musiki Muallim Mektebi'ne "tarih ve yurt bilgisi öğretmeni" olarak atandı. Atatürk'ün isteği üzerine Fransız Kız Lisesi'nde okuduğu Instruction Civique / Yurttaşlık Eğitimi adlı kitaptan çeviriler yaptı. "Vatandaş İçin Medenî Bilgiler" kitabı 1931 yılında ortaokullarda okutulmaya başlandı. Cenevre Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Bilimler Fakültesi'nin Yakın Çağ ve Modern Tarih

bölümünde lisan eğitimini "Türk Osmanlı devrinin ekonomik tarihi" adlı tezi ile tamamladı. "Türk halkının ve Türk tarihinin antropolojik karakteri üzerine" başlıklı tezi ile sosyoloji doktoru unvanını aldı. 1950 yılında profesör oldu. Türk Tarih Kurumu'da başkan olarak görev aldı. UNESCO Türkiye Milli Komisyonu'nda Türk Tarih Kurumu'nu temsil etti. Türkiye Halkının Antropolojik Karakterleri ve Türkiye Tarihi, Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler, Eski Mısır Tarih ve Medeniyeti hakkında eserler verdi. Çocuk Haklarını Koruma Derneği ve Türk Kadının Sosyal Hayatı Tetkik Kurumu, Milli Kütüphane'ye Yardım Derneği'nin kurucuları arasında yer aldı. 1977 yılında Ankara Üniversitesi Türkiye Cumhuriyeti ve Türk devrim tarihi kürsüsü başkanlığını görevinden kendi isteği ile emekliye ayrıldı. 1985 yılında Ankara'da yaşama veda etti. •

Sirin

DORUKLARINDA

Yazan: SABRİ KEMAL

Çocukluk yılları babası subay olduğu için Anadolu'da geçti 1925 doğumlu M.Sunullah Arısoy'un...

1935 yılında Diyarbakır Süleyman Nazif İlkokulu'nu bitirdi. Ortaokulun birinci

sınıfını Balıkesir'de, ikinci sınıfını Bursa'da okudu. 1939'da İstanbul Üsküdar I. Ortaokulu'nu bitirdikten sonra ailevi nedenlerle Haydarpaşa Lisesi'ndeki eğitimini yarım bırakarak çalışmak zorunda kaldı ve lise eğitimini sonradan tamamladı. 1942 yılında Balıkesir'de İktisat Vekâleti Garp Linyitleri Mıntıkası İş Mükellefiyeti Takip Müdürlüğünde daktilo olarak başladığı çalışma yaşamı boyunca çeşitli kurumlarda değişik görevlerde bulundu ve Sümerbank dergisinin genel yayın yönetmenliği üstlendiği Ankara Sümerbank Satın alma Müdürlüğü'nde Ticaret Şefi iken ayrılıp bir süre öğretmenlik yaptı.

M. Sunullah Arısoy

Emekli olduktan sonra da Türk Tarih Kurumu Basımevinde müdür yardımcısı olarak çalıştı. 1953 yılında Cahit Sıtkı Tarancı'nın başkanlığında Suat Taşer, Avni Dökmeci, Zihni Haznedaroğlu gibi bir grup arkadaşıyla Türk Edebiyatçılar Derneğini kurdu. 15 yıl boyunca da kurucuları arasında yer aldığı Ankara Sanatseverler Derneği'nin başkanlığını yaptı. Oyuncu olarak Ankara Meydan Sahnesi'ne katıldı. Türk Dil Kurumunda tanıtma kolu başkanlığı, Türk Dili dergisinde yazı kurulu üyeliği yaptı. Ankara Radyosu ve Televizyonu'nda bir çok program da sunucu olarak görev aldı. "Vasiyet" adlı ilk şiiri 1941 yılında yayımlandı. İlk nesir yazısı, Balıkesir Postası gazetesinde çıktı. Şiir ve yazıları Dost, Türk Dili, Varlık, Pazar Postası ve Akis dergilerinde yayımlandı. Ulus gazetesinde köşe yazarlığı yaptı. Öz Türkçecilik akımına bağlı kalarak doğru, düzgün, yalın, sade ve açık anlaşılır şiirlerinde genellikle aşk, yalnızlık, mutluluk, kardeşlik, barış, tabiatın güzellikleri, Anadolu güzellemesi, köylülerin sorunları, Atatürk gibi hem bireysel hem de toplumsal sorunları ele aldı.. Atatürk konusunu en özgün boyutlarıyla işleyen şairlerden biri olan, 1969-1979 yılları arasında Ankara Radyosu'nda çalışırken 12 Eylül 1980 darbesinden sonra görevine son verilen M.Sunullah Arısoy, 19 Aralık 1989'da Kuşadası'nda aramızdan ayrıldı. •

Sabah

Sabahı etmek zor
Bitmiyor ki bu geceler;
Çocukların bünyesi içindir,
anladım
Vaktin sıkıcı uzunluğu.
Ya biz, bu uzun vakt-içinde
Karanlığında gecelerin
Nasıl yaşarız?
Bütün yeryüzü, bütün gökyüzü
En namuslu vaktini yaşar
sabahları.
Aydınlıkla yıkanır
Sabahtır affeden
Geceler boyu hayasızca işlenen
Fenalık ve günahları.
Ağaçlar kırdı, dağda, şehirde
Sabahları alımlıdır.
Yeşiline gönül verdiğimiz çimen
Koklayıp koklayıp da sevdiğimiz
Çiçeklerin her çeşidi.
Sabahları şebnemlidir
Hava sabahları saf
Biz, sabahları namuslu ve iyi.
Sabah olmalı, hep sabah kalmalı
Yeryüzü, iffetli bir gül kuru su
ışığında
Bütün yaratıkları dünyanın
Sabahla sağ
Sabahlı dinç
Kardeş muhabbetleriyle selamlar
birbirini.
Sabahın serinliği
Dalgalanmalı daima
Geniş ufuklarında dünyanın
Barış ve hürlüğün tek ümidi.

**

Can Gülleri

Gökte yıldızlar kırpışır, de ki üşür
Ceylan yüreğim benim, hop eder
durur

Avcıdan değil benim korktuğum,
deliden

Yol ortası can gülleri öpüşür

**

Diyemezsin

Her doğan gün ne getirir,
Bir yenisini mi hüznün?
Bilemezsin.
Gök, mavidir, güzeldir,
Gün ışıklı işveli...
Yüreciğin oynar yerinden,
Koşasın gelir, uçasın gelir.
Gelir gelmesine ya...
Gel gör ki bir gün olsun,
Gülemezsin...
Bakarsın gözlerine,
Gözlerin yeşiline,
Yeşilin en güzeline
Harelisine...
Kimıldar içinde arzular,
Bir ışıktır, yanıp söner
Yanıp söner,
Kimıldeşir arzular da,
Gözlerin yeşiline,
Yeşilin en güzeline,
Sevdiğim diyemezsin.

**

Öyle Bir Yolcu

Yorgun bir yolcu
Güneye doğru
Güz güneşi altında
Biraz eskimiş
Kimi yeri unutulmuş
Hüzünlü bir şarkı gibi
Acıları suskunlukla sırtlamış
Göğüslemiş nice savaşçıları
Yürüyordu.
Gördüm
Yorgun bir güzeldi
Gülümserken
Ve yürürken

Ve bakarken
Ve içerken
(Ne güzel içiyordu
Şiir yazıyordu sanki)
Ve hiç konuşmazken
Sanki unutmuş.
Sabah erden
Yanan gökyüzüne baktı
Suskun gülümsedi
Dağlarda arandı
Gözleri
Suskun gülümsedi.
Ormanın neftiliğinde
Ve dağ başlarında
Derindi yitiriverecekti
Gözleri
Suskun gülümsedi.
Tavukları sevdi gözleri
Horozlara göz kırptı
Suskun gülümsedi.
Güneşi avuçlarca
Uzandı elleri
Mavilere bulandı
Suskun gülümsedi.
Yürüdü gitti
Gördüm
Bağışlayan gözleri
Kaldı ardında.
Yollar uzayıp gidiyordu
Yollarda yorgun bir yolcu
Görüntüsü gittikçe küçülüyordu
Da izlenimi büyüyordu
Gibime geldi.
Baktım
Yanımda yöremde
Bir büyük boşluk
Almış götürmüş birileri
Birileri bir şeyleri
Diyelim
Sızısını yüreğimin
Acımı, tutkumu, sevimi

Her bir şeyimi.
Biliyorum
Onu amacı iyilikti
Ondan aldı yükümü
Ama ben
Nasıl yaşarım şimdi
Böyle acısız, savaşımsız
Tutkusuz, sevisiz.
Bir sızı mı ki
İnceden ve derinden
Unutmak isterken
Ardından iz süren.
**

Anladım da

Geceleri yoksun
Yatağım boş
Sabahları da
Anladım da
Yüreğimden
Niye çıkıyorsun

Sen Bizi Bağışlama
varıp anıtına
saygı duranlar,
bilirsin sencil değil.
överek yitirdiler seni.
biçimsel sınırlamalarla
tutsak,
anlamsız,kalıplaşmış
kahraman ettiler.
ve sonra
güle oynaya
adını...
anlamına basa basa
ne yaptınsa
sevgili mustafa kemal,
ne işaretledinse
sevgili gazi paşa,
ne düşledinse
sevgili atatürk
tümünü

acımasızca yıkıp attılar...
hem de adını
ana ana
sen bizi bağışlama!

**

**

Unutmadım

Ben o dağları
Senin doğup davar güttüğün
Senin yıllar yılı haldaş olduğun
Ben o dağları
Unutmadım.

Kuyu suyuyla yunmuş avluların
Taş serinliği
İçe dönük, utangaç gelinlik
kızların
Alyanak, süzgün ve çıplak ayak
Dolaştıkları, loş avluları
Unutmadım.

İkinci, akşam, yatsı ezanlarının
Suskun dinlendiği
Körpe yüreklere ağırlık
Ve ışıkıntısı veren
Kandille aydınlatılmış
O esmer havaları, dinginliği
O ürperten karanlığı
O çoban köpeklerinin ulumalarını
Unutmadım. •

Gerçek bir ütopya: Savaşmadan gelişen antik uygarlık

Yazan: DENİZ BENER

İndus Uygarlığı 700 yıl boyunca zırhlar, silahlar, eşitsizlik ya da imtiyaz olmaksızın gelişim göstererek, yerküre üzerinde cennetvari bir düzenin nasıl kurulabileceğinin örneğini oluşturdu.

Sağduyulu bir biçimde yönetilen

barışsever bir Atlantik adasını gözünüzde canlandırın. Bu ada üzerinde kurulu 54 kent, yaşamı boyunca görev yapmak üzere seçilmiş bir prens ve eğitilmiş yetkililer tarafından yönetiliyor. Savaş tamamen ortadan kaldırılmış olmasa

da, yalnızca son çare olarak ona başvurulmaktadır. İnsanlar dövüşmeyi övünülecek bir şey olarak görmemektedir ve düşmanlarını öldürmekten tutsak etmeyi tercih etmektedirler. Bu, Thomas More'un tam 500 yıl önce yazdığı kurgusal eserinde anlattığı; pagan, komünist ve barış yanlısı dünyaya adını veren Ütopya'dır.

More'un kitabının hayal gücümüz üzerinde –özellikle de ütöpik bilim kurgu sayesinde ciddi bir etkisi oldu. Fakat More'un çizdiği dünya, bugünün otokrasi, fanatizm ve terörizm dünyasında,

Savaşma içgüdüğü, eski Mezopotamya'dan Britanya İmparatorluğu'na kadar geçen beş bin yıllık dönemde neredeyse her uygarlıkta itici bir güç olmuştur.

günümüz gerçeklerinden oldukça uzak görünüyor. Doğrusunu söylemek gerekirse, More'un gerçek niyetinin ne olduğu konusundaki tartışmalar da devam ediyor. More, eserinin ismi olarak belirlediği “Ütopya” ifadesini, Eski Yunan'da olmayan yer anlamına gelen “ou-topos” ile iyi yer anlamına gelen “eu-topos”u kullanarak, kelime oyunuyla türetmiştir. More, ideal bir toplum tasarımı mı öneriyordu yoksa yaşadığı dönemin kalıtsal monarşilerinin çıkarıcılığını, açgözlülüğünü ve askeri

istisamarlarını mı hicvediyordu?

Herkesin hemfikir olduğu tek nokta ise ütopyanın hiç var olmadığı. Geniş insan toplulukları, baskıyla yönetilmeye yatkındır. Savaşma içgüdüğü, eski Mezopotamya'dan Britanya İmparatorluğu'na kadar geçen beş bin yıllık dönemde neredeyse her uygarlıkta itici bir güç olmuştur.

Ya da gerçekten olmuş mudur? Gizemli ve antik bir toplum, bunun doğru olmadığını ortaya koyuyor. İndus Vadisi Uygarlığı, dört büyük erken uygarlığın en esrarengiz olanıdır. Fakat Mezopotamya,

Antik Mısır ve Antik Çin savaşmakla övünürken, İndus Vadisi Uygarlığı'nda bu yoktu. İndus Uygarlığı, işlevsel bir ütopya mıydı? Eğer öyleydiyse, varlığını nasıl sürdürdü ve niçin sonunda yok olup gitti?

İndus Uygarlığı, M.Ö 2600-1900 yılları arasında öne çıktı. Bu uygarlığa ait binden fazla yerleşim yeri bulundu. Bu yerleşim yerleri ise günümüzde Pakistan, Hindistan ve Afganistan sınırları içerisinde olan 800 bin kilometrekarelik bir alana yayılmış durumdadır. Bu kalıntılar ancak 1920'lerde keşfedildi. İndus Uygarlığı günümüzde Hint uygarlığının başlangıcı ve Hinduizm'in de muhtemel kökeni olarak kabul edilir.

Şimdiye dek ulaşılan tüm bilgiler İndus Uygarlığı'nın zengin,

gelişmiş ve tarihin en önemli toplumlarından birisi olduğuna işaret etmektedir. Bu uygarlığın Arap Denizi üzerinden sağladığı güçlü bir deniz ticareti söz konusuydu ve arkeologlar Ur ve Akkad gibi Mezopotamya kentlerinde, İndus Vadisi'nde yapılmış bazı nesnelere buldular. Dünyanın bilinen en eski tuvaletleri ile birlikte "Büyük Hamam" olarak adlandırılan etkileyici bir tuğla su sarnıcını da kapsayan son derece modern nitelikteki kanalizasyon sistemi ve sokak planlaması, en büyük iki İndus kenti olan Harappa ve Mohenjo-daro'nun övünç kaynağı olmuştur.

İndus toplumunda esnaf, alım satım işleri için blok taş ağırlıklar ve mücevherat için de hassas biçimde delinmiş, uzun akik boncuklar yapmışlardır. Kazılarda binlerce küçük mühür taşı da bulunmuştur. Bu mühür taşlarını boyunlarında taşıyan tüccarlar, kilden yapılmış etiketlere bu taşları basarak adlarını damgalarlardı.

İndus Uygarlığı'nın diğer bazı yönleri daha da şaşırtıcıdır. Ana kentlerde savunma amaçlı inşa edilmiş yapı izleri yoktur. Hayvan avlamak için tasarlanmış bıçak, mızrak ve oklar dışında hiçbir zırh ve askeri silah bulunamamıştır. Bu bölgede daha sonradan yaygınlaşan ve hücum akınlarının vazgeçilmez niteliğindeki bir hayvan olan

İndus Uygarlığı'na ait bir mühür taşı.

atın izlerine de rastlanmamıştır. Yaklaşık bir yüzyıl süren kazılarda arkeologlar insanların dövuştüğü bir sahnenin yer aldığı yalnızca tek bir tasvir ortaya çıkardılar. Ve bu tasvir de, keçi boynuzlarına ve kaplan bedenine sahip bir kadın tanrıçayı gösteren kısmen efsanevi bir sahneydi.

Dikkat çekici kraliyet sarayları ve büyük tapınaklar, kralların ve diğer yöneticilerin anıtsal tasvirleri hiç yoktur. Zengin ve fakirlerin evleri arasında çok fazla fark olmadığı gibi, gömülmüş iskeletlerin kemiklerinde birbirinden farklı beslenme biçimlerine ve köleliğe dair herhangi bir iz de rastlanmamıştır. Bütün bunlar, Mezopotamya'nın zigguratları ve Eski Mısır'ın firavunları ile tam bir tezat oluşturuyor.

Londra'daki Britanya Müzesi'nin eski yöneticisi Neil MacGregor, "Bu büyük İndus

İndus Uygarlığı'na ait buluntulardan, insanların dövüşmesini betimleyen tek tasvir.

kentlerinden geriye kalanlar bize savaş halinde olmuş ya da savaşla tehdit edilmiş bir toplum bulguları sunmuyor.” diyor ve İndus halkının, şiddetin ya da bireysel gücün tek bir noktada toplanmasının benimsemediği yeni bir kentsel uygarlık modeli ortaya koyduğunu savunuyor: “Bu İndus kentlerini, erken bir kentsel ütopya olarak görmek abartılı mı olur?”

Bazıları ise savaş ya da çatışmaya dair hiçbir iz olmasını inandırıcı bulmuyor. Harvard Üniversitesi'ne bağlı Peabody Müzesi'nden Richard Meadow, “Az ya da çok çatışma izine rastlanmamış bir toplum hiç olmamıştı.” diyor. Meadow, bıçak, mızrak gibi aletlerin hayvan avlamada kullanıldığı gibi, insanlar üzerinde de kullanılmış olabileceğini savunuyor. Ve son derece kanlı savaşlar, kurban etme ve işkence öykülerini ortaya koyan hiyeroglifler çözülene kadar Antik Maya Uygarlığı'nın da bir

zamanlar fevkalade barışçıl olduğunun düşünüldüğüne dikkat çekiyor. İndus betiği çözülebildiğinde neyi ortaya çıkaracağını kim bilebilir? Yine de Maya Uygarlığı'nın bile bazı kentlerinin etrafında savunma amaçlı yapılar

ve savaşçı kralların yaygın tasvirleri vardı. Bu nedenle Meadow'un görüşleri azınlıkta kalmaktadır.

Büyük toplumların pek çoğu hukuk kurallarını uygulayabilmek için merkezi hükümetlere gereksinim duymaktadır. Yine bir yöneticiyi tasvir ettiği tahmin edilen bir İndus heykeli ise gözleri kısmen kapalı, üzerinde bir örtü bulunan ve sakallı bir adamın meditatif bir büstü biçimindedir. Genellikle “Keşiş Kral” olarak adlandırılır. Çünkü Budist rahipler ve Hint keşişleri gibi sol omzunu kapatan bir örtü giyiyordu. Ve bu örtünün üzerinde de Mezopotamya rahipleri tarafından takılan yonca motifi vardı. Keşiş kralın kimliği ise aslında tamamen belirsizdir.

Bununla birlikte İndus Vadisi'ndeki büyük mühendislik projeleri, işgücü sağlamak, harekete geçirmek ve yönetmek için bazı rehber yetkililerin var olduğunu

akla getirecektir. Örneğin, birçok kentin altında uzanan çok geniş taş platformlar vardır. Bu platformlar binaları ve sokakları, İndus Nehri'nin taşkın seviyesinin üzerine yükseltmek için inşa edildi. Mohenjo-daro'daki temel platform 200 metre genişliğinde, 400 metre uzunluğunda ve 5 metre yüksekliktedir. Pennsylvania Üniversitesi'nden Gregory Possehl, bu yapıyı inşa etmenin bir yıldan fazla zaman ve 10 bin işçi gerektireceğini hesapladı. Bu da işçilerin yönlendirilmesi için bir tür merkezi otorite gerektirirdi. Elbette Thomas More da Ütopya'sında köleliği hesaba katmıştı. Belki bu kurgusal dünya ile gerçek dünya arasındaki bir benzerlik budur.

Çok geniş bir alana yayılmış ticari ağlar da merkezi otoritenin bir diğer göstergesidir. Lapis lazuli taşı, Shortugai ticaret merkezine yakın bir yerde çıkarılıyordu. Eşyalar hiç kuşku yok ki İndus Nehri ve nehrin kolları üzerinden, bir kısım da karayoluyla taşınıyordu. Böylesi ağlar, yerleşim yerleri arasında ana bağlantı yolları olmaksızın geliştirilip işletilemezdi. Muhtemelen merkezi vergilendirmeyle yönetilerek devamlılığı korunmuş ve ayrıca merkezi otorite, uzun mesafeli ticari anlaşmaların geçerliliğini sağlamak için bir tür düzenleyici sistem kurmuş olmalıdır.

Bu uygarlığın alım satım işleri için kullandığı taş ağırlıklar da,

İndus Vadisi'nin her yerinde bir standart haline getirildi ve kuşkusuz çok işlevsel bir biçimde kullanıldı. Bu sistem, İndus Vadisi Uygarlığı yok olduktan sonra da kullanılmaya devam etti. Böylesine varlıklı bir toplumun saldıran işgalcilere kurban gitmeden ya da dahili diktatörler tarafından kuşatılmadan yüzyıllar boyunca ayakta kalması akıl almaz görünüyor. Ki bu dönemlerde Eski Mısır'da Ramses, Babil'de Hammurabi gibi yöneticiler hüküm sürüyorlardı. Bu nasıl mümkün olabildi?

İndus lideri "Keşiş Kral" büstü, bu uygarlıktan kalan tek yönetici tasviridir.

Bu sorunun yanıtı kısmen coğrafi kaderle ilintili gibi görünüyor. İndus Uygarlığı, nehir düzlüklerinden ve kıyılardan dağ ve tepelere uzanan geniş topraklara sahipti. Mısır'da Nil Nehri'nin kestirilemeyen yıllık su seviyesinin

Mohenjo-daro, İndus Vadisi Uygarlığı'nın en büyük yerleşimlerinden biridir.

aksine, İndus Nehri'nin güçlü suyu yıl boyunca nehir yatağı ve dört ana kolunda çağlıyordu. Kereste, yarı değerli taşlar, bakır ve diğer madenler de dahil olmak üzere, sahip oldukları hammadde bol miktarda idi. Kışın rüzgar ve fırtına, yazın da muson ikliminden kaynaklanan iki yeşerim mevsimi yaşanması, bol miktarda besin anlamına geliyordu. Mısır ve Mezopotamya bu coğrafi özelliklere kıyasla çok şanslı sayılmazdı.

Sonuç olarak, İndus toplumunun yabancı toprakları işgal etmesini gerektirecek hiçbir ekonomik nedeni yoktu, bu yüzden de militarist liderlere ihtiyaç duyulmuyordu. Dış işgalcilere gelince,

İndus toplumunun yabancı toprakları işgal etmesini gerektirecek hiçbir ekonomik nedeni yoktu, bu yüzden de militarist liderlere ihtiyaç duyulmuyordu.

Arap Denizi kıyısından saldırıya maruz kalabilirdi. Kuvvetlendirilmiş yerleşimlere de burada rastlanması muhtemelen tesadüf değildi.

bir saldırı isteğinin olabilmesi düşük bir ihtimaldir.

Öyleyse sonuç olarak İndus Uygarlığı'na ne oldu? 1920'lerin sonunda Mohenjo-daro'da, görünüşe göre kentten kaçmak istedikleri sırada yakalanmış 14 kişiye ait iskeletler bulundu. Bu keşif, Orta Asya'dan gelen göçmenlerin İndus toplumuna saldırdığı ve bu

İndus Uygarlığı'na saldırması muhtemel adaylar kimlerdi? Mehrgarh ve Sutkagen-dor'daki İndus yerleşimlerinden hareketle, İndus Uygarlığı'nın Batı ile siyasi ve ticari ilişkileri iyiydi. Shortugai'deki yerleşimlere bakılırsa, aynı durum kuzey ve kuzey batı için de geçerliydi. Doğuda Racastan bölgesinde ise soğuk ve seyrek nüfuslu Tar Çölü ve Aravalli Dağları yer alıyordu. İndus toplumu yalnızca güneyden yani

Uzak mesafedeki Mezopotamya'dan olası bir saldırı durumuna gelince, İndus toplumuyla yapılan ticaretin değeri ve Mezopotamyalı liderlerin iç savaşlarla uğraştıkları gerçekleri göz önüne alındığında, böylesi

uygarlığın çöküşünü başlattığı teorilerini beraberinde getirdi. Yani bu görüşe göre, yedi yüz yıl boyunca gelişim gösteren barış yanlısı İndus toplumu, şiddet dolu bir sonla karşı karşıya kalmıştı. Fakat 1980’lerde yapılan araştırmalar bu insanların bir katliamdan ziyade sıtma ya da diğer hastalıklar sonucu öldüğünü ortaya koydu.

Orta Asya’dan M.Ö 1900 ile 1500 arasında başlayan büyük ölçekli göçlerin İndus Uygarlığı’nın sonunun gelmesinde rol oynadığı düşünülmekle birlikte, bu uygarlığın yıkılmasında çevresel etkenler de pay sahibi olabilir. Bu anlamda, diğer pek çok uygarlığın çökmesinde de etken olan iklim değişikliği ele alındı. Arkeolojik kayıtlar, muson ikliminin etkisinin M.Ö 2100 civarında azaldığına işaret ediyor. Ve İndus Nehri ile nehrin kollarının akışının değiştiğine dair güçlü bulgulara da rastlandı. Bu değişim, Mohenjo-daro’ya yönelik bir sel tehdidini beraberinde getirmiş ve sonuç olarak kentin terk edilmesine yol açmış olabilir. Bütün bunlar da Himalayalar’daki tektonik faaliyet tarafından tetiklenebilirdi. Çünkü burası bir deprem bölgesidir ve M.Ö 2200 yılında meydana gelen bir deprem Dholavira’daki bir İndus yerleşimine zarar vermiştir. İndus Uygarlığı’nın çöküşünde hem çevre hem de insan faktörlerinin birbiri ardına etkili olmuş olması kuvvetli ihtimaldir.

Hindistan’ın önde gelen bilim adamlarından biri olan Irvatham

Mahadevan’a göre, İndus Uygarlığı’nı bu kadar özel şey pekala onun sonunu da getirmiş olabilir: “Bu uygarlık hem doğal nedenler hem de muhtemelen bu insanları birbirine bağlayan ideolojinin başarısızlığından dolayı zayıflayarak çökmüş gibi görünüyor.” Bu görüşe Gregory Possehl de katılıyor: “İndus ideolojisi neticede kusurluydu. İndus toplumunu İndus toplumu yapan onların ideolojisiydi. Fakat bu aynı zamanda onların yok olma sebebini de ortaya çıkarmış olabilir.”

Possehl’in bakış açısına göre, bu uygarlığın çatışmasızlığı ve askersizliği benimsemesi M.Ö 2600’den önceki asıl büyümesini destekledi ve Mezopotamya, Mısır ile Çin’e kıyasla bu gelişmenin daha kısa sürede gerçekleşmesini sağladı. Fakat M.Ö 1900’den sonra da uygarlığın düşüşünü hızlandırdı. İndus eşitlikçiliği ve barışseverliği bir süre için kazanç sağlasa da, değişim karşısında durgunluğa ve durağanlığa yol açtı. Kuşkusuz Possehl’in varsayımını doğrulamak ya da reddetmek için sınırlı bulgulara sahibiz. Öyle görünüyor ki, İndus betiği çözülene dek bu konu aydınlanmayacak. Onun çözülebilmemesi ise hem savaşın bir uygarlığın ayakta kalması için hayati öneme sahip olup olmadığına hem de Ütopya’nın gerçekte “bir yer” olup olmadığına ışık tutacak. •

Çeviri kaynağı yazı: The real utopia: This ancient civilisation thrived without war, Andrew Robinson, New Scientist 14 Eylül 2016

Lüksün Gizli Tehlikesi

Bir Roma ziyafeti (J. Paul Getty Müzesi)

Romalı yazar Tacitus Roma İmparatorluğu'nun, fethedilen halkların iyi yaşam ve lükse alıştırılarak köleleştirilmesiyle kurulduğunu savunuyordu.

Yazan: SABRİYE AŞIR

Günümüzde teknoloji de günlük yaşamlarımız için öylesine gerekli hale geldi ki, onun kölesi haline gelmekten kurtulmak imkânsız gibi görünüyor. Tıpkı her lüks gibi, insanoğlunun içine düştüğü kafeslerden birisi...

Herhangi bir şeye bağımlı olmak, o şeyin sizin üzerinizde güç sahibi olmasına olanak sağlar. Bir kişiye ya da bir şeye gereksinim duymak, iyisiyle kötü-süyle kendinizi sınırlamanızdır.

Philippa sosyal medyadan tamamen kopmak istediğine karar verdi. Sosyal medyanın ne denli bağımlılık yapıcı olduğundan endişe duyuyor ve ayrıca bunun kendisine hiçbir yarar sağlamadığını düşünüyor. Fakat

Herhangi bir şeye bağımlı olmak, o şeyin sizin üzerinizde güç sahibi olmasına olanak sağlar.

eğer sosyal medyadan uzaklaşırsa, Güney Afrika'daki teyzesiyle nasıl konuşacak? Çektiği fotoğrafları ne yapacak? Bir buluşma organize etmek istediğinde bunu nasıl duyuracak?

Trevor ülkeyi terk etmek istiyor. Hükümete güven duymuyor, içinde yaşadığı topluluktan hoşnut değil ve iklimi bile sevmiyor. Fakat ülkesinde iyi bir sağlık hizmeti alabiliyor. Televizyon yayınlarını seviyor. Ayrıca yollardan da memnun.

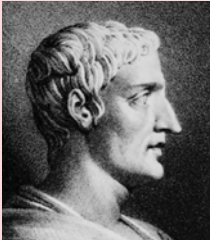
Philippa ve Trevor, lüksün, teknolojinin ve kolay yaşamın bizi nasıl tuzağa düşürdüğünün ya da kapana kısırdığının iki örneği. Bu iki örnek, pek çok yönden modern ve kendimizi bulabileceğimiz iki olgu olmasına karşın, aslında olguların kökeni Romalı yazar Tacitus'a kadar uzanır. Medeniyetin tuzaklarının bizi köleleştirdiği fikridir bu. Nasıl oldu da farkında bile olmadan, faydalı olduğunu ve bize zaman kazandırdığını düşündüğümüz şeyler bizim için asla vazgeçilmez hale geldi?

Roma ordusu, dünyanın gelmiş geçmiş en etkili ve başarılı askeri

güçlerinden birisiydi. Açık arazide lejyonları yenmek neredeyse imkansızdı. Fakat Roma İmparatorluğu, askeri deha ve kılıçların gücüyle inşa edilmedi. Lejyonların gücü bir halkı fethetmeye yetiyordu fakat onlara boyun eğdirmeye değil. Fethedilen halklara boyun eğdiren lüks ve kolay yaşam arzusuydu.

Tacitus, Britanların zincirlerle değil, iyi şarap ve seçkin akşam yemeği ziyafetlerine düşkünlükleri dolayısıyla köleleştirildiklerini yazdı. Britanya Valisi Agricola, Britanya'daki saldırgan kabileleri Roma'nın köleliği için sıcak banyolar, togalar ve Roma eğitimi gibi hoş öğelerle sakinleştirmeye çalıştı. Tacitus şöyle yazıyordu: "Saf Britanlar bu şeyleri 'uygarlık' olarak tanımladılar, oysa bunlar onların köleleştirilmelerinin bir parçasıydı."

Savaş boyalarını sürüp haykıran cengaverler, gönenç ve konfor sayesinde, kibar ve sakin sivilere dönüşmüşlerdi! (Tacitus'un yazdıklarında abartılı noktalar da bulunabileceğini, Britanya'nın hiçbir zaman Roma

Romalı tarihçi Tacitus o günleri şöyle anlatır:

"Böylece bizim giyinme biçimimiz bile moda oldu. Britanlar yavaş yavaş kötü alışkanlıklarımızın büyümesine de kapıldılar. Revnaklardan, hamamlardan, süslü şölen salonlarından çıkmaz oldular. Bu, onların tutsaklığını sürdürmek için düşünülmüş bir eylemdi. Okuması yazması olmayanlar, olana 'uygarlık' adını veriyorlardı."

(Salah Birsal, *Kurutulmuş Felsefe Bahçesi* s.17-18)

Yeni bir teknoloji ya da hizmet, başlangıçta bir lükstür. Sonra öylesine yaygınlaşır ve gerekli kabul edilir ki, onunla tanışmadan önceki yaşamımıza geri dönemeyiz.

İmparatorluğu'yla Fransa veya İspanya kadar uyumlu olmadığını not etmekte de yarar var.)

İnsanları kazanmak için lüksün kullanılması, tarihsel bir taktiktir. Çin'le ticaret açığını kapatmak isteyen Britanya İmparatorluğu, Çin'i (Hindistan'dan getirdikleri) ucuz afyonla doldurdu. Lüks uyuşturucu bir bağımlılık haline geldi ve İngilizler bu ucuz afyonu Çin'den porselen, çay ve ipek alarak takas ettiler.

Soğuk Savaş da lüks sayesinde kazanıldı. Ucuz Amerikan buzdolapları ve televizyonları kaçınılmaz bir biçimde SSCB'ye girmeye başladığında, Sovyetler böylesi bir zenginlikle karşılaşmayı beklemiyordu. Blok ülkeleri bu "lüks" ürünleri bir

süre sonra gerekli-vazgeçilmez görmeye başladılar ve bunları yalnızca ABD verebilirdi!

Bugün kendimizi bulabileceğimiz örnek ise Big Tech* ile olan ilişkimizdir. Facebook, Apple ve Google gibi şirketler, yavaş ve emin adımlarla yaşamlarımızı algoritmalarına ve platformlarına bağlıyorlar. Sosyal medya kasıtlı olarak bağımlılık yapacak şekilde

düzenlenmiş ve tasarlanmıştır. Bulut tabanlı depolama gibi zamandan veya paradan tasarruf sağlayan hizmetler öylesine evrensel hale geldi ki, geriye dönmek imkânsız hale geliyor. Ve artık o kadar çok şifremiz var ki, bazılarını hatırlamamız mümkün olmuyor. Yine teknoloji-den yardım umuyor, telefonlarımızın ya da uygulamalarımızın bizim için şifreler üretmesine ve onları saklamasına izin veriyoruz.

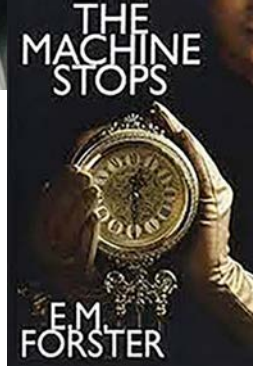
Yeni bir teknoloji ya da hizmet, başlangıçta bir lükstür. Sonra öylesine yaygınlaşır ve gerekli kabul edilir ki, onunla tanışmadan önceki yaşamımıza geri dönemeyiz. Yani "istek" artık "ihtiyaç" haline gelir ve arz da "vazgeçilmez" haline...

E. M. Forster ve kitabı

E. M. Forster'ın novellası "Makine Durur"-da, yaşamın tüm gerekliliklerinin bir makine tarafından sağlandığı bir dünya anlatılıyor.

Yemek, müzik, giysiler, banyo, edebiyat ve arkadaşlarla iletişim kurmak için düğmeler var. Bu bilimkurgu öykününün ne denli ileriye gören bir eser olduğu açık değil mi?

Bugün Uber, Skype, Hello Fresh ve Amazon Prime kullanıyoruz. Arkadaşlarımız ve ailemiz de "makinenin" diğer ucunda.

Teknolojiyi her ne kadar özgürleştirici olarak görmüş olsak da, bizi kapana kıştırdığı gerçeğini yadsıyamayız. Tacitus'un anlatımıyla, "bir zamanlar lüks olarak gördüğümüz şeylerin kölesi" haline geldik. Ve yaşamlarımıza şöyle bir dönüp bakarken, bu zincirlerimizi mutlu bir şekilde takmayı seçebilir ya da onları atmak için zorlu bir yolculuğa çıkma-ya cesaret edebiliriz. •

(*) Big Tech: Amerika Birleşik Devletleri'ndeki bilgi teknolojileri sektörünün en büyük beş şirketi

Çeviri kaynağı yazı: "Lessons from the Roman Empire about the danger of luxury", Jonny Thomson, 9 Nisan 2021, bigthink.com

Dünyanın bilinen ilk müşteri şikâyeti

Hem resmi hem de kişisel mektupları içeren binlerce Mezopotamya tableti arasındaki bir örnek, tarihte kaydedilen ilk müşteri şikâyeti ve kötü giden bir iş ilişkisinin kanıtı olarak öne çıkıyor: Yaklaşık 4 bin yıl önce Nanni adlı bir kişi, son zamanlardaki bakır sevkiyatı konusunda tüccar Ea-nasir'a hoşnutsuzluğunu dile getiriyor: "Bana 'Gimil-Sin gelince ona kaliteli bakır külçeler vereceğim' demiştin. Sonra gittin fakat bana söz verdiğin şeyi yapmadın. İyi olmayan külçeleri temsilcim Sit-Sin'in önüne koydun ve 'Almak istiyorsan al, almak istemiyorsan git' dedin. Beni ne sanıyorsun da böyle hor görüyorsun? Şunu bil ki bundan sonra senden kaliteli olmayan hiçbir bakır kabul etmeyeceğim. Bundan sonra külçeleri kendi avlumda tek tek seçerek alacağım ve sana karşı reddetme hakkımı kullanacağım. Çünkü sen beni hor gördün."

Hazırlayan: Op. Dr. Murat Molu

SUDOKU

		2		3	1	4		
5		4			7	6		
	3	1	6		4	2		
9	1	5				3	7	
7	6		1	8				4
	2	8				5		
			7	5		1		
					6	8	3	2
3	4	6		1			9	

Sudoku Yapamayanlar İçin

9		2	5			8		1
	1	3				5		
4		7					3	6
		8			7	1		2
				2	6	3	9	
			3	8				4
	2		6					3
	7		2		3			

Sudokusuz Yapamayanlar İçin

Neden Hiçkırırız?

Yazan: DENİZ BENER

Charles Osborne, 1922’de üstüne bir yaban domuzu düşünce, hiçkırımaya başladı. 68 yıl boyunca hiçkırıktan kurtulamadı. Ve şu anda Guinness’te en uzun süren hiçkırık rekorunun sahibi. Bu arada, Floridalı genç kız Jennifer Mee, 2007’de dört haftadan uzun süre boyunca dakikada 50 hiçkırık ile en sık hiçkırık rekorunun sahibi olabilir.

Peki neden hiçkırırız?

Doktorlar hiçkırıkların genellikle mideyi geren bir uyararı, mesela hava

yutmak ve ya çok hızlı yemek ya da içmek gibi şeylerin takip ettiğini söylüyor. Diğerleri ise hiçkırıkları yoğun duygularla veya onlara karşı birer tepki ile ilişkilendiriyorlar. Gülmek, ağlamak, endişelenmek ya da heyecanlanmak gibi...

Hiçkırık rekorunun sahibi Charles Osborne

Hıçkırdığımızda neler oluyor?

Her şey, istemsiz bir spazm ve ya diyaframın ani kasılmasıyla başlıyor. Nefes almak için kullandığımız akciğerlerimiz altındaki kubbe şeklindeki büyük kas... Bunu neredeyse hemen ses tellerimizin ani kapanması takip ediyor. Ve aralarındaki boşluk da kapanıyor. Ki bu boşluğa gırtlak deniliyor. Diyaframın hareketi aniden hava alma işlemini başlatıyor ama ses tellerimizin kapanmış olması, havanın gırtlakımıza girmesini ve akciğerlerimize ulaşmasını engelliyor. Aynı zamanda kendine özgü “hık” sesini oluşturuyor.

Bugüne dek öğrendiklerimize bakılırsa, hıçkırığın bilinen bir fonksiyonu yok. Hiçbir medikal ya da fizyolojik bir fayda sağlamıyor. Neden birdenbire akciğerlerimize girmesini engellemek için nefes almamız ki?

Anatomik yapılar ya da amacı belli olmayan fizyolojik mekanizmalar, evrimci biyologlara meydan okuyor. Bu gibi mekanizmalar, henüz keşfedilmemiş gizli başka fonksiyonlara mı çalışıyorlar? Yoksa sadece evrim geçmişimizden bize kalan, zamanında önemli işlere yarayan fakat artık bir işe yaramayan kalıntılar mı?

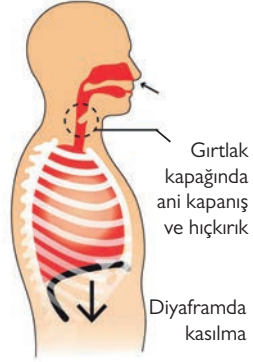
Bir fikre göre, hıçkırıklar insanoğlu var olmadan yıllar önce

ortaya çıktı. Akciğerin evrimleşmesinin sebebinin ilk balıkların, -ki bunların çoğu ılık-durgun ve az oksijenli sulara yaşıyordu, üstlerindeki bol oksijenli havadan yararlanma ihtiyacı olduğu

Normal Nefes

Hıçkırık

düşünüyor. Onların soyundan gelenler karaya çıktıkları zaman, solungaç solunumundan, akciğer solunumuna geçtiler. Bu günümüzde kurbağaların çok daha hızlı yaptıkları; iribaşken solungaç solunumundan, yetişkinen ise akciğer solunumuna geçmeleri

**Bir hipotez,
hıçkırıkların
sudan karaya
geçişin antik
bir kalıntısı
olduğunu
savunuyor.**

gibi bir şey. Bu hipotez, hıçkırıkların sudan karaya geçişin antik bir kalıntısı olduğunu savunuyor. Suyu solungaçlardan geçirebilen, hızlı bir şekilde glottisin kapanmasıyla devam eden ve suyun akciğere girmesini engelleyen bir soluma. Bu, hıçkırığı yaratan nöral modelin yüzergezerlerin solunum yapmalarını sağlayan yapıyla neredeyse özdeş olduğu kanıtı ile desteklenir.

Başka bir grup bilim adamı da bugün bu refleksi hâlâ sürdürmemizin sebebinin aslında önemli bir avantaj sağlamasından dolayı olduğunu söylüyor. Onlar, gerçek hıçkırıkların sadece memelilerde bulunduğunu ve kuşların, kertenkelelerin, kaplumbağaların ya da başka yalnızca hava soluyan hayvanların bunu sürdürmediğine işaret ediyorlar.

Hıçkırıklar, bebeklerde daha doğmadan çok önce başlıyor. Ve küçük çocuklarda, yetişkinlere kıyasla çok daha sık görülüyor. Bunun için onların açıklamaları, memelilere özgü emme eylemini de içeriyor. Antik hıçkırıkların memeliler tarafından adapte edilmesinin sebebi, mideden havayı bir geçirme şeklinde çıkarmak olabilir. Diyaframın ani açılışı mideden hava çıkarırken,

Hıçkırıklar, bebeklerde daha doğmadan çok önce başlıyor. Ve küçük çocuklarda, yetişkinlere kıyasla çok daha sık görülüyor.

glottisin kapanması da sütün akciğerlere girmesini engeller.

Bazen inatçı birkaç hıçkırık durmadan devam eder ve biz de kocakarı yöntemlerini deneriz. Sürekli soğuk su yudumlamak, nefesimizi tutmak, bir kaşık dolusu bal ya da fıstık ezmesi yemek, kese kağıdından nefes almak ya da bir anda korkutulmak... Ne yazık ki, bilim adamları bu yöntemlerin hiçbirinin bir diğerinden daha yararlı olduğunu doğrulayamadı. •

Katolik bir okulun kafeteryasında rahibe elma sepeti üzerine bir not yazar: "Sadece bir tane al, Tanrı seni izliyor."

Küçük bir çocuk ilerdeki kurabiye tepsi üzerine kendi notunu yazar, "İstedğin kadar alabilirsin, Tanrı elmaları izliyor."

En Eski Yerküre, Anadolu'da Yapıldı

Yazan: ZEYNEP ABURAS

Dünyanın küre biçiminde olduğu, MÖ 3. yüzyılda Yunan gökbilimciler tarafından ortaya konulmuş, ilk küre biçimindeki dünya maketinin yapılması da yine aşağı yukarı aynı döneme rastlamıştı. Bilinen ilk dünya küresi Anadolu topraklarında, Bergama'da yapılmıştı. MÖ 2. yüzyılda yaşayan ve Bergama Kütüphanesi'nde yöneticilik de yapan Malluslu Crates'in dünyanın küre biçimindeki ilk maketini yaptığı biliniyor.

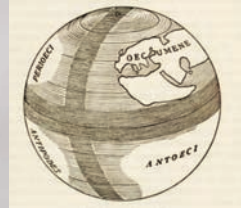
Adana'daki Mallus Antik Kenti'nde doğan Malluslu Crates, yaşamının bir bölümünü Tarsus'ta geçirdikten sonra, Bergama'da yaşamış, dönemin önde gelen dilbilimcilerinden biriydi.

Alman coğrafyacı Martin Behaim'in "Erdapfel" adını verdiği dünya küresi ise, "günümüze ulaşabilen" en eski dünya küresi olma özelliğini taşıyor.

Behaim'in, Kolomb Amerika'ya ulaşmadan çok kısa bir süre önce, 1492'de yaptığı bu dünya küresi, Amerika, Avustralya ve Antartika kıtalarını içermemektedir. •

Martin Behaim'in "Erdapfel" adını verdiği dünya küresi. (flickr/Jeff Nyveen)

Malluslu Crates'in dünya küresi

(Kaynak: Terrestrial and celestial globes, Edward Luther Stevenson, syf 7)

Neler Olmuyor ki Dünyada

Dr. Sezin San Sungunay

Avrupa Birliği'nden İklim Kriziyle Mücadele

Avrupa Birliği'nin iklim kriziyle mücadele çerçevesinde belirlenen sera gazı emisyonlarını azaltma hedefine yönelik çalışmalar sürüyor. AB, iklim değişikliğiyle küresel mücadeleye liderlik etme iddiasıyla duyurduğu Yeşil Anlaşma doğrultusunda 2040'a kadar sera gazı emisyonlarını 1990 seviyesine kıyasla yüzde 90 azaltmayı amaçlıyor. Atmosfere sera gazı salınımını artıran en büyük etkenlerden biri olan toplu

taşımada kullanılan benzinli veya dizel otobüsler, fosil yakıtlarla çalıştırları için karbondioksit, metan ve azot oksitler gibi küresel ısınmaya yol açan sera gazları salınımına neden oluyor. »

Üye ülkeler, şehir içi toplu taşımada elektrikli ve hidrojenle çalışan otobüs filolarına geçişi hızlandırdı. Elektrikli otobüs filolarının 2027'ye kadar tüm Avrupa şehirlerinde kullanılmaya başlanmasıyla sıfır emisyonlu toplu taşımaya geçilmesi bekleniyor. Plan kapsamında ayrıca yenilenebilir enerjinin sektördeki payının yüzde 40'a çıkarılması amaçlanıyor. Bu doğrultuda üye ülkeler rüzgar, güneş ve diğer yenilenebilir enerji projelerine yatırım yapmaya teşvik ediliyor.

2 Kore Yarımadası'nda Balon Gerilimi

Kore Yarımadası'nda gerilim sürüyor. Güney Kore'den yapılan açıklamada Kuzey Kore'nin bir kez daha çöp balonları gönderdiği belirtildi. Yetkililer, halka

balonlara dokunmama ve balonlar görüldüğü zaman güvenlik güçlerine haber verme çağrısı yaptı. İçinde ne olduğu bilinmediği için balona havada müdahale edilmesinin zor olduğu açıklandı.

Balonlardan biri başkent Seul'de bulunan Devlet Başkanlığı Ofisi yerleşkesine indi. Kuzey Kore'nin Mayıs ayından bu yana gönderdiği balonlardan biri ilk kez doğrudan bu bölgeye isabet etti. Balon yere indikten sonra uzman ekipler olaya müdahale etti. Yapılan inceleme sonucunda, balonda taşınan atıkların tehlike içermediği tespit edildi.

Kuzey Kore, Mayıs ayında Güney Koreli aktivistler tarafından propaganda broşürleri taşıyan balonlar gönderilmesine tepki göstermişti. Bu olaya misliyle karşılık verileceğini açıklayan Kuzey Kore, Mayıs sonundan bu yana binlerce çöp dolu balonu Güney Kore'ye göndermişti.

Güney Kore yönetimi ise Kuzey Kore'nin çöp dolu balon göndermesine tepki olarak sınır bölgesine dev hoparlörler kurarak propaganda yayını yapmaya başlamıştı.

3 Orman Yangınları İnsan Beynini Etkiliyor

Amerika Birleşik Devletleri'nden araştırmacılar, hava kirliliğine neden olan etmenler arasında en çok orman yangınından kaynaklı dumanın insan beynini olumsuz etkileyebileceğini tespit

etti. Araştırmacılar, 2009-2019 yılları arasında Güney Kaliforniya’da yaşayan 1.2 milyon yetişkinin sağlık kayıtlarını inceledi. İnsanların 3 yıl süreyle hava kirliliğine neden olan çapı 2,5 mikrometreden küçük ince partikül maddeye ne kadar maruz kaldığını hesaplamak için hava kalitesi verileri kullanıldı.

Bilim insanları orman yangını dumanına maruz kalma yoğunluğundaki her bir mikrogram artışın, demans teşhisi olasılığını yaklaşık yüzde 21 artırdığı gördü. Hava kirliliğine sebep olan diğer faktörlere maruz kalma yoğunluğundaki her 3 mikrogramlık artışın ise bu hastalığa yakalanma oranını yüzde 3 oranında artırdığı belirlendi. Söz konusu verilerin, orman yangını kaynaklı hava kirliliğinin beyin fonksiyonları üzerindeki olumsuz etkisinin daha

yüksek olduğu anlamına gelebileceği ortaya çıktı.

Alzheimer Derneği bilim sorumlusu Maria Carrillo, "Özellikle de demansın en yaygın türü olan Alzheimer riskinin, sağlıksız havadan kaçınmak-

ta zorlanabilecek düşük gelirli nüfus için daha yüksek olduğu düşünüldüğünde, bu konu daha da önemli." dedi.

4 Bilim İnsanlarının Kuzey Kutup Araştırması

Bu yıl 4.’sü düzenlenen Ulusal Arktik Bilimsel Araştırma Seferi Ekibi, 16 farklı projeyi

tamamladı. Bilim insanları, 81 derece kuzey enleminde başlayan deniz buzlarını, Svalbard takımadaları ve çevresinde iklim değişikliği sebebiyle etkilenen buzulları, buna bağlı olarak değişen kuzey kutup canlılarının yaşam alanlarını gözlemledi. Küresel iklim değişikliğinin hızlı sonuçlarına yönelik veriler sunmayı amaçlayan araştırmacılar, 32 günde Arktik Okyanusu'nda Türkiye'den kuzeye çevirdikleri rotaları üzerinde Barents Denizi'nde 51 farklı örneklem noktasında araştırma yaptı.

4. Ulusal Arktik Bilimsel Araştırma Seferi Lideri Prof. Dr. Er-san Başar, sefer süresince özellikle deniz biyolojisi ve deniz kirliliği üzerine gerçekleştirdikleri örneklemelerle çalışmalarını yaptıklarını söyledi. Başar, Svalbard Adası ve çevresinde koruma alanlarının bulunduğuna ve sediman örneklerinin toplanmasının Norveç hükümetinden alınan özel izin doğrultusunda yapıldığını söyledi.

5 En Sıcak Gün: 21 Temmuz

Avrupa Birliği'nin Copernicus İklim Değişikliği Servisi'nin değerlendirmesine göre, 21 Temmuz'da küresel olarak tarihin en sıcak günü yaşandı. 21 Temmuz'da dünya genelinde yüzey hava sıcaklığı ortalama 17,09 derece olarak ölçüldü. Bu değer, 2023 Temmuz ayında kaydedilen 17,08 derece olan önceki rekoru aştı. 2024 Temmuz ayının son haftasında Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa ve Rusya'nın geniş bölgelerinde aşırı sıcak hava dalgaları görüldü.

6 Gemi Enkazı 55 Yıl Sonra Bulundu

Tarih: 25 Ağustos 1969.

Avustralya'da demir taşıyan 71 metre uzunluğundaki Noongah gemisi, Yeni Güney Galler açıklarında "tehlike" sinyali gönderdikten bir dakika sonra fırtına sonucu sulara gömüldü. Geminin batmasından saatler sonra 26 mürettebattan 5'i denizden çıkarılırken, kayıp olan denizcilerden yalnızca birinin cesedine ulaşılabildi. Olayın ardından

gemi bulunamadı. Kaza, ülke tarihinin en büyük kazalarından biri olarak kayıtlara geçti.

Olaydan 55 yıl sonra, ilk kez 2023 yılında bir gelişme yaşandı. Sidney'in 460 km kuzeyinde South West Rocks açıklarında bir enkaz tespit eden yetkililer

koordinatları bildirdi. Yetkililer, yetersiz teknoloji ve dalış bilgisi nedeniyle enkazın gemiye ait olduğunu doğrulayamadı. Sonrasında, Commonwealth Bilimsel ve Endüstriyel Araştırma Örgütü'ne (CSIRO) bağlı yüksek teknoloji bir gemi derin bir araştırma için bölgeye gönderildi. CSIRO'nun yaptığı açıklamada, geminin yerinin tespit edildiği belirtildi. Geminin lokasyonunun, yüksek çözünürlüklü deniz tabanı haritalaması ve video görüntüleri kullanılarak teyit edildiği açıklandı.

CSIRO, geminin enkazının büyük oranda sağlam ve yüzeyin 170 metre altında dik bir şekilde bulunduğunu aktardı. Geminin neden battığının anlaşılması amacıyla bölgeden daha fazla görüntü alabilmek için çalışmalar sürüyor.

7 Küresel Gıda Fiyatları Düştü

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) küresel gıda fiyatlarındaki son verileri açıkladı. Rakamlara göre, yağlı tohumlar,

süt ürünleri, tahıllar, şeker ve et fiyatlarında endeks haziran ayındaki 121 seviyesinden temmuz ayında 120,8'e düştü.

FAO verilerine göre küresel tahıl fiyatları temmuz-

da yüzde 3,8, 2023 değerine göre yüzde 12 azaldı. Bitkisel yağ fiyatları temmuzda aylık yüzde 2,4 artarak üst üste ikinci kez bir buçuk yılın en yüksek seviyesine çıktı.

Endekste devam eden yükseliş soya, palm, ayçiçeği ve kolza yağlarında küresel fiyat artışlarından kaynaklandı. Et fiyatları aylık

bazda göre yüzde 1,2 yükselirken, süt fiyatları aylık olarak değişmedi. Temmuz ayında uluslararası küçükbaş ve büyükbaş et fiyatları, güçlü ithalat talebi ve mevsimsel olarak azalan hayvan arzının etkisiyle yükseldi. Şeker fiyatları temmuzda aylık yüzde 0,7 çıktı. •

sezinsansungunay@butundunya.com.tr

EYLÜL AYI ÇÖZÜMLER SAYFASI

Sudoku Çözümleri

6	7	2	5	3	1	4	8	9
5	9	4	8	2	7	6	1	3
8	3	1	6	9	4	2	5	7
9	1	5	4	6	2	3	7	8
7	6	3	1	8	5	9	2	4
4	2	8	3	7	9	5	6	1
2	8	9	7	5	3	1	4	6
1	5	7	9	4	6	8	3	2
3	4	6	2	1	8	7	9	5

Sudoku Yapamayanlar İçin

9	6	2	5	3	4	8	7	1
8	1	3	7	6	2	5	4	9
4	5	7	8	1	9	2	3	6
6	3	8	4	9	7	1	5	2
7	4	5	1	2	6	3	9	8
2	9	1	3	8	5	7	6	4
3	8	6	9	5	1	4	2	7
5	2	4	6	7	8	9	1	3
1	7	9	2	4	3	6	8	5

Sudokusuz Yapamayanlar İçin

"Bilginizi Denetleyin"

- 1-(b) Sit Alanı
- 2-(c) Musibet
- 3-(a) Fırsatçı
- 4-(d) Esans
- 5-(b) Uruguay-1930
- 6-(c) Çırçır
- 7-(a) Kestane
- 8-(c) Japongülü
- 9-(b) Traverten
- 10-(d) El almak
- 11-(b) Davul
- 12-(c) Rüşt

- 1-(c) Giriş
- 2-(b) Yönetme kolu
- 3-(d) Pekleştirilmiş
- 4-(a) Aykırı
- 5-(d) Derin düşünme
- 6-(b) Kopya
- 7-(b) Göz bağıcı
- 8-(d) Sağlıklı, temiz
- 9-(c) Sergileme
- 10-(a) Süzgeç, süzek
- 11-(c) Değer
- düşürümü
- 12-(d) Tam bakım
- 13-(b) Seçenek
- 14-(d) Üç katlı
- 15-(a) Zamanlama

Kare Bulmaca

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	G	A	L	İ	P	T	E	K	İ	N	K	U	L	A	
2	Ü	T	Ü		İ	R	F	A	N	M	İ	L	A	T	
3	L	A	M	E	L		E	S	A	M	E		A	T	A
4	T	R	E	N		A	L	I	N		S	E		A	B
5	E		N		İ	M	E	R		T	A	P	İ		A
6	K	A		A	B	A	R		İ	A	N	E		A	R
7	İ	B	A	D	E	T		A	K	N	E		A	R	İ
8	N	İ	L		R	E	P	L	İ	K		İ	T	A	
9	E	Y	A	S		M	A	İ	L		K	O		E	
10	M	E	G	A	N		R		E	D	R	E	M	İ	T
11	R		A	P	A	R		İ	M		E	L		T	İ
12	E	K	R	A	N		A	F		A	D	E	T	A	
13		A	S		E	S	V	A	P		İ	M	A		E
14	S	N	O	P		S	A	K	A	R		E	K	İ	M
15	A		N	İ	R		R	A	S	A	T		A	S	İ
16	L	A		N	U	R		T	İ	N					
17	İ	H	A	T	A		E		N	T					
18	H	U	R	İ		A	M	A	L						
19	L		P		K	R	A	K	E	R					
20	İ	M	A	R	E	T		A	R	A					
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

YARININ BÜYÜKLERİ

Gönderi adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok, Kat: 3,

Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

e-posta: butundunya@butundunya.com.tr

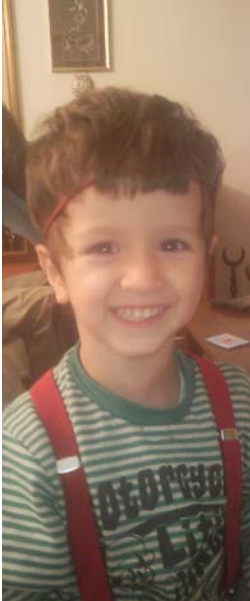
(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB' den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

Deniz Nisa Büyülü, Adana

Artun Mert, İstanbul

Ada Barış Varlık, Ankara

Piraye Çakır, Manisa

Dilbeste Aydın,
İskenderun

Zeynep Leyla Çalışkan, *İstanbul*

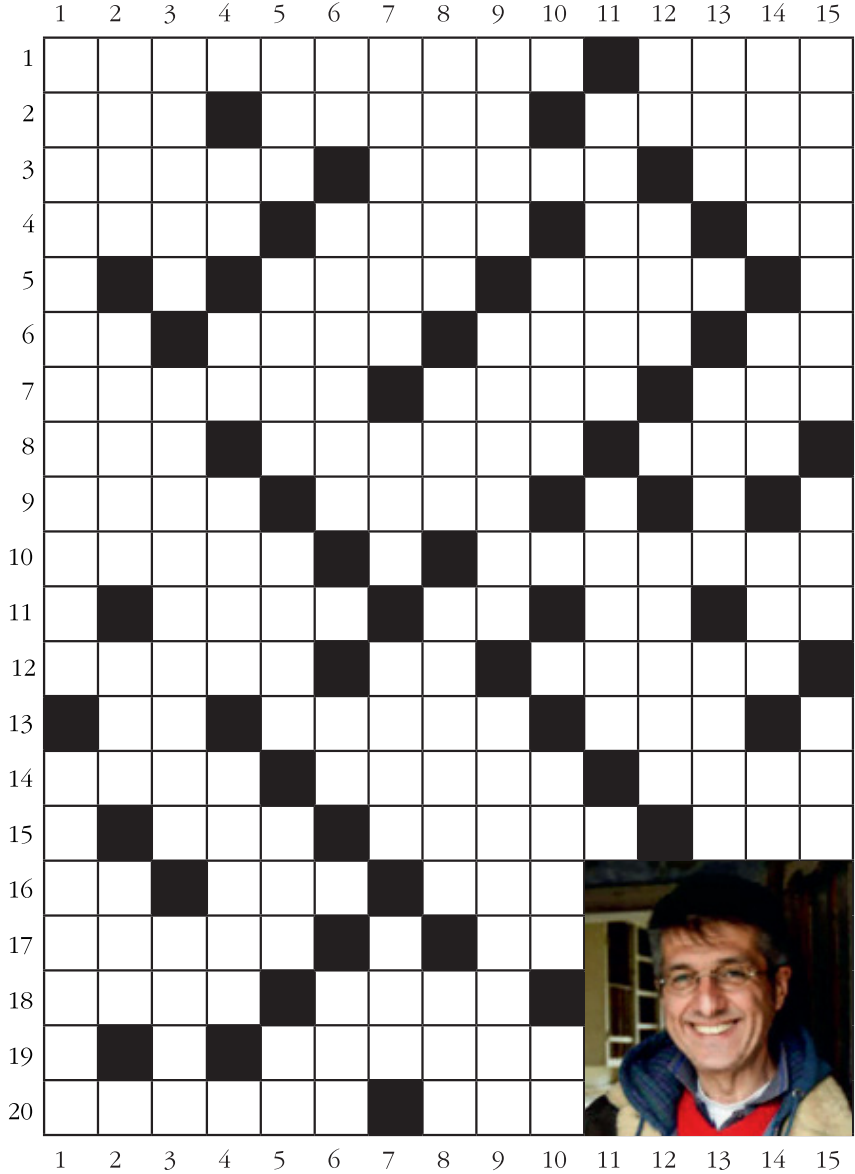
Ada Acartürk, *İstanbul*

Yağmur ve Ataberk Atagün

Aleyna, Çağrı ve İlayda Önemli, *İstanbul*

Bulmacanın çözümü 151. sayfadadır.

SOLDAN SAĞA: 1-2017 yılında yitirdiğimiz fotoğrafta görülen karikatüristimiz.- Manisa'nın bir ilçesi. 2-Kırışıklıkları gidermekte kullanılan elektrikli alet. - Gerçeğe ulaştırıcı güçlü seziş, varış.- Herhangi bir olayın başlangıcı sayılan zaman. 3-Mikroskop camı.- İsimler listesi.- Ced. 4-Bir toplu taşıma gereci.- Yüzün, kaşlarla saçlar arasındaki bölümü.- Tavlada bir sayı.- Eski dilde su. 5-Çok zengin, varlıklı.- Kumarda kazanç yada kaybın olmaması durumu. 6-Kiloamperin kısa yazılışı.- Su kuyuları.- Yardım amacıyla toplanan para.- Güzel sanat. 7-Tanrı buyruklarını yerine getirme.- Ergenlik sivilcesi.- Saf, katıksız. 8-Afrika kıtasına hayat veren nehir.- Oyuncunun sözü karşısındakine bırakırken söyleyeceği son söz.- Verme, ödeme. 9-Şahin yavrusu.- Eğilimi olan. 10-..... Ryan (Büyütlü Çift, Melekler Şehri isimli filmlerinden de tanıdığımız ABD'li ünlü sinema oyuncusu).- Balıkesir'in bir turistik bir ilçesi.- 11-Oyuncunun doğrudan seyirciye dönerek konuşması.- İşaret, simge.- '.... Kızı' (Orhan Kemal'in bir yapıtı).- Boru sesi. 12-Üzerine bir cismin ışık yoluyla görüntüsü düşürülen düz yüzey.- Bağışlama.- Atın bir yürüyüş şekli. 13-Bir spor takımının gözde oyuncusu.- Her türlü giyim eşyası, urba.- Dolayısı ile anlatma. 14-Züppe.- Bazı hayvanların, özellikle atların alınlarında bulunan beyaz leke.- Bir ay adı. 15-Öküz boyunduruğu.- Gözlem.- Akdeniz bölgesinde bir ırmak. 16-Lantanın simgesi.- Kutsal ışık.- Ruh. 17-Kuşatma.- Briçte sanzatunun kısa yazılışı. 18-Çok güzel kadın.- İşler, işlemler. 19-Bir tür tuzlu bisküvit. 20-Yapım, üretim işleri.-Anavatanı Güney Amerika olan tüyleri parlak bir papağan türü.

YUKARIDAN AŞAĞIYA : 1-'Kurşunu Bir Siperde', 'Düşkuyusu','Siyaha Elveda' gibi yapıtlarından tanıdığımız şairimiz.- Manisa'nın kirazı ile ünlü bir ilçesi. 2-Çaput aygıtı.- Bayanların özel gecelerde giydiği şık giysi.- Canlıların damarlarında dolaşan hayati sıvı.- Ceylan. 3-Kanal biçiminde uzanan organların içindeki boşluk.- Kısa kesilmiş saç.- Buğdaygilleren ekmek ve bira yapımında kullanılan bir bitki. 4-Genişlik.-İsim.- Merkezden uzak, kıyıda köşede kalmış yer.- Cimri. 5-Kimyasal enerjiyi elektrik enerjisine çeviren aygıt.- Avrupa'da bir yarımada.- Yiyeceklerde kullanılan ıtırılı bir bitki.- İskambilde bir kağıt.-Antik Mısır inancına göre insanın görünmeyen bedeni. 6-Türkiye'nin plaka imi.-Alkol ve madde bağımlılarına tedavi sunan merkez.Nazi polis örgütünü simgeleyen harfler.-Arka, geri. 7-Aydın'ın bir ilçesi. Golf oyununda topun deliğe girebilmesi için gerekli vuruş sayısı.-Tarihte Karadeniz'in kuzeyinde yaşamış bir Türk boyu.-Bağırşaklar. 8-Bahçe içinde yapılmış süslü ve görkemli ev.- Ulu, yüce.- Hastalıktan kurtulma, iyileşme.-Ağabey. 9-İnanılan doğruların tümü.- Çelişki.-Erzurum'un bir ilçesi. 10-Zırhlı ve silahlı, tekerlekleri paletli, motorlu savaş taşıtı.-Emek vermeden elde edilen gelir.- Radyumun simgesi. 11-İdrar torbası.- Borç ödemede güvenilir olma durumu. 12-İlgi eki.-Eskimde bir branş.- Elekten geçirme. 13-Muğla'nın bir ilçesi.-Maddenin bölünemeyen en küçük parçası.-Karadeniz'e özgü küçük balıkçı teknesi. 14-Dar ve kalınca tahta.- İki şeyi birbirinden ayıran uzaklık.-Geri verme.- Duman lekesi. 15-Artvin'e özgü bir halk oyunu.-Anadolu'da yaşamış eski bir uygarlık.-Bir tembih sözü.

Satranç

Mustafa Yıldız

TÜRKİYE KUPASI

29 Temmuz – 6 Ağustos tarihlerinde Denizli’de 663 satranççının katılımıyla düzenlenen 2024 Türkiye Kupası Turnuvası’nı 11/9,5 puanla Uğur Uysal kazandı, ikinci eş puanla ve averajla Miraç Melih Topuz, üçüncü 9 puanla ve averajla Umut Erdem Gündüz ve yine 9 puanla Enes Yusuf Maruflu dördüncü oldular. Bu sporcular, Türkiye Şampiyonası’na katılma hakkı kazandılar.

Yusuf Eren Kavri – Uğur Uysal, 10. Tur

16...Fxf4! Şah kanadında yapılan bu feda aslında vezir kanadında rok yapan Beyaz’ın şahının zayıflığıyla ilgili. Burada bilgisayar önerisi: **17.Kxd4 exd4 18.Fxd4 Fe6 -+ 17. fxf4 Axf4 18. Vd2 Axe3 19. Vxe3 Vb6** İşte kombinezonun doruk noktası. Hem şah hem vezir tehdit altında. **20. Aa4 Vb4 21. Fd3 Vxa4** Beyaz, aldığı figürü geri verdi ama ağır taşların saldırısı karşısında umarsız. **21...Va3+ 22.Şb1 Vxa4 -+ 22. Kh2 Vxa2** Hiçbir figür kuşatılmış şaha yardıma gelemiyor. **23. h5 Ab3 24. Şc2 Aa1 25. Şc1 Ab3 26. Şc2 Ad4** Zaman kazanma manevrası. **27. Şc1 Kb3 28. Af5?? Axf5** Beyaz’ın hamlesi evet çok kötü ama yapacağı iyi bir şey yoktu. **0-1**

CM Melih Miraç Topuz - Kerem Tuna Yılmaz, 11. Tur

Beyaz vezir tahtanın merkezine oturmuş gücünün zirvesinde ve şah çekiyor. Çoklu atış: a8’deki kale ve f5’teki piyon hedefte. **17...Şh8 18. Axf5 Vg5 19. Axf7 Vxf7 20. Vc6 Kg8** Mat tehdidiyle c7’yi korudu. **21. Fb2 Kae8 22. f4 Vg6 23. Kf2 Ae5 24. fxe5 dxe5** Merkez açılıyor, beyaz kaleler oldukları yerden ağırlıklarını hissettiriyor. **25. Vxc7 Vh5 26. Ke1 Kg5 27. h4 Ae6** Vezirle piyonu alsaydı eğer **27.Vxh5 28.Kxe5 Kxge5 29.Fxe5+** ve 2 hamlede mat olurdu. **28.Vd7** Siyah terk etti. **1-0**

IM Umut Erdem Gündüz - Demirhan Sanan, 2. Tur

1 kalesinin,1 filinin ve atının vezir kanadında etkisiz kalması Siyah'ın gücünü oldukça zayıflatıyor. Bu da Beyaz'a kalite fedası fırsatı sunuyor. Siyah'ın vezir-kale bataryası şu an için tehlikesiz. **31. Kxc6 dxc6** Fedanın bir çıkarımı da d piyonunun önünün temizlenmesi oldu. **32. Fxc6 Fb7 33. Vxe6 Şh8 34. Kxb7 Kxb7 35. Fxb7 Kb8 36. Ae1 Vg7 (36... Kxb7 37.Vc8+ +-)** **37. d7! a5 (37...Kxb7 38.d5 Kxd7 39.Fxf6 +- Siyah vezirini kaybeder.) 38. Fc8 h5 39. d5 Fxc3 40. d8=V** Siyah terk etti. 1-0

Enes Yusuf Maruflu - Mira Er, 5. Tur

Diyagrama bakıp iki tarafın aletlerini etkinlik bakımından karşılaştıralım: Beyaz aletlerin tamamı etkin olabilecekleri en uygun yerlerde ama Siyah aletler için olumlu bir şey söylemek zor. Rok atamamış, şah merkezde kalmış, kaleler açık dikeylere gelememiş, filler bir kasırgadan kaçır gibi tahtanın kenarına savrulmuş, merkeze yakın duran bir at kalmış o da tek başına ne yapabilir!

21. e5! En iyi savunma saldırıdır! Beyaz 21.Ab6 çatalını açmaza alınma korkusuyla atmadı ama o bile sonuç verirdi **21...Va7+22. Şh1 Ag4 23. Axd6+ Şf8 24. Ae4 24.Kf1** daha geniş amaçlı. **24... a5 25. Kf1 Axb2 26. Fxf4 Fxf4** Şah temposu kaleyi koruyor. **26...Axfl 27.Fxh6+ +- 27. Kxf4 Ag4 28. Ac5 Kc8 29. Ae6+ Şe7** Siyah şah mat ağına girmiştir. **30. d6+ Şd7 31. Vxb5+ Şxe6 32. Fd5+ Şxe5 33. Fxf7+ Şxd6 34. Vd5** Siyah terk etti. 1-0 Üç hamlede mat oluyor.

ÖĞRETİCİ BİR KONUM

Lombardy - Kramer, 1957

Beyaz'ın görünmeyen kazanç fikri nedir? Satranç gerçekten hiç kolay değil ama zevkli! (Mehmet Nuri Altınsoy)

21.Fc6!

a) 21...Vxc6?? 22.Vxf8+ Şxf8 23.Ke8# 1-0

b) 21...Kdd8 22.Vxa6 +-

c) 21...Vxa3 2.Kxa3 +-

d) 21...Fc8 Oyundaki devam yolu. 22.Fxd7

Vxd7 23.Kd3 Vc7 24.Vd6 +- Siyah terk etti. 1-0

Bize Gönderilen Kitaplardan

Muharebe Mektupları

Trablusgarp'ta Görev Yapan İttihatçı Bir Askerin Mektuplarından

Muhyiddin Hasan
Büyüyenay Yayınları

20. yüzyıl- da sömürge yarışına katılan İtalya, Osmanlı'nın Kuzey Afrika'daki son toprağı olan Trablusgarp'a gözüünü dikti. 1911'de Trablusgarp'ın kendisine verilmesine dair Bâb-ı Âlî'ye verdiği ultimatomdan olumsuz cevap alınca Osmanlı Devleti'ne harp ilan etti. Trablusgarp'ın pây-ı taht İstanbul'a uzaklığı, Mısır'ın İngiliz işgali altında olması ve Osmanlı'nın deniz gücünden mahrum olması Afrika'daki son vatan toprağının savunulmasını zorlaştıran hususlardı. Bu zorlu şartlara rağmen başta Kurmay Binbaşı Enver Bey, Kuşçubaşı Eşref Bey, Mümtaz Bey, Kurmay Binbaşı Mustafa Kemâl Bey ve Ali Fethi Bey Beyler olmak üzere birçok İttihat ve Terakki Ce-

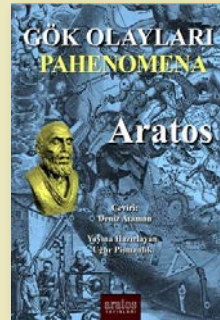

miyeti mensubu subay gizlice Trablusgarp'a gidip İtalyanlara karşı yerli halkı teşkilâtlandırırılar. Bunun neticesinde başta Senûsiler olmak üzere yerli Arap milisler, bir avuç Osmanlı subayı ile birlikte İtalyanlara karşı vatanlarını kahramanca savunmuş ve İtalyan kuvvetlerini kıyıya hapsedmişlerdir. Bu harpte yerli milis kuvvetlerini teşkilâtlandırıp onlarla beraber İtalyanlara karşı çarpışan subaylardan biri olan Bahriye Yüzbaşısı Muhyiddin Hasan Bey'in tarihe düştüğü notlar.

Gök Olayları

Pheanomena
Aratos
Aratos Yayınları

Metem Akyol'un gazeteciliğem Madım attığı Tarsus'ta, 2004 yılında yayına başlayan 100. sayıya ulaşan Aratos dergisi, kitaplar da yayınlıyor. Bugüne kadar kırk kitabı okurlarıyla buluşturan Uğur Pişmanlık salgın süresince sanal ortamda çalışmalarını yürüten Türkiye'nin dört bir yanında akademisyenlerin katılımı ve rehberliğinde

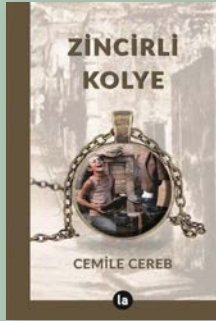
açılan 25 felsefe okulu ile de halkla felsefeyi, felsefecileri bir araya getiriyor. 2400 yıl önce mevsim dönümlerini, gökteki değişimleri, evreni, takımyıldızlarını ve yıldız hareketleri ile hava durumunu şiirsel bir dille anlatan şair matematikçi ve gökbilimci Tarsuslu filozof Aratos'un "Pheanomena", "Gök Olayları" (Poochigan'ın 2011'de Yunancadan İngilizceye çevirdiği) kitabını Füsun ve Deniz Ataman kardeşler Türkçeye kazandırdı. Aratos yayınları önümüzdeki aylarda John Lamb'ın "Gök Olayları ve Hava Tahmini" adıyla önsöz yazıp çevirdiği yapıtı da yayınlıyacak.

Zincirli Kolye

Cemile Cereb

La Kitap

Bir Zamanlar Afan", "Dağların Efendisi" adlı kitaplarının ardından yeni çalışması "Zincirli Kolye" ile Akdeniz'den yaşam esintilerini dünyaya yayıyor, Cemile Cereb. "Kapının önüne varmıştım bile. Güvenlik kontrolünden geçerken uyarı sesinin gelmediğini fark ettim. Boynumdaki kolyeyi yokladım. Yerin-

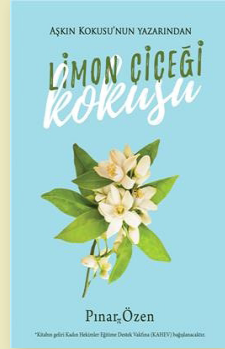

de yoktu. Yüreğim çarpmaya, dizlerim titremeye başladı. Dışarı fırladım. Koşuyordum. Aklıma gelen şey... Şaç diplerime dek ter içindeydim. O yoktu. Köşedeki çiğköfteciye soracaktım, tı-kandım. Ben böyleydim işte. Sinirle-nince ağlama krizine tutulanlardan. O madalyon yani kolye annemle babamın bana ve kardeşime aldıkları ilk arma-ğandı. "Bunu bana yapmamalıydın çocuk! Bunu bana yapmamalıydın ço-cuk!" dedim."

Limon Çiçeği Kokuğu

Pınar Özen
Dorlion
Yayınevi

Daha önce "Aşk ın Kokuğu" kitabı çıkan Pınar Özen yeni kitabının gelirini, özellikle sal-gında yaşamını yitiren hekimlerin ailelerine, çocuklarına el uzatan, Kadın Hekimler Eğitime Destek Vakfı'na (KAHEV) bağışladı. "Önünüze o kadar parlak, sahte, akıl çelen hedefler koyuyorlar ki yaşamaya vakit bulamı-yorsunuz. Çemberin içinde kalmak, zincirin halkası olmak için hayatlarınızı adıyorsunuz. Gerçek yaşamın, çembe-rin dışında olduğunu göremiyorsunuz.

Bir Fotograf Bin Sözcüğe Bedeldir

Gönderi: İSMET ELDENER, ESKİŞEHİR

Emirgan'dan Boğaziçi. Yağmurdan sonra bir sürpriz.

Bu kitabı okurken çokça gülecek, bazen de hüzünleneceksiniz.
Soluk soluğa bitirdiğinizdeyse bir kez daha okumak isteyeceksiniz.
Çünkü o güzel günleri anlatıyor.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

ZEKİ FAİK İZER

Evlerindeki iki yağlıboya tablo resme davetiyeydi. Ağabeyinin kağıt üzerine çizdiği yürüyen adam resminin benzerini yaptı. İlk ödülü çikoladaydı. 10 paraya ilk suluboyasını ve fırçasını aldı. Pamuktan sakal, iki ağaç arasına gerdiği perdeyle oluşturduğu tiyatrodan oynarken annesi: “Bu çocuk oyuncu olacak!” diye korktu. Şiire geçti, dergilerde yayınlandı. Onbeşinde ilk kez resim sergisi gördü. Kütüphanelere dadandı. Hasan Ali Yücel’e şiir okudu. Klasik müzikle tanıştı. Bursa’da Nazmi Ziya, İbrahim Çallı öğretmenleriyle Atatürk’ü gördü. Caza, dansa, kapıldı. Dans yarışmasında birinci oldu. Çallı “Senin ellerin de ayakların gibi işlese, iyi resim yapardın!” dedi. Renklerle, çizgilerle dansı başladı. “Avrupa’da eğitim” sınavında birinci oldu. Natürmortu “Paris Sonbahar Sergisi”ne alındı. Nurullah Berk, Elif Naci, Zühtü Müridoğlu, Cemal Tollu, Abidin Dino’yla “Reissiz, katipsiz, muhasebecisiz ve en mühimi jürisiz” “d Grubu”nu kurdu. “Yaşayan sanat”ın temsilcisiydi. Sanat felsefesiyle iç içe yaşadı.

